

D A G S O R D E N

Bestyrelsesmødet mandag den 13. december 2021, kl. 16.00 – 20.00, Spejdercenter Holmen, Arsenalvej 10, 1436 København K

Kl. 15.00: Forud for mødet afholdes et lynkursus i brug af Twitter og andre sociale medier.

Mødet indledes med et oplæg fra generalsekretær Morten Gade, Det Danske Spejderkorps med efterfølgende dialog, 40 minutter

1. Godkendelse af dagsorden (NLH)
2. Økonomi og regnskab 30 minutter
  - a) Forholdet mellem egenkapital og omsætning (CAD + WG) – LUKKET PUNKT
  - b) Godkendelse af revideret budget 2022 (CAD + WG)
  - c) Godkendelse af budget 2023 (CAD + WG)
3. Tilskudsforvaltning 30 minutter
  - a) Spillehalsmidler til lokale friluftsforeninger 2021 (SIM)
  - b) Coronahjælpepulje til friluftsforeninger 2021 (SIM + WG)
  - c) Ændring i praksis for afregningsfrist for tilskud fra Udlodningsmidler til Friluftsliv (SIM)
  - d) Resultat af udbud under Udlodningsmidler til Friluftsliv af analyse af booking af primitive overnatningspladser (SIM) - LUKKET BILAG
  - e) Indstillinger om tilskud og afslag Udlodningsmidler til Friluftsliv 71. fordeling, 3. uddeling – puljen "Friluftsliv, trivsel og meningsfulde fællesskaber" (SIM) - LUKKET BILAG
  - f) Indstillinger om tilskud og afslag Udlodningsmidler til Friluftsliv 71. fordeling, 3. uddeling - basispuljer (SIM) - LUKKET BILAG
- Pause 15 minutter
4. Friluftsrådets lokale arbejde 20 minutter
  - a) Evaluering af Lokalbestyrelsesseminaret 12.-13. november 2021 (HST)
  - b) Rollefordeling - relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og lokalbestyrelser (HST)
5. Konkrete sager 40 minutter
  - a) Indsats i forbindelse med evaluering af Udlodningsloven (NLH + WG)
  - b) Rammer for Friluftsrådets deltagelse i Naturmødet, Folkemødet med flere i 2022 (WG)
  - c) Projektudvikling (ABM) - LUKKET BILAG
  - d) Friluftsrådets arbejde med naturnationalparker og urørt skov (ASB, FOT + TOE)
6. Nyt fra bestyrelsesudvalg 20 minutter
  - a) Indstilling til nyt format for generalforsamling 2022 fra Udvalget for aktivt og attraktivt foreningsliv (MKI, ASB + HST)

7. **Nyt fra Friluftsrådets programmer og projekter** **20 minutter**
a) Opdateret koncept for Mærkningsordningen Danske Naturparker (JAC, TME + FLA + TOE)
b) Ansøgning om optagelse af Pilotnaturpark Ådalen i Mærkningsordningen Danske Naturparker (FLA)
c) Genmærkning af Naturpark Mølleåen i Mærkningsordningen Danske Naturparker (FLA)
8. **Meddelelser** **15 minutter**
a) Nyt fra formandskabet (NLH, JAC, ASB)
b) Nyt fra direktionen (WG+ TOE)
9. **Eventuelt** **5 minutter**

Godkendelse af revideret budget 2022

Resume: Udkast til det korrigerede budget for 2022 udviser et underskud på 831.000 kr. mod det oprindelige budget, der udviste et overskud på 3.000 kr.

Underskuddet er øget med 163.000 kr. i forhold til det korrigerede budget, der blev præsenteret på bestyrelsesmødet den 26. oktober 2021.

Omsætningen udgør 33,3 millioner kr. hvilket er en stigning på 2,0 millioner kr. i forhold til det korrigerede budget, der blev præsenteret på bestyrelsesmødet den 26. oktober 2021.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Punkt 2 b, bestyrelsesmødet 26. oktober 2021.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll og Claus Andersen, 29. november 2021.

Bilag:

- Korrigeret budget 2022 og budget 2023.
- Sammenligning af budget 2022 og korrigeret budget 2022.

Indstilling

Bestyrelsen vedtager budget for 2022.

Sagsfremstilling

I forhold til det korrigerede budget for 2022, der blev præsenteret på bestyrelsesmødet den 26. oktober 2021, er der indarbejdet nedenstående ændringer, som bevirker, at det samlede underskud øges med 163.000 kr. Ændringerne er indarbejdet sådan, at budgetforslaget for 2022 lever op til anbefalingen om, at egenkapitalen holdes på et niveau, som ligger mellem 30-40 procent af årets omsætning (jævnfør dagsordenens punkt 2 a)

Øgede indtægter (+ 220.000 kr.):

- Højere driftstilskud og kontingentindtægter med 220.000 kr. Pristalsreguleringen er hævet fra 1 procent til 2,5 procent (lige nu er nettoprisindekset steget med 3,2 procent fra december 2020 til oktober 2021, men fra oktober 2020 til oktober 2021 er stigningen kun på 2,6 procent).

Følgende udgifter er indarbejdet (- 513.000 kr.):

- Ekstra lønninger til Grøn Skole afsat med 168.000 kr. på grund af stigende antal medlemmer og derfor behov for større arbejdsindsats.
- Kløverstier lønninger er afsat med 45.000 kr. i overensstemmelse med bestyrelsesbeslutning.
- Tidligere indarbejdet besparelse på 150.000 kr. til lokale Friluftsråd er fjernet.
- Tidligere indarbejdet besparelse på personaleudgifter er reduceret med 150.000 kr.

Følgende besparelser er indarbejdet (+ 130.000 kr.):

- Lønninger fællesomkostninger er reduceret med 120.000 kr. Fordelt til Grøn Skole og Kløverstier. (opprioriteringen af Grøn Skole og Kløverstier er derved delvist finansieret ved omprioritering af eksisterende medarbejdertimer)
- Øvrige småreguleringer på basis drift 10.000 kr.

Projektindtægter og projektudgifter er forøget med 2.000.000 kr. til kommende projekter, der ikke er bevilliget endnu, men som er ansøgt ved udgangen af 2021.

Korrigeret budget 2022 i forhold til budget 2022

I bilag 2 sammenlignes oprindelige budget for 2022 og korrigeret budget for 2022. Der er skrevet kommentarer til ændringer på mindst 50.000 kr.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Korrigeret budget 2022 og budget 2023

Resultatopgørelse	Realiseret 2020	Estimat okt 21	Budget 2022	Korrigeret budget 2022	Budget 2023
Driftstilskud	10.995	11.041	11.200	11.300	11.400
Kontingenter	539	561	545	580	585
Øvrige indtægter	641	635	670	640	415
Indtægter basis drift	12.175	12.238	12.415	12.520	12.400
Indtægter fra programmer	4.173	4.409	4.315	4.400	4.425
Indtægter fra projekter	25.879	14.808	14.480	11.963	11.680
Tilskud til udlovningsadministration	4.110	3.736	3.403	4.398	3.996
Indtægter i alt	46.337	35.191	34.613	33.281	32.501
Politisk indsats	4.324	4.728	4.575	4.959	4.790
Lokale Friluftsråd	2.533	2.355	3.145	3.160	3.310
Fællesomkostninger	4.045	4.431	4.622	4.795	4.421
Udgifter til basis drift	10.902	11.515	12.342	12.914	12.521
Udgifter til programmer	3.519	3.689	4.075	4.300	4.150
Udgifter til projekter	27.034	15.978	14.790	12.499	12.125
Udgifter til udlovningsadministration	4.110	3.736	3.403	4.398	3.996
Udgifter i alt	45.565	34.918	34.610	34.111	32.792
Periodens resultat	772	273	3	-831	-291
Periodens resultat pr områder					
Basis drift	1.273	723	73	-394	-121
Programmer	654	720	240	100	275
Projekter	-1.155	-1.170	-310	-537	-445
Udlovningsadministration	-	-0	-	-	-
Periodens resultat	772	273	3	-831	-291

Fællesomkostninger

	Realiseret 2020	Estimat okt 21	Budget 2022	Korrigeret budget 2022	Budget 2023
Lønninger, brutto	14.588	12.867	14.450	15.713	16.445
Lønninger, projektudvikling		534		598	300
Lønninger overført til andre områder	-12.277	-10.734	-12.000	-13.240	-13.850
Lønninger, netto	2.311	2.667	2.450	3.070	2.895
Rengøring	450	429	425	300	300
Revision og rådgivning	98	100	100	100	100
Juridisk bistand	171	106	175	175	175
Bluegarden	27	25	28	25	25
IT	551	706	575	525	525
Møder inkl. generalforsamling	413	402	670	430	430
Årsberetning	25	0	25	25	25
Kontorartikler og tryksager	28	49	100	75	75
Kopimaskiner, drift	6	31	30	30	30
Småanskaffelser	28	27	75	25	25
Reparationer og vedligeholdelse	19	66	25	50	50
Medieovervågning, hjemmeside mm.	291	633	400	300	300
Telefon	119	112	150	125	125
Forsikring, alarm	91	91	140	100	100
Porto, fragt og kørsel	126	128	150	125	125
Personaleudgifter	802	462	600	675	525
Scandiagade, drift	770	571	905	830	830
Scandiagade, afskrivninger	225	225	225	225	225
Afskrivninger inventar og driftsmidler	80	79	0	0	0
Repræsentation	14	10	30	30	30
Bankomkostninger, kontingenter og diverse omk	37	1	55	55	55
Regeringens sommerpakke	171	149	0	0	0
Delvis momsfradrag	-115	-98	-75	-75	-75
Samlede fællesomkostninger	6.739	6.972	7.258	7.220	6.895
Fællesomk. overført til udlodningsadministration	-655	-675	-616	-525	-513
Fællesomk. overført til LFR og politisk afd.	-822	-785	-825	-919	-915
Fællesomk. overført til projekter og programmer	-1.216	-1.081	-1.195	-981	-1.046
Fællesomkostninger i alt	4.045	4.431	4.622	4.795	4.421

Programmer/projekter

	Indtægter					Lønninger					Eksterne omkostninger					Resultat				
	2020	E 2021	B 2022	Ny 2022	B 2023	2020	E 2021	B 2022	Ny 2022	B 2023	2020	E 2021	B 2022	Ny 2022	B 2023	2020	E 2021	B 2022	Ny 2022	B 2023
Grønne Spirer	1.466	1.623	1.500	1.625	1.625	799	234	750	846	850	431	29	600	600	600	236	1.361	150	179	175
Blå Flag	1.264	1.214	1.250	1.125	1.100	597	768	800	720	700	324	398	400	415	400	343	48	50	-10	0
Badepunkt	196	255	240	325	375	90	177	225	201	225	81	68	100	151	100	25	10	-85	-27	50
Grøn skole	907	960	925	975	975	876	699	675	883	750	105	84	125	125	125	-74	177	125	-33	100
Naturparker mærkningsord	340	356	400	350	350	197	677	350	334	350	19	555	50	25	50	124	-876	0	-9	-50
Programmer i alt	4.173	4.409	4.315	4.400	4.425	2.559	2.555	2.800	2.984	2.875	960	1.134	1.275	1.316	1.275	654	720	240	100	275
Udvikling af Naturparker - Nordeafon	1.525	443	800	855		538	433	300	300		1.197	342	575	600		-210	-332	-75	-45	0
Gå nye veje (Adgangslinjen)		965	1.400	1.558		2	718	1.150	1.481			380	250	425		-2	-133	0	-348	0
Børns naturdannelse	730	721	500	588		277	652	300	288		507	102	200	300		-54	-33	0	0	0
Friluftsliv i skolen	585	378				201	119				419	260				-35	-1	0	0	0
Naturvejlederuddannelse	340										172					168	0	0	0	0
Friluftsliv på tværs	300	111				103	0				282	0				-85	111	0	0	0
Naturens uge	505	628	500	500	500	367	390	315	375	375	366	433	400	350	350	-228	-195	-215	-225	-225
1001 minieventyr				250					100					150		0	0	0	0	0
Vores Natur	16.450	7.475				5.088	802				11.900	6.895				-538	-222	0	0	0
Tidlig naturfaglig nysgerrighed				33	35				33	35				0		0	0	0	0	0
Sund i naturen	850					259					573					18	0	0	0	0
Naturfriske fællesskaber (sundhed v2)		322	1.100	1.261	965		180	500	432	390		150	600	829	900	0	-8	0	0	-325
Børn gror i Natur	250	150				164	41				244	64				-158	45	0	0	0
Grøn by	195					193					70					-68	0	0	0	0
Center for børn og Natur	224			31		129			31		1					94	0	0	0	0
Center for børn og Natur kommunikation		154		222			161		222			0				0	-7	0	0	0
Bevæg dig i naturen (DGI/DIF)	30	0	0		0	44	2					17				-14	-19	0	0	0
Naturlige legeplads		85					148					18					-81			
Cisu	3.485	3.043	3.900	4.385	3.900	643	607	610	542	610	2.842	2.436	3.290	3.843	3.290		0		0	0
Internationale projekter	304	260	280	280	280	435	468	275	144	150	-121	4	25	10	25	-10	-212	-20	126	105
Kløverstier				0			13		45	0				0			-13		-45	0
Outdoor Summit		0					70					64					-134			
Nye projekter/rest gl. projekter	106	74	6.000	2.000	6.000	115	6	3.000	500	3.000	24	3	3.000	1.500	3.000	-33	65	0	0	0
Projekter i alt	25.879	14.808	14.480	11.963	11.680	8.558	4.810	6.450	4.492	4.560	18.476	11.168	8.340	8.007	7.565	-1.155	-1.170	-310	-537	-445
Total	30.052	19.216	18.795	16.363	16.105	11.117	7.365	9.250	7.476	7.435	19.436	12.302	9.615	9.323	8.840	-501	-450	-70	-437	-170

Budget 2022 og korrigeret budget 2022

Resultatopgørelse	Budget 2022	Korrigeret budget 2022	Ændring Budget 2022	Kommentarer
Driftstilskud	11.200	11.300	100	Pristalsregulering i 2021 var 0% og nu 2,5% i 2022
Kontingenter	545	580	35	Flere nye medlemmer + pristalsregulering
Øvrige indtægter	670	640	-30	Pristalsregulering i 2021 var 0% og nu 2,5% i 2022
Indtægter basis drift	12.415	12.520	105	
Indtægter fra programmer	4.315	4.400	85	Justeringer til realiseret niveau i 2021
Indtægter fra projekter	14.480	11.963	-2.517	Bevilligede projekter + 2 mio. kr. ubevilligede projekter
Tilskud til udlodningsadministration	3.403	4.398	995	Forventer øgede udlodning i 2022. Prognosen er bedre end forventet ultimo 2020
Indtægter i alt	34.613	33.281	-1.332	
Politisk indsats	4.575	4.959	384	Øgede lønninger. Nu specificerede timer på medarbejdere
Lokale Friluftsråd	3.145	3.160	15	
Fællesomkostninger	4.622	4.795	173	
Udgifter til basis drift	12.342	12.914	572	
Udgifter til programmer	4.075	4.300	225	Justeringer til realiseret niveau i 2021
Udgifter til projekter	14.790	12.499	-2.291	Bevilligede projekter + 2 mio. kr. ubevilligede projekter
Udgifter til udlodningsadministration	3.403	4.398	995	Forventer øgede udlodning i 2022. Prognosen er bedre end forventet ultimo 2020
Udgifter i alt	34.610	34.111	-499	
Periodens resultat	3	-831	-834	
Periodens resultat pr områder				
Basis drift	73	-394	-467	Justeringer til realiseret niveau i 2021
Programmer	240	100	-140	Gå nye veje -350 t.kr.(egenfinansiering); CISU +146 t.kr. ny afregningsprincip. Lavere timepris men betaling for flere administrative timer i projekt
Projekter	-310	-537	-227	
Udlodningsadministration	-	-	-	
Periodens resultat	3	-831	-834	

Fællesomkostninger

	Budget 2022	Korrigeret budget 2022	Ændring Budget 2022	Kommentarer
Lønninger, brutto	14.450	15.713	1.263	Skyldes færre projekter
Lønninger, projektudvikling	0	598	598	Bestyrelsesbeslutning maj 2021
Lønninger overført til andre områder	-12.000	-13.240	-1.240	Skyldes færre projekter
Lønninger, netto	2.450	3.070	620	
Rengøring	425	300	-125	Besparelse fra sidste bestyrelsesmøde
Revision og rådgivning	100	100	0	
Juridisk bistand	175	175	0	
Bluegarden	28	25	-3	
IT	575	525	-50	Indkøb af PC'er sker i 2021
Møder inkl. generalforsamling	670	430	-240	Besparelse fra sidste bestyrelsesmøde
Årsberetning	25	25	0	
Kontorartikler og tryksager	100	75	-25	
Kopimaskiner, drift	30	30	0	
Småanskaffelser	75	25	-50	Lavere forbrug i 2020 og 2021
Reparationer og vedligeholdelse	25	50	25	
Medieovervågning, hjemmeside mm.	400	300	-100	Besparelse fra sidste bestyrelsesmøde
Telefon	150	125	-25	
Forsikring, alarm	140	100	-40	
Porto, fragt og kørsel	150	125	-25	
Personaleudgifter	600	675	75	Opprioritering og reduceret besparelse fra sidste møde
Scandiagade, drift	905	830	-75	Baseret på lavere forbrug i 2020 og 2021
Scandiagade, afskrivninger	225	225	0	
Afskrivninger inventar og driftsmidler	0	0	0	
Repræsentation	30	30	0	
Bankomkostninger, kontingenter og divers	55	55	0	
Regeringens sommerpakke	0	0	0	
Delvis momsfradrag	-75	-75	0	
Samlede fællesomkostninger	7.258	7.220	-38	
Fællesomk. overført til udlodningsadminist	-616	-525	91	Realiseret sats pr time er faldet
Fællesomk. overført til LFR og politisk afd.	-825	-919	-94	Højere betaling pga. højere lønningudgifter
Fællesomk. overført til projekter og progra	-1.195	-981	214	Lavere betaling fra projekter pga. lavere aktivitet
Fællesomkostninger i alt	4.622	4.795	173	

Godkendelse af budget 2023

Resume: Budget 2023 udviser et underskud på 291.000 kr. med en omsætning på 32,5 millioner kr. Resultatet er forbedret med 211.000 kr. i forhold til præsentation på bestyrelsesmødet 26. oktober 2021.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Punkt 2 c, bestyrelsesmødet 26. oktober 2021.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll og Claus Andersen, 29. november 2021.

Bilag:

- Korrigeret budget 2022 og budget 2023. (Vedlagt under punkt 2 b).

Indstilling

Bestyrelsen indstiller budget for 2023 til generalforsamlingens godkendelse.

Sagsfremstilling

Budget 2023 udviser et underskud på 291.000 kr. og en omsætning på 32,5 millioner kr.

I forhold til præsentationen på bestyrelsesmødet den 26. oktober 2021 er der foretaget en pristalsregulering af driftstilskud og kontingenter i 2022 med 2,5 procenter (se punkt 2 b), og det har en afledt effekt på indtægterne i 2023. Indtægterne er forhøjet med 225.000 kr.

Der er en teknisk tilpasning af overførte fællesomkostninger med 14.000 kr.

Budget 2023 er stort set udarbejdet som en passiv fremskrivning af korrigeret budget 2022, hvor indarbejdede besparelser i 2022 forsættes i 2023, idet følgende forhold er indarbejdet:

- Fire projekter afsluttes i 2022. Der skal derfor udvikles nye projekter for at imødegå et større omsætningstab.
- Der er medtaget uspecificerede projektindtægter i 2023 med 6,0 millioner kr.
- De uspecificerede projekter forventes at dække lønninger for 3,0 millioner kr.
- FEE har opsagt deres leje af Scandiagade 2. sal til 31. december 2022. Der er forudsat en indtægt på 400.000 kr. på genudlejning af 2. sal i Scandiagade.
- Under Lokale Friluftsråd er der afsat 200.000 kr. til det lokale arbejde i forlængelse af erfaringsopsamlingen af den nye struktur i de Lokale Friluftsråd. Beløbet er tilsvarende reduceret på politisk indsats.
- Under politisk indsats er 100.000 kr. øremærket til blåt friluftsliv.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Budget 2023 indarbejdes derefter i årsrapporten for 2021, der præsenteres for bestyrelsen på bestyrelsesmødet den 22. marts 2022.

Beslutning

Spillehalsmidler til lokale friluftsföreninger

Resume: Rigsrevisionen har gennemfört stikprövekontrol af Friluftsrådet's Lokalföreningsspulje (Spillehalsmidlerne) på et møde i Friluftsrådet's sekretariat torsdag den 25. november 2021. Kontrollen er et led i en gennemgang af seks af Miljøministeriets tilskudsordninger. Rigsrevisionens gennemgang af de seks puljer afreporteres sammenhængende i starten af 2022.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Punkt 10, bestyrelsesmødet 3. september 2021.

Udarbejdet af, dato: Rikke Damm og Jakob Simonsen, den 29. november 2021.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Sagsfremstilling

Rigsrevisionen har gennemfört stikprövekontrol af en række af Miljøministeriets puljer, herunder Friluftsrådet's Lokalföreningsspulje (Spillehalsmidlerne). Kontrollen blev gennemfört via en gennemgang af en udtrukket bevilling, som blev gennemgået med hensyn til sagsgang, behandlingsgrundlag og udbetaling af tilskud på et møde i Friluftsrådet's sekretariat torsdag den 25. november 2021.

Den aktuelle sag var udtrukket på basis af udbetalinger fra puljen i 2021. Bevillingen blev givet i forbindelse med den første uddeling af puljen, som fandt sted 2019.

Fra Friluftsrådet deltog Rikke Damm og Jakob Simonsen i mødet. Ud over Rigsrevisionen og Friluftsrådet deltog Miljøstyrelsen (tilsynsmyndighed) i mødet.

På mødet blev der blandt andet spurgt ind til sagsbehandlingens vurderinger i forhold til puljens formål, dokumentation af beslutningsgangen, afreportering af bevillingen, vurdering af opnåede resultater, regnskabsgennemgang, kreditering af puljen med mere.

Det er tilskudsadministrationens opfattelse, at der blev redegjort tilfredsstillende for puljens administration, som er rammesat af Miljøstyrelsens delegationsbrev af 16. november 2018. Puljen administreres jævnfør den politiske aftaletekst for "så lave administrationsomkostninger som muligt", i praksis tre procent af uddelingen på 2,5 millioner kr., svarende til 75.000 kr.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Rigsrevisionens gennemgang af de seks af Miljøministeriets tilskudsordninger afrapporteres sammenhængende i starten af 2022.

Beslutning

Coronahjælpepulje til friluftsföreninger 2021

Resume: På foranledning af blandt andet Friluftsrådet har regeringen afsat 3,5 millioner kr. til Corona-kompensation til friluftslivets foreninger. Friluftsrådet administrerer puljen i lighed med den pulje på 2,5 millioner kr., som blev uddelt i august 2020. Midlerne forventes uddelt til foreningerne i løbet af marts/april 2022.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Jakob Simonsen, 3. december 2021.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Sagsfremstilling

Regeringen med støttepartier har afsat 3,5 millioner kr. til Corona-kompensation til friluftslivets foreninger. Friluftsrådet administrerer puljen i lighed med de 2,5 millioner kr., som blev uddelt i august 2020.

Miljøstyrelsen sender delegationsbrev om vilkår og rammer for puljen til Friluftsrådet i løbet af uge 49/2021.

Puljen forventes at kunne lanceres i januar 2022, med ansøgningsfrist på cirka én måned og forventet uddeling i marts/april 2022.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Puljen forventes at kunne lanceres i januar 2022, med uddeling i marts/april 2022.

Beslutning

Ændring i praksis for afregningsfrist for tilskud fra Udlodningsmidler til Friluftsliv

Resume: Det foreslås at ændre praksis for afregningsfrist for projekttilskud fra Udlodningsmidler til Friluftsliv, således at projekter med komplicerede vilkår, der gør, at etableringsfasen kan trække ud, kan gives bedst mulige betingelser.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Jakob Simonsen, den 30. november 2021.

Bilag:

- Procedurer og retningslinjer for sagsbehandlingen, revideret 13. december 2021.

Indstilling

Bestyrelsen beslutter, at den nuværende formulering i forvaltningsgrundlaget for Udlodningsmidler til Friluftsliv:

"Tilskudsbevillinger gælder i tre år fra bevillingsdato, og kan normalt forlænges op til fem år på anmodning. Ved projekttilskud på over to millioner kr. kan der forlænges op til syv år på anmodning."

Erstattes med følgende formulering, som indgår i Friluftsrådets procedurebestyrelse:

"Bevillinger gælder normalt i tre år fra bevillingsdato, og kan normalt forlænges op til og med det femte år efter bevillingsdato på anmodning. Såfremt der kan redegøres for særlige omstændigheder, som forsinker projektet, kan der opnås dispensation herfra, i et år ad gangen. Det kræver godkendelse af en tidsplan, som sandsynliggør, at projektet vil kunne færdiggøres inden for den ændrede tidsfrist."

Sagsfremstilling

Bestyrelsen har tidligere vedtaget følgende vedrørende afregningsfrist for projekttilskud fra udlodningsmidlerne¹:

"Tilskudsbevillinger gælder i tre år fra bevillingsdato, og kan normalt forlænges op til fem år på anmodning. Ved projekttilskud på over to millioner kr. kan der forlænges op til syv år på anmodning."

Tilskudsgrænsen på to millioner kr. er arbitrært lagt ud fra en betragtning om, at store projekter kan være mere komplekse og kræve længere etableringsperiode end små.

¹ Jævnfør "Forvaltningsmæssige rammer for Friluftsrådets uddeling af Udlodningsmidler til Friluftsliv", vedtaget på bestyrelsesmødet den 12. december 2018, punkt 9 a.

Imidlertid har administrationen eksempler på, at også projekter med mindre tilskud kan have rimelige begrundelser for at ville forlænge bevillingen. Typisk handler det om en kombination af projektændringer, indhentelse af tilladelser samt yderligere fondssøgning.

På henvendelse har Lokale og Anlægsfonden oplyst, at den ikke opererer med egentlig udløbsdato på større projekter, men anlægger en rimelighedsbetragtning vedrørende anmodning om forlængelse af bevillingsfrist.

Udlodningsadministrationen forslår på denne baggrund, at følgende formulering gøres gældende:

"Bevillinger gælder normalt i tre år fra bevillingsdato, og kan normalt forlænges op til og med det femte år efter bevillingsdato på anmodning. Såfremt der kan redegøres for særlige omstændigheder, som forsinker projektet, kan der opnås dispensation herfra, i et år ad gangen. Det kræver godkendelse af en tidsplan, som sandsynliggør, at projektet vil kunne færdiggøres inden for den ændrede tidsfrist."

Formuleringen er indsat i bilagte dokument og fremhævet med gult.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Gøres gældende fra den 14. december 2021.

Beslutning

Forslag til revidering

Procedurer og retningslinjer for sagsbehandling af ansøgninger til Udlodningsmidler til Friluftsliv

Vedtaget af Friluftsrådets bestyrelse den 12. december 2018

Revideret efter bestyrelsesmøde den 26. august 2019

1. Forvaltningsmæssige retningslinjer for sagsbehandlingen

De lovmæssige rammer for uddeling af udlodningsmidlerne er udtrykt i udlodningsloven. Udlodningsmidler til Friluftsliv er beskrevet i lovens §6 (driftsstøtte til landsdækkende natur- og friluftorganisationer) og §20 (projektilskud til friluftsiniciativer).

Forvaltningsloven, lov om offentlighed i forvaltningen samt de til enhver tid gældende statslige regler og retningslinjer for tilskudsadministration gælder ved administration og fordeling af Udlodningsmidler til Friluftsliv.

I dokumentet "*Forvaltningsmæssige rammer for Friluftsrådets uddeling af Udlodningsmidler til Friluftsliv*" ses en sammenstilling af de forvaltningsmæssige rammer for puljen, og de overordnede principper for uddelingen, som Friluftsrådets bestyrelse har vedtaget.

Friluftsrådets bestyrelse er ansvarlig for, at der tilrettelægges procedurer for uddelingen af udlodningsmidler, som er i overensstemmelse med de forvaltningsmæssige rammer.

2. Sagsgang

Ansøgning

Der er frist for modtagelse af ansøgninger om projektilskud flere gange årligt. Fristerne beslattes af Friluftsrådets bestyrelse og meldes ud senest tre måneder forinden.

Vejledning om procedurer og retningslinjer fremgår af Friluftsrådets hjemmeside.

Ansøgninger om projektilskud modtages via et online ansøgningseskema, hvor der også kan vedhæftes dokumenter, f.eks. uddybende projektbeskrivelser, organisationsregnskab m.v. Ansøger modtager umiddelbart derefter en bekræftelse af modtaget ansøgning pr. e-mail.

Det tilstræbes, at ansøgere modtager svar senest 3-4 måneder efter hver ansøgningsfrist.

Fristen for at søge driftsstøtte er hvert år i april. Ansøgende organisationer skal udfylde et særligt ansøgningseskema, der indsendes pr. mail. Herefter oprettes ansøgningerne i sagsbehandlingsdatabasen.

Alle indkomne ansøgninger er efter indtastning registreret i Friluftsrådets udlodningsadministrations sagsbehandlingsdatabase med et unikt sagsnummer.

Sagsbehandling

Alle ansøgninger bliver behandlet af minimum 1 sagsbehandler. Sagsbehandlingen skal godkendes af den faglige leder af udlodningsadministrationen forud for indstilling til Friluftsrådets bestyrelse.

I sagsbehandlingen gennemlæses ansøgningen, og der indhentes evt. supplerende information via e-mail, telefon og møder. Relevante oplysninger dokumenteres i databasen i form af e-mails, mødereferater eller telefonnotater.

Supplerende information til kvalificering af sagsbehandlingen kan tilvejebringes fra såvel ansøger som eksterne kilder, herunder kommentarer fra de lokale friluftsråd¹ (gælder kun for projekttilskud). Såfremt den tilvejebragte ekstra information påvirker sagsbehandlingen til ugunst for ansøger, orienteres ansøger med mulighed for at forholde sig til de nytilkomne informationer.

For større ansøgninger med særligt udviklingsperspektiv inden for friluftslivet, er det muligt for administrationen at indhente kvalificerende betragtninger fra Udlodningsudvalget² under Friluftsrådets bestyrelse.

Når det fornødne grundlag er tilvejebragt, herunder evt. supplerende oplysninger fra ansøger, samt evt. oplysninger om lokale forhold af relevans for ansøgningen fra de lokale friluftsråd, vurderer sagsbehandler ansøgningen og formulerer en indstilling.

Herefter kan ansøgningen overdrages til 2. behandling hos en ny sagsbehandler, eller direkte til godkendelse hos den faglige leder. Formålet med 2. behandlingen er primært et kvalitetstjek med henblik på at tilse, at sagsbehandlingen har fulgt retningslinjer og principper, at der er sammenhæng mellem indstillingstekst og det bevilgede beløb, samt at indstillingen om tilskud eller afslag er formuleret i et klart og entydigt sprog.

Efter 2. behandling videresendes sagen til den faglige leder til godkendelse, herunder sikring af, at alle ansøgninger er behandlet ud fra de gældende forvaltningsmæssige rammer, samt at der er prioriteret i overensstemmelse med puljens kriterier.

Fremlæggelse af indstillinger for bestyrelsen og svar til ansøger

Sekretariatets indstillinger fremlægges på et bestyrelsesmøde til beslutning. Herefter sendes bestyrelsens afgørelse til ansøger i form af et bevillingsbrev, der indeholder bevillingens rammer og vilkår, eller et afslagsbrev med en saglig begrundelse for afslaget.

Bestyrelsens behandling af ansøgninger til og med 100.000 kr.

Ansøgninger til og med 100.000 kr. fremlægges for formanden for Udlodningsudvalget og Friluftsrådets direktør, som behandler sekretariatets indstillinger på vegne af bestyrelsen.

Behandlingen foregår på et møde mellem udvalgsformand, direktør og udlodningsadministrationens faglige ledelse.

Drøftelsen sker på baggrund af skriftlige indstillinger og baggrundsnotat.

---

¹ Bestyrelserne i de 23 lokale friluftsråd har mulighed for at afgive kommentarer vedrørende særlige lokale forhold vedrørende de indkomne ansøgninger.

² Udlodningsudvalget har som primære opgaver at kvalificere uddelingen af midler, herunder strategiudvikling, samt sparring med sekretariatet om principielle spørgsmål.

Der føres referat fra mødet.

Bestyrelsen orienteres, såfremt der i sagsbehandlingen identificeres forhold, som er af særlig interesse for bestyrelsen (til afløsning for den nuværende fremhævelse af sager af særlig interesse på selve bestyrelsesmøderne).

Ansøgninger op til og med 100.000 kr. skal dog behandles af den samlede bestyrelse, såfremt der er tale om:

- Ansøgninger med særligt politisk eller kontroversielt indhold som vurderet af administrationen.
- Ansøgninger fra Friluftsrådet.
- Ansøgninger, hvor formanden for Udlodningsudvalget eller Friluftsrådets direktør er inhabile.
- Ansøgninger, hvor formanden for Udlodningsudvalget eller Friluftsrådets direktør er uenige om afgørelsen, eller hvor de skønner, at ansøgningen har et politisk eller kontroversielt indhold, som betinger, at den samlede bestyrelse inddrages i afgørelsen.

Administrativ behandling

Ansøgninger om tilskud på op til 50.000 kr. kan i særlige tilfælde behandles administrativt efter godkendelse af den faglige ledelse, uden Friluftsrådets bestyrelses formelle behandling og godkendelse. Bestyrelsen modtager orientering om administrative bevillinger (og afslag) på det efterfølgende bestyrelsesmøde.

Udbetaling

Endeligt projekttilskud udbetales først, når projektet er gennemført, og der er indsendt fornøden dokumentation for afholdelse af de tilskudsberettigede udgifter.

I løbet af tilsagnsperioden kan der på anmodning fra tilskudsmodtager være mulighed for udbetaling af en del af tilskuddet. Udbetaling kan i så fald kun ske på baggrund af behørig dokumentation for afholdte udgifter.

Udbetaling af driftstilskud sker som én årlig udbetaling.

Krav til tilskudsmodtager om regnskab, revision og afrapportering fremgår af bevillingsbrevet.

Udbetalingen foregår via Friluftsrådets regnskabsafdeling efter behandling af udbetalingsanmodning i udlodningsadministrationen. Der er således taget højde for krav om funktionsadskillelse i udbetalingsproceduren.

Afregningsfrist

Bevillinger gælder normalt i tre år fra bevillingsdato, og kan normalt forlænges op til og med det femte år efter bevillingsdato på anmodning.

Såfremt der kan redegøres for særlige omstændigheder, som forsinker projektet, kan der opnås dispensation herfra, i et år ad gangen. Det kræver godkendelse af en tidsplan, som sandsynliggør, at projektet vil kunne færdiggøres inden for den ændrede tidsfrist.

3. Særligt fremhævede forvaltningsmæssige principper for sagsbehandlingen

Inhabilitet

Sagsbehandler er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis:

- 1) vedkommende selv har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er eller tidligere i samme sag har været repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
- 2) vedkommendes ægtefælle, beslægtede eller andre nærtstående har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
- 3) vedkommende deltager i ledelsen af eller i øvrigt har en nær tilknytning til et selskab, en forening eller en anden privat juridisk person, der har en særlig interesse i sagens udfald, eller
- 4) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.

Såvel medarbejdere i sekretariatet (udlodningsadministrationen) som bestyrelsesmedlemmer er forpligtet til at erklære sin inhabilitet. Såfremt medarbejdere i administrationen er inhabile, skal det anføres i bemærkningerne til bestyrelsen.

Partshøring

I forbindelse med sagsbehandlingen kan der indhentes yderligere oplysninger, både fra ansøger og fra tredje part.

Kan en ansøger ikke antages at være bekendt med, at Friluftsrådet er i besiddelse af bestemte oplysninger om en sags faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, bliver ansøger gjort bekendt med oplysningerne eller vurderingerne og givet lejlighed til at fremkomme med en udtalelse. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne eller vurderingerne er til ugunst for den pågældende ansøger og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Friluftsrådet kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Begrundelse

Såfremt en ansøgning bliver afslået, skal afgørelsen begrundes med henvisning til de gældende principper og kriterier for Udlodningsmidler til Friluftsliv.

I det omfang, afgørelsen beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen indeholde de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Klagevejledning

Det er Friluftsrådets bestyrelse, der har det endelige ansvar for fordelingen af Udlodningsmidler til Friluftsliv.

Afgørelser vedrørende konkrete ansøgninger kan påklages til Friluftsrådets bestyrelse (til tips@friluftsradet.dk). Fristen for at klage er fire uger fra den dato, der fremgår af svarbrevet til ansøger.

Klager over Friluftsrådets overordnede forvaltning af puljen kan ske til Miljøstyrelsen, der har tilsynsforpligtigelse med puljen. Fristen for at klage er fire uger fra den dato, der fremgår af svarbrevet til ansøger, eller, såfremt der først er klaget til Friluftsrådet over den konkrete afgørelse, fire uger fra datoen på Friluftsrådets svar på denne klage.

Tavshedspligt

Sagsbehandler har tavshedspligt med hensyn til oplysninger om:

- 1) enkeltpersoners private, herunder økonomiske forhold og
- 2) tekniske indretninger eller fremgangsmåder eller om drifts- eller forretningsforhold el.lign., for så vidt det er af væsentlig økonomisk betydning for den person eller virksomhed, oplysningerne angår, at oplysningerne ikke videregives.

Krav om identifikation

De dokumenter, der udsendes i forbindelse med sagsbehandlingen, skal være udformet på en måde, der sikrer en entydig identifikation af Friluftsrådets udlodningsadministration som afsender af dokumentet.

Tilskud til analyse af booking af primitive overnatningspladser

Resume: Friluftsrådet har stillet 250.000 kr. af Udlovningsmidler til Friluftsliv til rådighed for en analyse af muligheder og vilkår for at etablere et landsdækkende ikke-kommercielt bookingsystem for primitive overnatningspladser.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Punkt 8 a, bestyrelsesmødet 26. oktober 2021.

Udarbejdet af, dato: Jakob Simonsen, den 6. december 2021.

Bilag:

- Liste af den 6. december 2021 over behandlede ansøgninger, 71. fordeling, 3. uddeling (afslag side 6 og tilskud side 26), (LUKKET BILAG)

Indstilling

Bestyrelsen bevilger 247.200 kr. til ansøgningen sagsnr. 111128 - Bookingsystem primitive overnatningspladser, Seismonaut A/S.

Sagsfremstilling

Friluftsrådet har per ansøgningsfristen den 22. november 2021 modtaget fire ansøgninger om tilskud fra Udlovningsmidler til Friluftsliv til en analyse af vilkår for booking af primitive overnatningspladser.

Administrationen har vurderet ansøgningerne på baggrund af kriterier om ansøgers kvalifikationer, opgaveforståelse, metode til løsning af opgaven, hastighed for løsning af opgaven og pris.

Der er efter modtagelse af ansøgninger stillet uddybende spørgsmål til tre af de fire ansøgere i en kvalificeringsrunde.

De fire ansøgers score er opstillet i skemaet nedenfor:

Score (1-5, hvor 5 er bedst)	Kvalifikation	Opgaveforståelse	Metode	Hastighed	Pris	Samlet
Seismonaut A/S	5	5	5	5	3	23
rjohnsen ApS	4	4	3	3	3	17
Oxford Research	5	4	4	4	3	20
Moos-Bjerre A/S	4	2	3	4	3	16

Administrationen indstiller på denne baggrund ansøgningen fra Seismonaut A/S til tilskud.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Analysen ventes tilendebragt og afrapporteret i løbet af marts 2022.

Beslutning

Tilskud og afslag Udlodningsmidler til Friluftsliv 71. fordeling, 3. udde- ling – puljen "Fællesskaber, trivsel og meningsfulde fællesskaber"

Resume: Sekretariatet indstiller hermed tilskud og afslag til ansøgninger under puljen "Friluftsliv, trivsel og meningsfulde fællesskaber" modtaget til fristen den 1. oktober 2021.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Jakob Simonsen og Rikke Damm, den 6. december 2021.

Bilag:

- Liste af den 6. december 2021 over behandlede ansøgninger, 71. fordeling, 3. udde-
ling (afslag side 3-5 og tilskud side 20-25), (LUKKET BILAG)
- Uddybende beskrivelser af målsætninger, leverancer med videre vedrørende ansøgninger,
som er indstillet til tilskud. (LUKKET BILAG)

Indstilling

Bestyrelsen godkender indstillinger om tilskud og afslag til ansøgninger under puljen "Friluftsliv, trivsel og meningsfulde fællesskaber", jævnfør liste over behandlede sager i 71. fordeling, 3. udde-
ling (side 3-5 og 20-25).

Sagsfremstilling

Bestyrelsen besluttede på mødet den 22. marts 2021 at afsætte en ramme på i alt 10 millioner kr. af Udlodningsmidler til Friluftsliv til en pulje, der har til formål at udvikle og forankre civilsamfundsorga-
nisationers brug af friluftsliv til at fremme udsatte borgeres trivsel gennem meningsfulde fællesska-
ber i naturen.

Puljen støtter projekter, der bruger friluftsliv til at fremme trivsel og skabe meningsfulde fællesskaber
hos udsatte befolkningsgrupper. Der er særligt fokus på ensomme ældre og psykisk sårbare unge.

Projekterne skal være organiseret som et samarbejde mellem en civilsamfundsorganisation og
mindst én anden organisation eller offentlig aktør, for eksempel en offentlig myndighed (kommune,
statslig styrelse eller sundhedssektor).

Der kan søges om tilskud på mellem 500.000 kroner og to millioner kroner.

Puljen blev åbnet den 17. juni 2021 havde ansøgningsfrist den 1. oktober 2021, hvor der i alt indkom
18 ansøgninger med et samlet ansøgt beløb på 18,1 millioner kr.

Alle ansøgninger til puljen er nu behandlet af administrationen.

Sekretariatet indstiller hermed de i alt 18 ansøgninger, heraf 6 tilsagn og 12 afslag.

Fordelingen af modtagne og behandlede ansøgninger ser ud som følger:

Tema	Antal an-søgninger	71. fordeling, 3. uddeling		Indstillet (kr.)	Afsat beløbs-ramme (kr.)
		Antal tilsagn	Antal af-slag		
Friluftsliv, trivsel og fællesskaber	18	* 6	* 12	* 7.698.700	10.000.000
Total	18	6	12	7.698.700	10.000.000

* Indstillet på bestyrelsesmødet den 13. december 2021.

Det samlede indstillede beløb er 7.698.700 kr. og tilsagnsprocenten er 33.

I bilag 2 ses uddybende beskrivelser af målsætninger, leverancer med videre vedrørende de 6 ansøgninger, som er indstillet til tilskud.

Afklaring af habilitet

Bestyrelsens medlemmer forholder sig individuelt til egen habilitet i forhold til de indstillede sager, jævnfør bilagte liste over behandlede sager.

Bestyrelsens kommentarer til indstillede sager i øvrigt

Bestyrelsens spørgsmål og kommentarer til de indstillede sager.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Tilskud og afslag Udlodningsmidler til Friluftsliv 71. fordeling, 3. udde- ling - Basispuljer

Resume: Sekretariatet indstiller hermed tilskud og afslag til projekter for ansøgninger på over 100.000 kr. under basispuljen "Flere ud i naturen". Ansøgninger til og med 100.000 kr. under denne pulje - samt de to øvrige faste puljer "Fordybelse i naturen" og "Sammen i naturen" - vil blive behandlet på møde i Bevillingskomitéen den 8. december 2021.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Jakob Simonsen og Rikke Damm, den 6. december 2021.

Bilag:

- Liste af den 6. december 2021 over behandlede ansøgninger på over 100.000 kr., 71. fordeling, 3. uddeling (afslag side 1-2 og tilskud side 7-19), (LUKKET BILAG)

Indstilling

Bestyrelsen tager formanden for bevillingskomiteens beretning om behandlingen af ansøgninger på op til og med 100.000 kr. til orientering.

Bestyrelsen godkender indstillinger om tilskud og afslag til ansøgninger på over 100.000 kr. under basispuljen "Flere ud i naturen", jævnfør liste over behandlede sager i 71. fordeling, 3. uddeling.

Sagsfremstilling

Bestyrelsen besluttede på mødet den 22. marts 2021 at afsætte en ramme på i alt 17 millioner kr. af Udlodningsmidler til Friluftsliv til uddeling under følgende tre kernetemaer:

Flere ud i naturen: En pulje på i alt otte millioner kr. til projekter, der gennem fysiske tiltag opfylder mindst én af nedenstående målsætninger:

- forbedrer adgangsforholdene på et naturområde
- skaber nye muligheder for friluftaktivitet i et naturområde, eller
- synliggør lokale friluftsmuligheder, så det er nemt at finde vej ud i naturen.

Der kan søges om tilskud på mellem 20.000 og 300.000 kr.

Sammen i naturen: En pulje på i alt seks millioner kr. til projekter, der skaber nye, lokale tilbud om friluftaktiviteter i et fællesskab med andre. Der skal være tale om aktiviteter, der er nye for den ansøgende organisation, eller projekter som inviterer nye målgrupper ind i fællesskabet omkring friluftaktiviteter.

Der kan søges om tilskud på mellem 20.000 og 100.000 kr.

Fordybelse i naturen: En pulje på i alt tre millioner kr. til projekter, der formidler naturen og styrker naturforståelsen for specifikke målgrupper.

Der kan søges om tilskud på mellem 20.000 og 100.000 kr.

De tre puljer havde ansøgningsfrist den 1. september 2021, hvor der i alt indkom 177 ansøgninger med et samlet ansøgt beløb på 18,6 millioner kr.

Alle ansøgninger til de tre puljer er nu behandlet af administrationen.

Alle ansøgninger om støtte til og med 100.000 kr. behandles på møde i bevillingskomiteen den 8. december 2021.

Sekretariatet indstiller hermed de i alt 50 ansøgninger, hvor der søges mere end 100.000 kr. Dertil kommer ansøgninger sagsnr. 111071 og 111074 - Dansk Vandrelaug, hvor formand for Udlodningsudvalget, Flemming Larsen, har erklæret sig inhabil i forhold til behandlingen, og ansøgningerne derfor skal behandles af bestyrelsen.

Der indstilles i alt 44 tilsagn og otte afslag.

Fordelingen af modtagne og behandlede ansøgninger ser ud som følger:

Tema	Antal ansøgninger	71. fordeling, 3. uddeling		Indstillet (kr.)	Afsat beløbsramme (kr.)
		Antal tilsagn	Antal afslag		
Sammen i naturen	33	** 18	** 15	** 729.400	6.000.000
Fordybelse i naturen	46	** 33	** 13	** 1.395.200	3.000.000
Flere ud i naturen					8.000.000
Over 100.000 kr.	50	* 42	* 8	* 7.369.500	
T.o.m. 100.000 kr.	48	** 40	** 8	** 2.035.750	
Total	177	133	44	11.529.850	17.000.000

* Indstillet på bestyrelsesmødet den 13. december 2021.

** Indstillet på møde i Bevillingskomiteen (med undtagelse af sagsnr. 111071 og 111074).

Det samlede indstillede beløb er 7.459.500 kr. og tilsagnsprocenten er 84.

Afklaring af habilitet

Bestyrelsens medlemmer forholder sig individuelt til egen habilitet i forhold til de indstillede sager, jævnfør bilagte liste over behandlede sager.

Bestyrelsens kommentarer til indstillede sager i øvrigt

Bestyrelsens spørgsmål og kommentarer til de indstillede sager.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Evaluering af Lokalbestyrelsesseminaret 12 -13. november 2021

Resume: Den 12-13. november 2021 afholdtes lokalbestyrelsesseminar for de aktive i de lokale friluftsråd. Formålet med seminaret er at sikre politisk sammenhæng og dialog mellem det lokale, regionale og nationale niveau i Friluftsrådet. Cirka 90 deltog fra de lokale friluftsråd, bestyrelsen og sekretariatet. Regionskontaktudvalget evaluerer seminaret på deres møde 7. december 2021.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll, den 2. december 2021.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen kommer med input til evalueringen.

Sagsfremstilling

Formålet med lokalbestyrelsesseminaret er at sikre politisk sammenhæng og dialog mellem det lokale, regionale og nationale niveau i Friluftsrådet.

Årets lokalbestyrelsesseminar var bygget op med et program bestående af en dag med drøftelse af arbejdet i de lokale friluftsråd, samarbejdet på tværs af organisationen, nye medier, proaktiv interessevaretagelse og drøftelser om, hvordan vi kan styrke det organisatoriske arbejde i fællesskab.

Lørdagen tog udgangspunkt i strategien og politiske emner som natur, adgang, børn og unge og ny i Friluftsrådet. Der var også sociale indslag som logobanko og festmiddag, samt mulighed for networking i de indlagte pauser.

Sekretariatet har i deres evaluering peget på fem pinde, som vi mener bør arbejdes med frem mod det næste lokalbestyrelsesseminar i 2023:

- Programmets tema, workshops og oplæg skal fastlægges før der sendes invitationer ud, så det gøres mere overskueligt, hvad deltagerne kan forvente af de to dage og så tilmeldinger til workshops med videre sker i samme invitation.
- Vi skal forsøge at "komme ud i virkeligheden", hvor Friluftsrådet har gjort en forskel. Eksempelvis ved at det lokale friluftsråd viser gode samarbejder eller projekter frem, i nærheden af hvor seminaret afholdes. Der bør indlægges en halv dag i programmet, hvor vi kommer uden for.
- Der skal tænkes i langt mere involverende formater. Ikke så mange oplæg fra sekretariatet, men mere inddragelse, gruppearbejde og dialog blandt deltagerne.
- Facilitering af workshoppe skal styrkes.

- Bestyrelsen bør tænkes ind med en større rolle, sådan at båndene mellem de lokale friluftsråd og bestyrelsen styrkes, både fagligt og socialt.

Regionskontaktudvalget evaluerer lokalbestyrelsesseminaret på deres møde 7. december 2021. Der er i nyhedsbrev gjort opmærksom på denne dato, sådan at kommentarer mm kan nå at komme med på drøftelsen i Regionskontaktudvalget.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Rollefordeling - relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og lokalbestyrelserne

Resume: For at styrke Friluftsrådets position på det national- og lokalpolitiske niveau, er det vigtigt, at der er en stærk relation mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd. For at sikre og styrke relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd, og som led i den fulde implementering af Friluftsrådets lokale struktur, opdateres notatet, der beskriver relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd.

Strategisk ophæng: Friluftsrådets mål er at skabe bedre mulighed for friluftsliv for alle. Visionen er friluftsliv for alle i en rig natur og på et bæredygtigt grundlag.

Seneste behandling: Punkt 2 d, bestyrelsesmødet 3. september 2021.

Udarbejdet af, dato: Helle Stuart og Simone Staudt Vollmond, 22. november 2021.

Bilag:

- Bilag 1 – Relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd.

Indstilling

Friluftsrådets bestyrelse godkender ordlyd og indhold for notatet "Relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd".

Sagsfremstilling

For at styrke Friluftsrådets position på det national- og lokalpolitiske niveau er det vigtigt, at der er en stærk relation mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd. For at sikre og styrke relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd, og som led i den fulde implementering af Friluftsrådets lokale struktur, opdateres notatet, der beskriver relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd.

Til bestyrelsesmødet den 3. september 2021 drøftede Friluftsrådets bestyrelse notatet for den gensidige varetægelse af relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd. Bestyrelsen besluttede, at notatet skulle opdateres, hvorefter notatet har været til behandling i Regionskontaktudvalget den 6. oktober 2021, samt til formandsmødet på lokalbestyrelsesseminaret den 12. november 2021.

Af referatet fra sidstnævnte fremgår, at formændene for de lokale Friluftsråd ikke ønsker ændringer til notatet, der beskriver relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale Friluftsråd (bilag 1). Således konkluderes følgende:

"Hvis notatets ordlyd skal følges i sin helhed, vil det kræve en meget tæt kontakt imellem lokalformanden og det tilknyttede bestyrelsesmedlem. Og det var der ingen der troede på – selv om de forskellige lokalråd havde oplevet kontakten meget forskelligt. Vi var enige om at notatet ikke behøver at blive ændret, da det alligevel er de enkelte formænd der tilpasser kontakten til bestyrelsesmedlemmet. Der var enighed om at kontakten i det mindste skulle bestå i deltagelse i årsmødet, så det ikke kun var bestyrelsen, men hele

årsmødet der fik oplysninger om Friluftsrådets bestyrelses arbejde. De fleste fik i dagligdagen ikke hjælp fra det tilknyttede bestyrelsesmedlem, men fra sekretariatet.”

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

NOTAT

Relationen mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd

For at styrke Friluftsrådets position på det national- og lokalpolitiske niveau, er det vigtigt at der er en stærk relation mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd. Begge parter spiller en vigtig rolle for organisationen.

De lokale friluftsråd arbejder inden for den politiske ramme, som Friluftsrådets bestyrelse beslutter. Det er blandt andet i relationen mellem det lokale friluftsråd og det tilknyttede bestyrelsesmedlem fra Friluftsrådets bestyrelse, at den politiske retning for det lokale arbejde findes, og hvor lokale perspektiver på nationale beslutninger og holdninger findes og afvejes. Det er også i denne relation, at de lokale friluftsråd kan søge politisk sparring og har mulighed for at løfte lokale sager op på et nationalt niveau.

Friluftsrådet har også et regionalt niveau i form af fem regionsudvalg og Regionskontaktudvalget. Regionsudvalgene er et forum for erfaringsudveksling mellem lokalrådene i regionen. Her kan lokale friluftsråd drøfte friluftspolitiske sager, der går igen eller på tværs af lokalrådene i regionen. Regionsudvalget består af to repræsentanter fra hver lokalbestyrelse. Der er også knyttet et bestyrelsesmedlem fra Friluftsrådets bestyrelse til hver region.

Regionskontaktudvalget er nedsat som et fast udvalg af Friluftsrådets bestyrelse. Regionskontaktudvalget følger og koordinerer det friluftspolitiske arbejde i de lokale friluftsråd, og drøfter sager, der både går på tværs af lokale friluftsråd og på tværs af det lokale, regionale og nationale niveau. Regionskontaktudvalget skaber kontakt og samarbejde mellem Friluftsrådets arbejde i de lokale friluftsråd, regionerne og Friluftsrådets bestyrelse. Udvalget består af tre-fire medlemmer fra Friluftsrådets bestyrelse og de fem regionsformænd.

For at sikre samarbejdet mellem det lokale, regionale og nationale niveau, er der fastsat en række begivenheder, hvor der forventes deltagelse fra Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd:

Årsmøder

Årsmødet er omdrejningspunkt for det lokale arbejde og involvering af nye kræfter. Hvert år i første kvartal afholder de lokale friluftsråd årsmøder, hvor linjen for arbejdet i det lokale friluftsråd fastlægges og der er valg til lokalbestyrelsen. Det tilknyttede bestyrelsesmedlem fra Friluftsrådets bestyrelse deltager i årsmødet, hvor rollen på årsmødet aftales med det lokale friluftsråd. Datoen for årsmødet planlægges af lokalrådet i samarbejde med det tilknyttede bestyrelsesmedlem.

Friluftsrådets Generalforsamling

Alle formændene i de lokale friluftsråd inviteres til at deltage ved Friluftsrådets generalforsamling. Generalforsamlingen finder oftest sted i foråret.

Fælles seminarer

Hvert år afholdes der seminarer efter behov, for at sikre politisk sammenhæng og dialog mellem det lokale, regionale og nationale niveau i Friluftsrådet. Der kan eksempelvis forelægges lands- og lokalpolitiske emner, diskuteres aktuelle natur- og friluftspolitiske muligheder og udfordringer eller drøfte samarbejde mellem det lokale, regionale og nationale niveau. Friluftsrå-

dets bestyrelse og de lokale friluftsråd deltager i større eller mindre omfang, afhængigt af seminarets formål. Dato, program og deltagere fastsættes af sekretariatet i dialog med Friluftsrådets bestyrelse og Regionskontaktudvalget.

Tematiske arrangementer

Sekretariatet arrangerer en til to gange årligt større tematiske arrangementer for medlemmer i de lokale friluftsråd med skiftende emner, for eksempel introduktion til nye bestyrelsesmedlemmer eller Friluftsrådets position for vildere natur mv. Til disse arrangementer gennemgås tematisk emner, der er af særlig relevans for Friluftsrådets interesseområder. Derudover berøres, hvordan man kan arbejde med emnerne i den lokale struktur, og der indbygges elementer af erfaringsudveksling og sparring mellem de lokale friluftsråd.

Rollefordeling mellem Friluftsrådets bestyrelse og de lokale friluftsråd

Udgangspunktet for de lokale friluftsråds arbejde er et delegeret ansvar fra Friluftsrådets bestyrelse. De to helt centrale mål for Friluftsrådets lokale struktur er en styrkelse af den lokalpolitiske interessevaretagelse og en bredere mobilisering af kræfter til de lokale friluftsråd. Begge dele kræver store indsatser for de lokale friluftsråd, og for at sikre indsatsen er det afgørende med en stærk og tæt opbakning af både sekretariat og Friluftsrådets bestyrelse.

Det tilknyttede bestyrelsesmedlems rolle er følgende:

- Være det lokale friluftsråds politiske kontakt og forbindelse til organisationen centralt.
- Understøtte det lokale friluftsråds viden om og forståelse for, hvad der rører sig i organisationen på nationalpolitisk niveau.
- Være opmærksom på at inddrage det lokale friluftsråd i relevante nationalpolitiske sager og bære relevante lokalpolitiske emner/sager ind i bestyrelsen.
- Deltage i de tilforordnede lokale friluftsråds årsmøde. Rollen på årsmødet aftales med det lokale friluftsråd.
- Deltage i fælles seminarer.
- Sparre med det lokale friluftsråd om blandt andet:
  - Sager, hvor den lokale politiske linje skal findes, særligt i relation til Friluftsrådets nationale politik.
  - Idéudvikling i forhold til politiske initiativer, herunder mulige temagrupper.

Bestyrelsen for det lokale friluftsråds rolle er følgende:

- Orienterer det tilknyttede bestyrelsesmedlem om, hvad der rører sig i organisationen på lokalpolitisk niveau.
- Være opmærksom på at inddrage det tilknyttede bestyrelsesmedlem i relevante lokalpolitiske sager, hvor der er brug for politisk sparring.
- Planlægge dato for årsmøde i samarbejde med det tilknyttede bestyrelsesmedlem. Rollen på årsmødet aftales med det tilknyttede bestyrelsesmedlem.
- Deltage i fælles seminarer
- Sparre og samarbejde med andre lokale friluftsråd i sager, det er relevant.
- Sparre med det tilknyttede bestyrelsesmedlem om blandt andet:
  - Sager, hvor den lokale politiske linje skal findes, særligt i relation til Friluftsrådets nationale politik.
  - Idéudvikling i forhold til politiske initiativer, herunder mulige temagrupper.

Indsats i forbindelse med evaluering af Udlodningsloven

Resume: Der gives en mundtlig status for arbejdet med revision af Udlodningsloven.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Punkt 4 d, bestyrelsesmødet 26. oktober 2021.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll, 4. december 2021.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen tager den mundtlige orientering til efterretning.

Sagsfremstilling

Det er aftalt, at bestyrelsen orienteres mundtligt på hvert bestyrelsesmøde om arbejdet med evaluering af Udlodningsloven.

Evaluering af Udlodningsloven er formelt udskudt til foråret 2022, og der er afholdt statusmøde i kredsen af modtagere af Udlodningsmidler 1. december 2021.

På mødet vil formanden Niels-Christian Levin Hansen orientere om nyt fra mødet.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Rammer for Friluftsrådets deltagelse i Naturmødet, Folkemødet med flere i 2022

Resume: Bestyrelsen har med budget 2022 fastlagt rammen for Friluftsrådets deltagelse i Naturmødet og Folkemødet og drøfter her, hvordan denne ramme fyldes ud.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Under punkt 6 a på bestyrelsens møde den 31. maj 2021 blev planerne for deltagelse i Folkemødet 2021 drøftet.

Udarbejdet af, dato: Astrid Bjørg Mortensen og Winni Grosbøll, 1. december 2021.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen drøfter Friluftsrådets deltagelse i Naturmødet, Folkemødet og andre events.

Sagsfremstilling

Bestyrelsen har i budget 2022 afsat 80.000 kr. samlet til deltagelse i henholdsvis Naturmødet 2022 og Folkemødet 2022, der dækker udgifter til aktiviteter, materialer, transport, kost og logi for deltagere fra bestyrelse og sekretariat.

Naturmødet i Hirtshals

Naturmødet afholdes i 2022 Hirtshals den 19.-21. maj 2022. Med afsæt i den økonomiske ramme lægges her op til, at Friluftsrådets deltagelse i Naturmødet begrænser sig til at byde ind med debatter til de officielle scener. Friluftsrådet har til fristen den 29. november foreslået events med afsæt i de strategiske temaer:

- Børns naturdannelse i praksis i samarbejde med Center for Børn og Natur.
- Ny natur – hvordan skaber vi opbakning og attraktive landskaber? Er friluftsliv nøglen til lokal opbakning og god samfundsøkonomi i projekterne? I samarbejde med Collective Impact.
- Nordisk friluftsliv – hvad er særligt for det fælles nordiske friluftsliv med invitation til Norsk Friluftsliv, Svenskt Friluftsliv og andre fra det nordiske netværk på scenen Inter Nordic.
- Adgangsreglerne i naturen er for komplicerede – kan vi finde fælles anbefalinger til lovgenemgangen?

Der forventes svar på, hvilke af Friluftsrådets debatforslag, der er kommet gennem nåleøjet inden den 10. januar 2022.

Der lægges ikke op til at have et "Friluftslivets telt" eller anden stand, men det kan overvejes om Friluftsrådet skal facilitere, at medlemsorganisationerne går sammen om et fælles telt eller scene med

en egenbetaling fra deltagende organisationer. Afhængig af, hvor mange af vores forslag til debatter på de officielle scener, der godkendes, kan det overvejes, om Friluftsrådet skal gå sammen med medlemsorganisationer eller samarbejdspartnere om en fælles scene/telt for at få strategiske temaer på Naturmødets dagsorden.

Folkemødet i Allinge

Folkemødet i Allinge afholdes den 16.-19. juni 2022 og er ifølge de første udmeldinger "tilbage i sin fulde form". Friluftsrådet har ikke stand eller lignende men arbejder proaktivt på at være deltager i event med samarbejdspartnere, medlemsorganisationer og andre. Der lægges vægt på, at deltagere har specifikke opgaver og deltager i programsatte events.

Øvrige folkemøder i 2022

- Idrætsmødet i Aalborg 22.-26. juni 2022.
- Outdoor Summit – uafklaret, dato er ikke fastlagt.
- Klimafolkemødet i Middelfart 1.-3. september 2022.
- Ungdommens Folkemøde i Valby den 7.-8. september 2022.

Friluftsrådet deltager ikke medmindre vi inviteres med i programpunkter og debatter.

Økonomi og resurser

Bestyrelsen har i budget 2022 afsat 80.000 kr. til deltagelse i henholdsvis Naturmødet 2022 og Folkemødet 2022, der dækker udgifter til aktiviteter, materialer, transport, kost og logi for deltagere fra bestyrelse og sekretariat.

Tidsplan

Beslutning

Projektudvikling

Resume: Bestyrelsen har vedtaget at investere et årsværk i to år i projektudvikling. På den baggrund er der udarbejdet en projektudviklingsstrategi og handleplan for at fastholde fokus og forandre indsatsen, som bestyrelsen tager stilling til.

Strategisk ophæng: Friluftsliv for alle, Friluftsrådets strategi 2021-2024 er udgangspunkt for det strategiske arbejde med projektudvikling.

Seneste behandling: Punkt 2 b, bestyrelsesmødet den 26. oktober 2021.

Udarbejdet af: Bjarke Frandsen og Astrid Bjørg Mortensen, 30. november 2021.

Bilag:

- Udkast til projektudviklingsstrategi. (LUKKET BILAG)

Indstilling

Bestyrelsen godkender projektudviklingsstrategien og handleplanen for det kommende år.

Sagsfremstilling

Projekter, der adresserer konkrete problemstillinger og særlige indsatser, ses som et vigtigt led i Friluftsrådets politiske interessevaretagelse og generelle virke. Friluftsrådet har et udtalt og aktuelt behov for at udvikle nye eksternt finansierede projekter med afsæt i den nye strategi for 2021-2024 "Friluftsliv for alle". Ud over at levere på strategiens politiske temaer skal projektudviklingen også imødekomme de selvstændige mål i strategien om at indgå partnerskaber og skabe værdi for medlemsorganisationerne gennem blandt andet fælles projektudvikling.

Med afsæt i ovenstående brændende platform, rollen som paraply og potentialet i Friluftsrådets strategi 2021-2024 har Friluftsrådet prioriteret at sætte fokus på projektudvikling de kommende år.

Formålet er naturligvis at opnå finansiering til projekter her og nu, men det er også et mål at udvikle en systematisk praksis for projektudvikling, der er forankret i organisationen og udvikle modeller, der giver Friluftsrådet en særlig position som projektskaber og understøtter samarbejde med medlemsorganisationer.

Økonomi og resurser

Bestyrelsen har tidligere vedtaget at prioritere et årsværk i to år som en investering i projektudvikling. Projektudviklingsstrategien skal bidrage til at fastholde og forankre projektudviklingen i det daglige arbejde.

Tidsplan

Se handleplan i bilag.

Beslutning

Friluftsrådets arbejde med naturnationalparker og urørt skov

Resume: Friluftsrådet har deltaget i naturvandring for potentielle naturnationalparker og har i høringssvar anbefalet i første omgang at gå videre med områder, hvor der lokal opbakning. Friluftsrådet har afgivet høringssvar om kriterier for restudpegning af urørt skov på statslige arealer.

Strategisk ophæng: Ophæng til det strategiske team i Friluftsrådets strategi om, at naturen skal være rig og fuld af oplevelser.

Seneste behandling: Bestyrelsesmøde den 3. september 2021.

Udarbejdet af, dato: Johan Husfeldt, 1. december 2021.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Det indstilles, at bestyrelsen tager orientering om Friluftsrådets arbejde med naturnationalparker og urørt skov til efterretning.

Sagsfremstilling

Naturstyrelsen gennemførte fra 1.-21 november 2021 naturvandring i 21 potentielle områder for nye naturnationalparker. Det er udmeldt fra Miljøministeriet, at der skal etableres op til 10 yderligere naturnationalparker ud over de allerede fem besluttede. Friluftsrådet har fra centralt hold (sekretariat og bestyrelse) deltaget i 12 af naturvandringerne. Derudover har der været deltagelse af lokale friluftsråd i de fleste naturvandring.

Friluftsrådet er ved Flemming Torp repræsenteret i en national arbejdsgruppe for interessenter, der følger arbejdet med naturnationalparkerne. 12. november 2021 afgav Friluftsrådet bemærkninger til de 21 områder, der er foreslået af Miljøministeriet. Af høringssvaret fremgår blandt andet en anbefaling om først og fremmest at arbejde videre med etablering af naturnationalparker i områder, hvor der er bred tilslutning i lokalsamfundet.

Det er fra Miljøministeriet meldt ud, at der træffes beslutning om etablering af yderligere op til 10 naturnationalparker inden årsskiftet.

Ministeren har besluttet, at arbejdsgruppen for interessenter, der følger arbejdet med naturnationalparkerne, skal fortsætte og følge arbejdet med etablering af nye naturnationalparker.

Forslag til projektplaner for kommende naturnationalparker i Tranum, Stråso og Almindingen er sendt til kommentering i den nationale interessentarbejdsgruppe og lokale projektgrupper, hvor der er deltagelse af lokale friluftsråd. Der er frist for afgivelse af bemærkninger 7. januar 2022, hvorefter Naturstyrelsen udarbejder reviderede projektplaner, der sendes i offentlig høring. Sekretariatet tager kontakt til de lokale Friluftsråd med henblik på koordinering af høringssvar.

Friluftsrådet er ved Annesofie Bjerre repræsenteret i en national arbejdsgruppe for interessenter, der følger arbejdet med udlæg af urørt skov.

Miljøministeriet har 26. oktober 2021 meldt ud, at der er truffet beslutning om udlæg af 30.000 ha urørt skov i 385 statsskove. Forslaget vil blive sendt i offentlig høring. Når det er sket indkalder sekretariatet lokale Friluftsråd og medlemsorganisationerne forud for udarbejdelse af høringssvar.

Naturstyrelsen har 5. november 2021 udsendt forslag til kriterier for restudpegning af urørt skov for opnåelse af samlet 75.000 ha urørt skov i høring i interessentarbejdsgruppen. Friluftsrådet har 26. november afgivet høringssvar, hvor Friluftsrådet blandt andet kraftigt opfordrer til at se på mulighederne for at udlægge yderligere urørt skov på private arealer. Endvidere fremgår, at der bør som udgangspunkt ikke hegnes og udsættes dyr i områder med urørt skov, der er beliggende i nærhed af naturnationalparker, bynære skove og andre steder med store rekreative interesser.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Der forventes truffet politik beslutning om udlæg af yderligere op til 10 naturnationalparker inden 1. januar 2022.

Forslag til projektplaner for naturnationalparker i Stråså, Tranum og Almindingen forventes sendt i offentlig høring i foråret 2022.

Indvielse af naturnationalparkerne i Gribskov og Fussingø er planlagt at ske april 2022.

Forslag til udlæg af 30.000 ha urørt skov på statens arealer forventes sendt i høring december 2021.

Restudpegning af yderligere urørt skov på statens arealer forventes at ske efter, at der er truffet beslutning om etablering af op til 10 yderligere naturnationalparker.

Beslutning

Indstilling til nyt format for generalforsamling 2022 fra Udvalget for aktivt og attraktivt foreningsliv

Resume: Udvalget har til opgave at afsøge og udvikle nye måder at involvere og engagere medlemsorganisationerne i arbejdet for at fremme Friluftsrådets formål. Arbejdet vil fokusere på at skitsere modeller, der kan medvirke til etablering af flere relationer og mere engageret, involverende og forpligtende samarbejde.

Strategisk ophæng: Strategi for Friluftsrådet 2021: Foreninger og fællesskaber skal have gode vilkår.

Seneste behandling: Bestyrelsesmøde 26. oktober 2021.

Udarbejdet af, dato: Mogens Kirkeby og Maren Ottar Hessner, 1. december 2021.

Bilag:

- BILAG: Udvalget for aktivt og attraktivt foreningsliv.

Indstilling

Udvalget giver tre bud på scenarier for generalforsamlinger fra 2022, som styrker Friluftsrådets profil som interesseorganisation og i højere grad inddrager medlemsorganisationerne i Friluftsrådets politikudvikling og strategiudførelse.

Bestyrelsen kommenterer og beslutter et af de fremlagte scenarier og beder sekretariatet kvalificere i forhold til økonomi og muligheder for gennemførelse i april 2022. Oplæg herom sendes i skriftlig høring i bestyrelsen medio januar 2022. Der kan eventuelt nedsættes en mindre arbejdsgruppe ud af udvalgets deltagere, og/eller sekretariatet kan bruge udvalget som sparring i planlægningsprocessen.

Bestyrelsen drøfter videre udvalgets overvejelser om fremtidige generalforsamlinger fra 2023 og frem inden for temaerne: Rammer, geografi, værtskommuner, program, mødeformater og tidsrum.

Sagsfremstilling

Medlemmer af udvalget er:

- Amalie Dynnes Ørsted (Haver til Maver), Jan Bendix (Sammenslutningen af Danske Småøer), Emilie Vindfeldt-Bottke (Dansk Ungdoms Fællesråd), Charlotte Romlund (De Grønne Pige-spejdere, Det Danske Spejderkorps og KFUM-spejderne), Dansk Vandrelaug (Steen Kobberø-Hansen), Lars Rasmussen (Danmarks Sportsfiskerforbund), Jan E. Nielsen (Danmarks Civile Hundeførerforening).
- Fra bestyrelsen: Annesofie Bjerre, Helle Stuart og Mogens Kirkeby (formand).
- Konsulent: Maren Ottar Hessner.

Udvalget har til opgave at afsøge og udvikle nye måder at involvere og engagere medlemsorganisationerne i arbejdet for at fremme Friluftsrådets formål. Arbejdet vil fokusere på at skitsere modeller, der kan medvirke til etablering af flere relationer og mere engageret, involverende og forpligtende samarbejde.

Relationer og samarbejde mellem Friluftsrådet og dets medlemsorganisationer foregår på primært to niveauer:

- På landsplan - mellem landsorganisationen (politisk og administrativt) og medlemmernes ledelse (politisk og administrativt).
- På lokalt plan - mellem lokale friluftsråd og medlemmer med lokal interesse og/eller lokal repræsentation.

De samlede samarbejdsrelationer har betydning for Friluftsrådet effekt som interesseorganisation. Udvalget fokuserer på relationer på landsplan mellem landsorganisationen (Friluftsrådet) og medlemmernes ledelse (politisk og administrativt), mens Regionskontaktudvalget har det primære ansvar for samarbejde mellem lokale friluftsråd og medlemmer med lokal interesse og/eller lokal repræsentation.

På mødet fremlægger udvalgets tre bestyrelsesmedlemmer overvejelser om fremtidige generalforsamlinger inden for temaerne: Rammer, geografi, værtskommuner, program, mødeformater og tidsrum.

Økonomi og resurser

- Et aftenmøde i Scandiagade og et døgnmøde (cirka 10 personer).
- Budget estimeret 15.000 kr.

Tidsplan

- **Tirsdag den 26. oktober 2021 kl. 15.00 - 16.00 i Scandiagade**
Internt møde mellem bestyrelsesrepræsentanter og sekretariatet.
- **Tirsdag den 2. november 2021 fra kl. 17.30**
Udvalgsmøde, hvor udvalget diskuterer opgaver og i særlig grad formater og lokationer for generalforsamlingen. Sidstnævnte afsluttes før nytår.
- **Mandag den 6. december 2021 fra kl. 16.00 – 17:30**
Online udvalgsmøde, hvor udvalget kvalificerer tre mulige scenarier for fremtidige generalforsamlinger til oplæg til hovedbestyrelsen.
- **Workshop for udvalget den 7. - 8. januar 2022 (døgnmøde)**
Tema: samarbejds- og samspilsformer og mobilisering til de lokale friluftsråd. Kan eventuelt suppleres med efterfølgende aften-/onlinemøder.

Beslutning

Udvalget for aktivt og attraktivt foreningsliv

Udvalget anbefaler at udvikle Friluftsrådets generalforsamlinger med det sigte at skabe størst mulig autenticitet og sammenhæng mellem Friluftsrådets virke og signatureventet: Friluftsrådets generalforsamling.

Udvalget foreslår endvidere, at udviklingen af Friluftsrådets generalforsamlinger fremover understøtter Friluftsrådet udvikling, herunder organiseringen af de lokale friluftsråd samt ønsket om at være demokratisk interesseorganisation og mødested for dialog om udviklingen af friluftslivet i Danmark.

Udvalget har følgende overvejelser og forslag til udvikling inden for temaerne; geografi, rammer, værtskab, program indhold, mødeformater og tidsramme.

Geografi - *Friluftsrådets generalforsamling har de seneste mange år været afholdt i København. - Skal vi blive ved med det?*

Udvalget udtrykker:

- Stor opbakning til at komme 'ud af' København.
- Fyn, Trekantområdet er oplagt (eller Aarhus, Silkeborg).
- Kunne være i en Naturpark.

Rammer - *Der deltager typisk 100 -150 personer i Friluftsrådets generalforsamling. De seneste år har generalforsamlingen været afholdt i et conferencecenter uden relation til Friluftsrådets virke. Skal rammerne for fremtidige generalforsamlinger være stærkere relateret til Friluftsrådets virke?*

Udvalget udtrykker:

- Ønsker om stærkere relation til natur. Faciliteter eller omgivelser må meget gerne illustrere dem vi er, og det vi gør.
- Som ovenfor - en Naturpark kunne være en mulighed.
- Hvis tidsmæssigt muligt (nu eller på længere sigt) – for eksempel i forbindelse med andet event (Naturmødet).

'Værtskommune' - *Flere kommuner ønsker at brande sig på friluftsliv. Kan en kommune eventuelt være vært for Friluftsrådets generalforsamling? Og dermed bidrage med faciliteter, programpunkter og økonomi?*

Udvalget udtrykker:

- Der er voksende interesse for at brande sig om outdoor/naturkommune. Et værtskab af generalforsamling og/eller den ikke vedtægtsbestemte del (netværk, conference, og så videre) kunne være et bidrag både organisatorisk, indholdsmæssigt og økonomisk.
- Forslaget kunne være aktuelt så vel i 2022 som fremover.

Program indhold - *Generalforsamlingen har et vedtægtsbestemt indhold med beretning og afstemninger med videre. Det ligger fast, men kan dog moduleres. Der kan derudover arbejdes med formen, hvis vi for eksempel ønsker at frigøre tid til andre aktiviteter med de deltagende medlemsorganisationer.*

Der kan også være muligheder i det øvrige programindhold – med debat, netværk, præsentationer fra værtslokation/kommune og så videre.

Udvalget udtrykker:

- Generalforsamlingen (mødet blandt medlemmerne) skal være en 'festdag'.

- Der skal være plads til og skabt rammer for netværk og dialog mellem repræsentanter fra medlemsorganisationer. Det skal iscenesættes.
- Det skal være noget der trækker: Sæt debatten og forskellige synspunkter (uenigheder) i spil forud for generalforsamlingen med tematiske online debatter op til generalforsamlingen. Det kunne være med de politiske ledere fra medlemsorganisationer, som ikke for alle medlemmers vedkommende er de, der deltager i generalforsamlingen. (De forskellige holdninger til elementerne i Naturnationalparker er oplagt i 2022). Vi skal turde tage og kunne håndtere debatten/forskellighederne og være stedet hvor der sker med 'god stil'.
- Vi kan eksempelvis arbejde med politik-papirer eller lignende i et forløb forud for generalforsamlingen.
- Vi skal synliggøre vores medlemmer. 10-15 organisationer kunne eventuelt præsentere sig i forskelligartede formater (workshop, stand, speakers corner, aktiviteter som ice-breakere: kend en fugl, kast en fiskesnøre, tænd et bål på tid, find vej, langsomt på mountain-bike, disc-golf, eller hvad med byg en Naturnationalpark, og så videre).

Mødeformater - *De seneste års generalforsamlinger har fulgt et traditionelt konferenceformat med "sid, lyt og kommenter" fra talerstolen + kaffepauser. Skal vi have andre mere inddragende formater som for eksempel Walk & Talk, gruppe- og/eller temadiskussioner, og så videre.*

Udvalget udtrykker:

- Der må gerne komme mere (fysisk) dynamik ind i den del af programmet, der ikke vedrører det vedtægtsbestemte. Bevægelse og snak kan iscenesættes og giver nye formater og relationer.
- Noget af det vedtægtbestemte kan måske også trimmes tidsmæssigt, uden det bliver uanstændigt.
- Plenum vs. dialog i formelle /uformelle mindre grupper skal revurderes med prioritering af mere aktivitet i mindre grupper.
- De seneste års udvikling af online mødemuligheder og hybridformater skal tænkes med. Eventuelt i formøder, debatter forud for generalforsamlingen, involvering af flere under eventen og opfølgende aktiviteter.

Tidspunkt/tidsramme: *De seneste år har generalforsamlingen ligget på en hverdag. I 2022 ligger generalforsamlingen på en lørdag – nærmere betegnet lørdag. Det kan give mere mødetid, som vi kan gøre brug af. Kan vi derudover tilbyde et lørdag aften- og/eller søndagsprogram, uden for den formelle del af generalforsamlingen, for interesserede?*

- Generalforsamling en lørdag giver mulighed for at udvide 'mødetiden'. Hvis placeret inden for de foreslåede geografiske områder kan vi starte kl. 10.30 og fortsætte til 17.30.
- I fremtiden kan det overvejes om der skal tilføjes et værtsprogram fredag aften / og eller søndag. Et værtsprogram kan suppleres med medlemmers aktivitetsinput.
- Generalforsamlingen kan også være forbundet med en åben konference og relevante temaer. Det kan være alt lige fra et to-timers temaarrangement til et halvdagsarrangement.

Opdateret koncept for Mærkningsordningen Danske Naturparker

Resume: Notat om Mærkningsordningen Danske naturparker, der er udarbejdet af det tidligere nedsatte udvalg for Friluftsrådets tilgang til arealforvaltning, afslutter udvalgets arbejde. Der udarbejdes til et kommende bestyrelsesmøde forslag til videre forløb til styrkelse af naturparkkonceptet.

Strategisk ophæng: Ophæng til det strategiske tema i Friluftsrådets strategi om at naturen skal være rig og fuld af oplevelser. Det gælder særligt ønsket om at udbrede og udvikle Danske Naturparker om nationalparker som rammer for udvikling af naturforvaltning, formidling og friluftsliv.

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Johan Husfeldt, 1. december 2021

Bilag:

- Mærkningsordningen Danske Naturparker.

Indstilling

Det indstilles, at bestyrelsen godkender notat om Mærkningsordningen Dansk Naturparker, og at bestyrelsen på et kommende bestyrelsesmøde forelægges et forslag til videre forløb til styrkelse af naturparkkonceptet.

Sagsfremstilling

Et tidligere nedsat udvalg for Friluftsrådets tilgang til arealforvaltning har udarbejdet et notat om Mærkningsordningen Danske Naturparker. Notatet er drøftet i det nu nedsatte udvalg for arealer, natur og miljø samt i Nationalkomitéen for Danske Naturparker.

Udvalget for arealer, natur og miljø har på møde 24. november 2021. Flemming Larsen fremhævede ønsker til et fremtidigt fokus:

- "plus"-naturparker med særlige kvaliteter
- kendskab til naturparker øges på nationalt politisk niveau
- styrket formidling i naturparker
- fokus på børn og unge.

Der var i udvalget for arealer, natur og miljø generel opbakning til naturparkkonceptet og det foreslåede fokus. Der blev i øvrigt peget på følgende synspunkter:

- der er brug for tydelig formidling af, hvordan naturparker adskiller sig fra naturnationalparker og nationalparker.
- naturparkerne er præget af et lokalt engagement og gensidigt samarbejde med flere aktører, herunder kommunerne
- konceptet baner vejen for et innovativt samarbejde.
- der er en betydelig udviklingskraft i nationalparker og naturparker.

- bred interessentinddragelse er vigtig, herunder også kendskab til naturparkerne centralt i interesseorganisationerne.
- det er væsentligt at tydeliggøre over for borgere, hvad en naturpark kan tilbyde i forhold til natur, friluftsliv og turisme.
- mærkningsordningen i sig selv kan have betydning for nogle i forhold til lokal branding.
- maritime områder skal kunne indgå, og at det allerede er tilfældet i en række af naturparkerne.
- der er perspektiv i styrket samarbejde mellem nationalparker og naturparker
- vigtigt, at der er god og sikker adgang til at opleve naturen i naturparkerne, herunder for ridende.
- der bør gennemføres indsatser for børn og unge. For eksempel skoleforløb, hvor flere fag som fysik, matematik og biologi bruger naturen som udeskole.

På møde 30. november 2021 i Nationalkomitéen for Danske Naturparker fremkom følgende synspunkter:

- Involvere brugerne i parkerne
- Ny mærkningsordning må ikke indebære for meget bureaukrati, så vil kommunerne ikke være med
- Det er vigtigt at understøtte det der allerede er i parkerne
- Naturparkerne skal være med til at binde det åbne land mere sammen med de forskellige tilskudsordninger
- Jordfordeling er et af midlerne til at få sammenhæng og mere natur i naturparkerne
- Klima og biodiversitet skal også være en del af udvikling i naturparkerne
- Bæredygtig turisme skal tænkes ind i naturparkkonceptet
- Det kan være godt at der på et tidspunkt tænkes i at dokumentere værdien for et område at have en naturpark
- Vigtigt at fastholde det nuværende koncept men gerne et overbygningskoncept for de, der vil mere.
- Frivillighed skal fortsat være et grundlæggende princip for såvel det nuværende som et eventuelt kommende koncept

Det foreslås, at sekretariatet samler op på anbefalinger i notat om Mærkningsordningen Danske Naturparker, indkomne bemærkninger samt drøftelser på bestyrelsesmødet og på den baggrund udarbejder et forslag til videre forløb til styrkelse af naturparkkonceptet.

Økonomi og resurser

Der skal i forbindelse med udmøntning af nye tiltag tages stilling til økonomi og anvendelse af administrative ressourcer.

Tidsplan

Et forslag til videre forløb til styrkelse af naturparkkonceptet kan drøftes på et kommende bestyrelsesmøde primo 2022.

Beslutning

Mærkningsordningen Danske Naturparker

Baggrund

Mærkningsordningen Danske Naturparker blev etableret i 2013, og de første naturparker blev mærket i 2014. Der er pr. 1. august 2021 12 naturparker og 2 pilotnaturparker beliggende i 24 kommuner¹; de seneste to parker blev godkendt i 2020. 7 parker drives af mere end 1 kommune. De lokale friluftsråd er repræsenteret i parkernes naturparkråd², som er et rådgivende organ. 5 parker er blevet genmærket, hvilket skal ske hvert 5. år. Ingen parker er udtrådt af mærkningen, og der er pt. 3 kommuner, der aktivt arbejder på at søge om at blive en del af mærkningen; Slagelse, Nordfyns og Stevns kommuner.

Mærkningsordningen er bygget op omkring 10 kriterier, herunder et krav om en naturparkplan med 6 temaer. For uddybning henvises til bilag 1 og bilag 2.

Etablering, udvikling og udbredelse af mærkningsordningen er over flere omgange blevet støttet af Nordea-fonden, herunder et igangværende udviklingsprojekt, der blandt andet skal øge kendskabsgraden til Danske Naturparker. Projektet afsluttes ultimo 2022.

Udvalgets overordnede betragtninger

Udvalget for Friluftsrådets tilgang til arealforvaltning har drøftet mærkningsordningen for at vurdere behovet for justeringer. Udvalget mener, at mærkningsordningen med dens 10 kriterier, inklusive kravet om politisk vedtaget naturparkplan med 6 temaer, generelt er velfungerende. Det er en styrke, at mærkningsordningen har et 360 grader fokus og inddrager såvel natur, friluftsliv, kultur, turisme, erhvervsliv og formidling og derved afspejler de mangeartede interesser, der gør sig gældende for de fleste naturarealer i Danmark. Der skal dog løbende være fokus på justeringer og tilpasninger af rammerne, når det skønnes nødvendigt, jf. også Friluftsrådets tilgang til adaptiv arealforvaltning.

Udvalget finder, at mærkningsordningen fortsat er relevant og tidssvarende i forhold til at imødekomme befolkningens, organisationers og myndigheders stigende efterspørgsel efter bedre muligheder for friluftsliv. Det er dog vigtigt, at Danske Naturparker både enkeltvis og som mærkningsordning i videst mulige omfang er proaktive. Det gælder såvel i forhold til efterspørgslen efter bedre adgang og muligheder for friluftsliv, vildere natur, øget biodiversitet og miljømæssig bæredygtighed, som i forhold til aktivt at udnytte såvel statslige støtteordninger som private fonde til en fortsat udvikling af parkerne.

Mærkningsordningen Danske Naturparker rummer et uforløst potentiale til at synliggøre og positionere Friluftsrådet i forhold til både lands- og kommunalpolitik. Udvalget mener, at Danske Naturparker med fordel kan benyttes mere strategisk til at positionere mærkningsordningen specifikt og til at synliggøre Friluftsrådet generelt.

---

¹ Dertil kommer Naturpark Christiansø, der ikke ligger i en kommune men under Forsvaret.

² For Naturpark Åmosen endvidere også i bestyrelsen for fonden bag naturparken.

Udvalget ser endvidere også et behov for større støtte til og erfaringsudveksling mellem de lokale friluftsråds repræsentanter i naturparkerne samt tværgående erfaringsudveksling også med Friluftsrådets repræsentanter i nationalparkerne³.

Anbefalinger

Udvalget anbefaler, at følgende indsatser prioriteres i den fortsatte udvikling og drift:

- Målet om minimum 20 Danske Naturparker fastholdes.
- Mærkningsordningen skal bruges mere strategisk for Friluftsrådet generelt og for mærkningsordningen specifikt, fx ved
  - Konference på Christiansborg om relevans, sammenhæng og forskelle mellem parktyper.
  - Samarbejde på tværs af parktyper (national-, natur- geo-, naturnationalparker mv.).
  - Afsøge muligheder for yderligere samarbejde mellem naturparker og fonde om identifikation af fx naturgenopretningsprojekter.
- Styrke naturparkernes politiske ophæng i naturparkkommuner, fx ved
  - Inddragelse af kommunalpolitikere i nationale tiltag, fx konferencer
  - Indgå i dialog med lokalpolitikere om lokale tiltag til styrkelse af deres egen naturpark
- Mere aktiv kommunikation, der skal udbrede kendskabet og få fortalt anerkendelsen af Danske Naturparker frem.
- Styrke de lokale friluftsråds arbejde med naturparker; blandt andet via netværk mellem Friluftsrådets repræsentanter i naturparkråd og mellem disse og Friluftsrådets repræsentanter i nationalparker.
- dokumentere værdien af naturparkerne; kvalitative undersøgelser af værdien af naturparker i forhold til natur, friluftsliv, kultur, erhverv og turisme.
- Involvere parkerne mere på styregruppeniveau om udviklingsønsker.
- Udvikle kriterier for en Danske Naturparker "PLUS", som inden for vildere natur kan gives til eksisterende Danske Naturparker, der kan dokumentere at leve op til kravene, fx xx antal hektarer, som er uden produktion, minimal bebyggelse, minimal motoriseret trafik mv.
- Hvert 5.-7. år bør mærkningsordningen gennemgå en 360 graders gennemgang for at vurdere relevans og eventuelle behov for justeringer.

---

³ Dette er igangsat medio 2021, og der har været første netværksmøder mellem Friluftsrådets repræsentanter i hhv. naturparker og nationalparker og et tværgående netværksmøde finder sted 13. oktober 2021. Det forventes fremover, at der afholdes 1 netværksmøde for Friluftsrådets repræsentanter i hhv. naturparker og i nationalparker samt et fælles tværgående møde årligt.

Bilag 1. Mærkningsordningen Danske Naturparker 10 kriterier

1. Minimum 50 % af naturparkens areal skal være beskyttet natur

Ved beskyttet natur menes som udgangspunkt: Natura 2000-områder, arealer omfattet af naturbeskyttelsesloven, klitfredede arealer, offentlig og privat urørt skov, små naturarealer omfattet af skovlovens § 28, samt Jagt- og Vildtforvaltningsloven. Undtaget er arealer omfattet af beskyttelseslinjer som for eksempel strandbeskyttelseslinjen. Andre arealer, f.eks. anden biodiversitetsskov, habitatnatur uden for Natura 2000-områderne m.v., kan indgå som beskyttet natur, hvis arealet kan 1) afgrænses og synliggøres på kort, 2) leve op til habitatbeskrivelserne for Natura 2000-naturtyperne eller særligt værdifulde naturtyper i skov (Skovlovens § 26) og 3) at der for minimum én certificeringsperiode i Danske Naturparker (5 år) foreligger en forvaltningsplan for eller aftale om at beskytte truede, sjældne eller karakteristiske dyre- og plantearter og naturtyper, f.eks. ved fastholdelse af ikke-produktion eller gennem ekstensiv drift, hvor der er produktion.

2. Naturparken skal have en præcis geografisk afgrænsning

Afgrænsningen bør følge naturlige landskabelige grænser frem for administrative grænser. Der behøver ikke at være fysiske afgrænsninger eller markeringer i landskabet.

3. Naturparken skal have en administrativ ansvarlig medarbejder

Det kan være en egentlig projektleder, en kommunal embedsmand eller en sekretariatsleder. Det vigtige er, at der er en kontaktperson og tovholder på driften og projekterne i naturparken. Medarbejderen skal ikke nødvendigvis være fuldtidsbeskæftiget med naturparken.

4. Naturparken skal have et naturparkråd

Rådet sammensættes af relevante interessenter i den pågældende naturpark (eksempelvis lodsejerrepræsentanter, Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening, museumsinspektør/-leder, de kommunale forvaltninger, landbruget, skovbruget, Friluftsrådet, turismesektoren, regionen o.lign.). Rådet nedsættes i sidste instans af kommunalbestyrelsen. Det er en god idé, at formanden for rådet er medlem af kommunalbestyrelsen. Naturparkrådet skal inddrages i udarbejdelsen af naturparkplanen og arbejde for, at de tiltag, som planen beskriver, gennemføres. Desuden skal rådet være rådgivende og inspirere til nye projekter og udvikling af naturparken.

5. Der skal tilvejebringes den nødvendige økonomi til drift og udvikling af naturparken samt realisering af naturparkplanen.

Budget samt finansieringsplan for de næste 5 år skal vedlægges ansøgning til Danske Naturparker. Er hele finansieringen på ansøgningstidspunktet ikke på plads, skal det sandsynliggøres, at dette vil ske i løbet af mærkningsperioden.

6. Naturparken og dens afgrænsning skal være en del af kommuneplanen eller et tillæg til denne

Kriteriet skal sikre naturparkens lovmæssige ophæng til kommunernes øvrige planlægning, forvaltning og politiske strategier.

7. Naturparken skal forankres lokalt gennem borger- og lodsejerinddragelsesprocesser

Etablering af en naturpark skal hvile på et princip om frivillighed og forudsætter bred lokal opbakning fra borgere og lodsejere i både etablerings- og driftsfasen. Derfor er det vigtigt at gennemføre inddragelsesprocesser så tidligt som muligt. Inddragelsesprocesserne skal sikre, at naturparkens afgrænsning sker efter forudgående drøftelse med de berørte parter, foreninger og lodsejere, som har en væsentlig interesse i parken, og at borgere og lodsejere får mulighed for at bidrage med forslag til bl.a. visioner, projekter og planer for naturparken. Herunder at kommunen kan etablere forskellige former for partnerskaber med større private eller offentlige lodsejere. Der er ikke fastsat krav for mængden og typen af borger- og lodsejerinddragelsesprocesser, idet naturparkernes behov vil være forskellige. Naturparken skal kunne dokumentere, at borger- og lodsejerinddragelsen er passende for området. Det anbefales, at

naturparken kontakter Danske Naturparker sekretariat tidligt i forløbet, for på den måde at sikre, at kriteriet overholdes.

8. Der skal være en koordineret formidling af naturparken for både danske og udenlandske besøgende

Der skal som minimum være en naturparkfolder/-app og et formidlingssted/besøgscenter f.eks. på et museum, turistbureau eller naturcenter. Naturparken skal have en hjemmeside. Naturparkfolderen, information på formidlingsstedet og de væsentligste dele af hjemmesiden skal være tilgængelige på dansk, engelsk og tysk.

9. Naturparken skal have mindst én naturvejleder tilknyttet

Naturvejlederen kan være forankret i selve naturparken eller i kommunen/kommunerne, på et museum, en naturskole el.lign. Naturvejlederens engagement i naturparken skal ikke nødvendigvis være fuldtid.

10. Der skal foreligge en godkendt naturparkplan og denne skal være politisk vedtaget

Krav til planens struktur og indhold kan ses i Danske Naturparker skabelon for en naturparkplan. Planen skal både godkendes politisk og af Danske Naturparker før kriteriet er opfyldt. Det er vigtigt, at der er en god sammenhæng mellem visionen og de langsigtede mål for naturparken, og de projekter der er planlagt for mærkningsperioden.

Bilag 2. Mærkningsordningen Danske Naturparker naturparkplan

Naturparkplanen

Naturparkplanen er det redskab, der beskriver formålet og visionen med naturparken på længere sigt. Samtidig skal den indeholde en beskrivelse af de lang- og kortsigtede mål samt de projekter, der skal realiseres i den femårige mærkningsperiode. De kortsigtede planer og projekter skal være specifikke, målbare og tidsbestemte. Naturparkplanen skal sikre det særlige forvaltningsmæssige fokus og være det særlige ophæng til den kommunale forvaltning, der sikrer, at naturparken kommer til at gøre en forskel inden for de seks temaer: natur, kulturarv, friluftsliv, erhverv, formidling og turisme.

Natur

- En beskrivelse af status for naturens tilstand i naturparkområdet og de særlige kvaliteter, som har dannet grundlag for inddragelse og afgrænsning af arealet i naturparken. Der kan f.eks. refereres til eksisterende undersøgelser og rapporter. Der skal redegøres for beskyttede og fredede arealer.
- En beskrivelse af de langsigtede mål for udvikling af naturen, f.eks. behovet for forbindelseslinjer, naturpleje, græsning eller for større eller mindre naturgenopretningsprojekter mv.
- En plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på naturområdet.

Kulturarv

- En beskrivelse af naturparkens kulturarv, og hvordan den kommer til udtryk i landskabet samt har dannet grundlag for inddragelse og afgrænsning af arealet i naturparken.
- En beskrivelse af, hvordan kulturarven i landskabet bevares og synliggøres på længere sigt.
- En plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på kulturarvsområdet.

Friluftsliv

- En beskrivelse af de eksisterende muligheder for at dyrke friluftsliv.
- En beskrivelse af de langsigtede mål for at forbedre mulighederne for at dyrke friluftsliv og opleve naturen f.eks. længere sammenhængende stiforløb, støttepunkter for friluftsliv etc.
- En plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på friluftslivsområdet.

Erhverv

- En beskrivelse af de primære erhverv i naturparken.

- En beskrivelse af, hvordan de primære erhverv i og omkring naturparken på længere sigt kan medvirke til at understøtte målsætningerne med naturparken.
- En plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på erhvervsområdet.

Formidling

- En beskrivelse af den eksisterende formidlingsindsats i naturparkområdet.
- En beskrivelse af de langsigtede mål for formidlingen i og af naturparken.
- En plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på formidlingsområdet.

Turisme

- En beskrivelse af den eksisterende turisme i naturparken.
- En beskrivelse af, hvordan turismen kan fremmes, og en plan for hvordan turismen kan udvikles i samspil med naturparkens øvrige formål og i samarbejde med turismeaktører i og uden for naturparken.
- En plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på turismeområdet.

Ansøgning om optagelse af Pilotnaturpark Ådalen i Mærkningsordningen Danske Naturparker

Resume: Stevns kommune søger om godkendelse af Ådalen som pilotnaturpark til optagelse i Mærkningsordningen Danske Naturparker.

Nationalkomiteen for Danske Naturparker gennemgik ansøgning på mødet den 30. november 2021 og indstiller Ådalen til godkendelse som pilotnaturpark hos Friluftsrådets bestyrelse.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Flemming Larsen og Sven-Åge Westphalen, 1.december 2021.

Bilag:

- Bilag 1: Ansøgning fra Stevns Kommune.
- Bilag 2: Projektbeskrivelse for Pilotnaturpark Ådalen.

Indstilling

Bestyrelsen beslutter, at Ådalen optages som pilotnaturpark i Mærkningsordningen Danske Naturparker for en femårig periode frem til december 2026.

Sagsfremstilling

Stevns Kommune har i en længere årrække været interesseret i at udvikle Tryggevælde Ådal samt Stevns Ådal såvel i forhold til klimasikring, naturbeskyttelse og friluftsliv. I september 2020 besluttede kommunalbestyrelsen, at arbejde for at blive en naturpark og i første omgang pilotnaturpark for at skabe en samlet ramme om udviklingen af området.

Der har derfor løbende været dialog mellem Stevns Kommune, lokale foreninger i tilknytning til Tryggevælde Å og Friluftsrådets sekretariat om etablering af en naturpark, herunder en præsentation af mærkningsordningen til borgermøde i 2019 og løbende sparring med kommunen.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Ansøgningsvejledning til Pilotnaturpark

Ansøgningsskemaet skal udfyldes og må max fylde 10 sider eksklusiv bilag. Projektbeskrivelse, tidsplan, kortmateriale samt budget og finansieringsforslag skal vedlægges som bilag.

Ansøgningen sendes til swe@friluftsradet.dk og fr@friluftsradet.dk

I udarbejdelsen af ansøgning til Danske Naturparker, er det altid muligt at få sparring og vejledning fra Danske Naturparkeres sekretariat. Det anbefales at tage kontakt i god tid inden ansøgningen indsendes.

Ansøgningsprocedure

Ansøgningsfrist

Der er ansøgningsfrist til Danske Naturparker to gange årligt: den 1. marts og 1. oktober.

Ansøgningsmateriale

Ansøgeren skal indsende et udfyldt ansøgningsskema (max 10 sider), hvor der som bilag skal vedlægges foreløbig projektbeskrivelse af pilotnaturparken, kortmateriale, tidsplan for pilotnaturparkperioden samt budget og finansieringsplan. Ansøgningsskemaet udarbejdes, så det tydeligt fremgår, hvordan kriterium 1-7 kan opfyldes og hvordan der vil arbejdes mod at opfylde alle 10 kriterier i løbet af pilotnaturparkperioden.

Ansøgningen til Danske Naturparker skal indsendes af den eller de kommuner, som er ansvarlige for pilotnaturparken. Hvis flere kommuner går sammen om en pilotnaturpark laves én fælles ansøgning.

Behandling af ansøgninger

Alle ansøgninger behandles først af Nationalkomiteen for Danske Naturparker, der foretager en faglig vurdering af ansøgningen. Nationalkomiteen udarbejder derefter en indstilling til Friluftsrådets bestyrelse, som træffer endelig beslutning. Når den endelige beslutning er truffet, gives der besked til den/de ansvarlige kommuner for den respektive pilotnaturpark.

I processen op til udarbejdelsen af ansøgningen kan man altid kontakte sekretariatet for Danske Naturparker for sparring og vejledning. Det anbefales at tage kontakt i god tid.

Uddybning af bilag

Projektbeskrivelse

Projektbeskrivelsen skal angive en beskrivelse af områdets status og potentiale samt den foreløbige projektudvikling inden for de seks temaer: natur, kulturarv, friluftsliv, erhverv, formidling og turisme.

Kortmateriale

Kortmaterialet skal angive pilotnaturparkens foreløbige afgrænsning og/eller potentielle udviklingsmuligheder, samt en oversigt over beskyttede og fredede arealer samt øvrige arealer, der lever op til kravet om at være beskyttet natur jf. kriterie 1.

Budget og finansieringsplan

Budget og finansieringsplan skal tydeliggøre de ressourcer, der er afsat til driften af og arbejdet med pilotnaturparken i løbet af mærkningsperioden.

Tidsplan

Tidsplanen for pilotnaturparkperioden skal som minimum angive de planer der er lagt for at kunne sandsynliggøre opfyldelsen af De 10 Kriterier, herunder hvornår naturparkplanen forventes udarbejdet og behandlet politisk i kommunerne.

Andre informationer

Pris

Der betales årligt et medlemsgebyr på 25.000 til Danske Naturparker.

Mærkningsperiode

Mærkningsperioden for en pilotnaturpark er 5 år. Lige så snart det kan dokumenteres, at alle 10 kriterier for Danske Naturparker kan opfyldes, kan der indsendes en ansøgning om at blive optaget som Naturpark. Ansøgning til Naturpark kan findes på Danske Naturparkeres hjemmeside.

Tjekliste til ansøgning

- ✓ Udfyldt ansøgningsskema (max 10 sider)
- ✓ Projektbeskrivelse af områdets status og potentiale samt foreløbig projektudvikling inden for de seks temaer (vedlægges som bilag)
- ✓ Budget og en finansieringsplan for mærkningsperioden (vedlægges som bilag)
- ✓ Tidsplan (vedlægges som bilag)
- ✓ Kortmateriale (vedlægges som bilag)

Ansøgningskema til Pilotnaturpark (max 10 sider)

Kommune(r): Stevns Kommune	
Kontaktperson(er): Kristoffer Schou	E-mail: KriSchou@stevns.dk
Tlf.: 20548269	Mobil: 20548269
Adresse: Rådhuspladsen 4, 4660 Store Heddinge	
Pilotnaturparkens navn: Pilotnaturpark Ådalen	
Evt. samarbejdspartnere/kommuner: Foreningen for Tryggevælde og Stevns Ådals Bevarelse, Borgerforeninger i området, Verdensarv Stevns (UNESCO).	
Områdets størrelse (hektar): 429 hektar, med forventelig udvidelse.	
<p>Kort beskrivelse af pilotnaturparken:</p> <p>Pilotnaturpark Ådalen ligger i Stevns Kommune og strækker sig fra sammenløbet af Tryggevælde Å og Stevns Å i syd til Tryggevælde Ås udløb ved Strøby Egede i nord. Området er hovedsageligt NATURA2000 og kræver en dedikeret bevaringsindsats. Pilotnaturpark Ådalen danner rammen om særlige naturtyper, og en botanik og et dyreliv, som har lokal og regional betydning. Området er sammensat af hovedsageligt privatejede jorder, og pilotnaturparken danner en effektiv ramme der vil skabe et stærkt udgangspunkt for at løfte udviklingspotentialer og håndtere udfordringer. Pilotnaturpark Ådalen arbejder med de seks temaer ud fra et princip om frivillighed og samarbejde, og vil i de kommende år med udgangspunkt i temaerne, relevante samarbejdspartnere og lodsejere arbejde hen mod at blive Naturpark.</p>	
<p>Motivering af ansøgning (valgfri): <i>Her er der mulighed for at inddrage argumenter som ikke passer ind under de øvrige felter i ansøgningskemaet.</i></p>	

Stevns Kommune vil sikre eksisterende natur- og kulturværdier i Tryggevælde Ådal samt udvikle potentialer i lokalområdet. Tryggevælde Ådal har i årtier været genstand for bred, lokalforankret naturinteresse.

I midten af 00'erne gik et større initiativ i gang om en helhedsplan for området, der omfavnede væsentlige temaer i Danske Naturparkeres program.

I 2012 lå det omfangsrige arbejde om helhedsplan klar, og den havde stor opbakning i lokalsamfundet.

I 2020 er der fundet midler til at gå konstruktivt til værks og sikre, at der afsøges muligheder for at afgrænse og udvikle en naturpark på baggrund af tidligere arbejde med området samt den brede opbakning til en naturpark.

Naturforeninger, borgerforeninger, skoler og institutioner, politikere og kommunens medarbejdere, landbrug og erhverv – disse og flere går nu sammen om at skabe rammerne for at lave en naturpark ved Tryggevælde Ådal.

Og potentialet er stort.

I første omgang fokuseres der på at selve ådalen (429 hektar) bliver mærket *Pilotnaturpark Ådalen*.

På sigt kan Pilotnaturpark Ådalen og den kommende naturpark omfavne Faxe og Køge kommuners andel af Tryggevælde Ådal og tilstødende vandløb, og dermed udvide naturparken i et tværkommunalt samarbejde.

De 10 Kriterier

I de nedenstående felter skal det forklares, hvordan pilotnaturparken kan opfylde kriterium 1-7, og hvordan det kan sandsynliggøres at kriterium 8-10 opfyldes i løbet af pilotnaturparkperioden.

For kriterium 1, 2 og 6 forekommer der undtagelser (se under de respektive kriterier).

1. Minimum 50 % af naturparkens areal skal være beskyttet natur

Er afgrænsningen endnu ikke vedtaget, skal det sandsynliggøres, at kriteriet kan opfyldes, når afgrænsningen vedtages endeligt.

Afgrænsningen er endnu ikke endeligt vedtaget. Dog er hoveddelen af det tilsigtede område, som skal danne den fysiske ramme og afgrænsning for Pilotnaturpark Ådalen, beskyttet natur (NATURA2000). Således vil den kommende Pilotnaturpark Ådalen leve op til kravet om minimum 50% beskyttet natur. Herfra udvikler vi naturparken og tilsigter at foreslå flere hektar i en udvidet version af den foreløbige afgrænsning.

2. Naturparken skal have en præcis geografisk afgrænsning

Det bedes oplyst, om der findes lodsejere, som ikke har ønsket at være omfattet af afgrænsningen. Er afgrænsningen for pilotnaturparken endnu ikke vedtaget, vedlægges den foreløbige afgrænsning som en del af kortbilaget. Den endelige afgrænsning skal være på plads inden ansøgning til Naturpark.

Vedlagt er bilag om den foreløbige afgrænsning.

3. Naturparken skal have en administrativ ansvarlig medarbejder ansat

Som et led i planerne om en kommende naturpark ved Tryggevælde Ådal er det politisk besluttet, at der over en treårig periode (august 2020 – august 2023) er ansat en administrativ medarbejder/Kristoffer Schou på fuld tid til at varetage alt, hvad der har med naturparkprojektet at gøre. Kristoffer har tidligere siddet i en lignende stilling som Naturvejleder og

Sekretariatsleder i Naturpark Mølleåen. Kristoffer har ansvaret for at undersøge mulighederne for, og udviklingen af, en kommende naturpark.

4. Naturparken skal have et naturparkråd

Beskriv kort, hvilke organisationer og foreninger, der er repræsenteret i rådet.

Naturparkrådet tager udgangspunkt i Stevns Kommunes Grønne Råd, som i dag huser repræsentanter for blandt andre:

Friluftsrådet

Danmarks Naturfredningsforening

Vandrådet i Stevns Kommune, Gefion

Landboforening

Tryggevælde og Stevns Ådals bevarelse

Naturstyrelsen

Østsjællands Biavlerforening

Dansk Skovforening

Stevns Jagtforening

Dansk Ornitologisk Forening

Dertil kommer 2 lodsejerrepræsentanter samt Stevns Kommunes repræsentanter fra Teknik & Miljø samt styregruppe for pilotnaturparken.

5. Der skal tilvejebringes den nødvendige økonomi til drift og udvikling af naturparken samt realisering af naturparkplanen

Her beskrives kort, med henvisning til bilag vedr. budget og finansieringsplan, hvilke ressourcer, der er afsat til mærkningsperioden.

Der er i Stevns Kommune afsat midler til 3 årsværk fordelt i perioden august 2020 – august 2023 til ansættelse af en medarbejder, som varetager drift og udvikling af Pilotnaturpark Ådalen. Primære arbejdsopgaver er at sikre forankring af konceptet samt frivillighed og samarbejde i organisationen indadtil, og i Stevns Kommune med borgere, foreninger og diverse interessenter. Når mærkningen er realiseret, vil kommunens budgetforhandlinger om forlængelse af ansættelsen finde sted.

Arbejdet med Pilotnaturpark Ådalen tager bl.a. afsæt i den helhedsplan, der ligger for området (**se bilag "Helhedsplan for Tryggevælde Ådal Fase 5"**).

Stevns Kommune har Naturpuljen på årligt kr. 1 mio. Naturpuljen kan benyttes til projekter ifm Pilotnaturparken.

Se **bilag for budget og finansiering "Budget, finansiering og udvikling for Pilotnaturpark Ådalen"**.

6. Naturparken og dens afgrænsning skal være en del af kommuneplanen eller et tillæg til denne

Er afgrænsningen for pilotnaturparken endnu ikke vedtaget, vedlægges den foreløbige afgrænsning. Den endelige afgrænsning skal være på plads inden ansøgning til Naturpark. Kortmateriale vedlægges som bilag.

Kortmateriale er vedlagt som bilag. Afgrænsningen for pilotnaturparken er endnu ikke vedtaget. Naturparkarbejdet er nævnt i Kommuneplanen, og når Pilotnaturparkprojektet er stadfæstet indarbejdes et tillæg til Kommuneplanen.

7. Naturparken skal forankres lokalt gennem borger- og lodsejerinddragelsesprocesser

Beskriv kort, hvilke inddragelsesprocesser, der har været gennemført i processen mod at blive pilotnaturpark.

Området ved Tryggevælde Ådal har i årtier været omtalt som muligt naturparkområde. Over de sidste 15 år er der lavet omfangsrige helhedsplaner for området med henblik på en kommende naturpark. Inddragelsesprocesserne tæller:

- Borgerforeningerne (7) ved Tryggevælde Ådal er inddraget, og lyttet til. Der har været, og er fortsat, en del mødeaktivitet og detaljebeskrivelser, og mange af medlemmerne er i dag ambassadører for den kommende naturpark.
- Større lodsejere i området er enkeltvis kontaktet og inddraget i processen og tankerne om en kommende naturpark i området. Der er god opbakning til planerne.
- Foreningen Tryggevælde og Stevns Ådals bevarelse er et lokalt borgerinitiativ, som løbende har været i dialog med Stevns Kommune om planer og forhold på egnen, og alle lokale naturentusiaster i foreningen bakker op om naturparkplanerne.
- Danmarks Naturfredningsforening har løbende givet sparring til processen, og alle lokale naturentusiaster i foreningen bakker op om naturparkplanerne.
- Dansk Skovforening, Dansk Ornitologisk Forening og Stevns Jagtforenings lokale medlemmer har ligeledes fulgt processen og været inddraget i helhedsplanerne.
- Stevns Folklore Museum og deres lokale medlemmer har været i god dialog om bidrag til den kommende naturpark, og bringe de lokale historier i spil.
- Det Grønne Råd i Stevns Kommune er løbende inddraget og orienteret om planerne for en kommende naturpark.
- Fremadrettet vil dialog med hver enkelt lodsejer samt borgermøder lægge fundamentet for en besluttet geografisk afgrænsning af en kommende naturpark.

8. Der skal være en koordineret formidling af naturparken for både danske og udenlandske besøgende

Som pilotnaturpark er opfyldelsen af dette kriterium endnu ikke et krav. Opfyldes det allerede, er det stadig muligt at angive her.

Det tilsigtes at:

- skabe en hjemmeside for pilotnaturparken, hvor både danske og udenlandske besøgende kan finde letfordøjelig information.
- Lave en folder om pilotnaturparken og dens natur.
- der udpeges en række indgange til naturparken, hvor fysiske infoskilte vil formidle om pilotnaturparken.
- skabe mindst ét ubemandet velkomstområde til pilotnaturparken.
- Inddrage eksisterende App-løsninger.

9. Naturparken skal have mindst én naturvejleder tilknyttet

Som pilotnaturpark er opfyldelsen af dette kriterium endnu ikke et krav. Opfyldes det allerede, er det stadig muligt at angive her.

Der er ikke ansat en Naturvejleder udelukkende dedikeret til pilotnaturparkprojektet. Dog er Stevns Kommunes Naturvejleder tilknyttet pilotnaturparkprojektet og Ådalen ligger i området for Naturvejlederens arbejdsrevir. End videre er Kristoffer Schou uddannet Naturvejleder og vil benytte denne kompetence i sit arbejde med pilotnaturparkprojektet.

10. Der skal foreligge en godkendt naturparkplan og denne skal være politisk vedtaget

Som pilotnaturpark er opfyldelsen af dette kriterium endnu ikke et krav. Opfyldes det allerede, er det stadig muligt at angive her.

Der foreligger en helhedsplan for området som på en række områder har et indhold der svarer til en naturparkplan. Det forventes at arbejdet med en egentlig Naturparkplan sættes i gang i forlængelse af mærkningen Pilotnaturpark. Naturparken vil tage udgangspunkt i projektbeskrivelsen og helhedsplanen.

Eventuelle bemærkninger til de 10 kriterier

Projektbeskrivelse for Pilotnaturpark Ådalen

Dronefoto af oversvømmet nedre del af Tryggevejle Ådal

Indhold

Introduktion.....	3
Frivillighed og Samarbejde	4
Natur	5
Trykkevælde Ådal.....	5
De ferske vande	6
Elbækengen	6
Pilotnaturpark Ådalen og natur	6
Vandet	7
Samtænkning af byudvikling, kystbeskyttelse og naturpark	7
Pilotnaturpark Ådalen og vandet.....	9
Kulturarv.....	11
Martin A. Hansen	12
Stevns Folklore Museum	13
Friluftsliv.....	14
Langsgående sti.....	16
Kano og kajak.....	17
Lystfiskeri.....	18
Erhverv	19
Detailhandel og restaurationsvirksomhed	19
Sommerhusområde	19
Oplevelsesvirksomhed og udlejning	19
Turisme.....	22
Hvem besøger Stevns?	22
Turismestrategien og dens indsatser	23
Formidling	24
Trykkevælde Huset	24
Skilte.....	25
Samling af viden og ressourcer	26
Hjemmeside og digital formidling.....	26
For børn og unge.....	26

Introduktion

Stevns Kommune vil sikre eksisterende natur- og kulturverdier i Tryggevælde Ådal samt udvikle potentialer i lokalområdet. Området har regional natur og kulturhistorisk betydning og hensigten med at blive Pilotnaturpark Ådalen er at samle og samskabe bæredygtig udvikling i Tryggevælde Ådal forankret i lokalt ejerskab, samarbejde og frivillighed.

Områdets mange værdier og potentialer skal frem i lyset, og der skal tænkes i værdikæder for at forene de mange interesser. Vigtigst af alt er at sikre natur og kultur samtidig med at værdierne, projekterne og potentialerne kommer de lokale borgere til gode. Udviklingsarbejdet i Pilotnaturpark Ådalen vil således basere sig på frivillighed og samarbejde som kerneværdi for hele projektet. Synlighed er et centralt begreb for arbejdet med området. Borgere og besøgende skal have gode muligheder for at opleve og blive en del af Pilotnaturpark Ådalen, og formidlingsprojekterne vil skabe nye og nødvendige muligheder for at opleve det unikke ådalssystem og natur i forening med de kulturhistoriske værdier.

Gang- og cykelbro med lokale skolebørn over Tryggevælde Å

Naturparkkonceptet taler direkte ind i borgere og politikeres ønske og visioner for Tryggevælde Ådal. Og med Danske Naturparkeres initiativer og opbakning vil Pilotnaturpark Ådalen sikre borgere og besøgende bæredygtige og skønne oplevelser i noget af Danmarks fornemmeste natur.

Pilotnaturpark Ådalen vil fokusere på alle målgrupper, der kan og vil besøge os. Pilotnaturparken vil fokusere på især børn og unge, og aktivere frirum i den storslåede natur. Mange børn kommer for lidt i naturen. Den sociale ulighed blandt børn i naturen er stor, og flere undersøgelser viser også, at det står skidt til med børns og unges sundhed og bevægelse. Det gælder især teenagepiger. Alt fra VILD MAD og vandreture i naturen til kano og Stand Up Paddle på Tryggevælde Å. Det aktive friluftsliv er et vigtigt supplement til skoler og institutioners hverdag. Samtidig er det vigtigt at børn på et tidligt stadium i deres liv får en naturopfattelse og tilgang til naturen. Alt dette vil Pilotnaturpark Ådalen arbejde for at indfri i samarbejde med lokale aktører og Stevns Kommune.

Frivillighed og Samarbejde

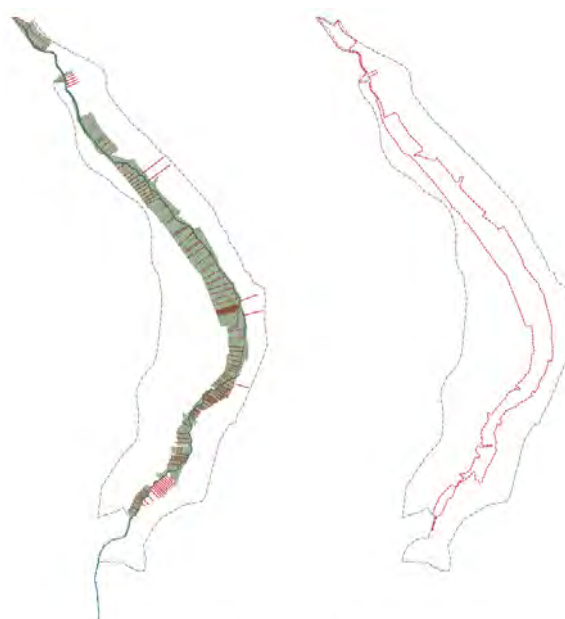
Arbejdet i Tryggevælde Ådal har et særligt fokus på inddragelse af lokale kræfter samt at arbejdet og deltagelse i diverse projektet sker i frivillighed og samarbejde.

Selve naturområderne i Tryggevælde Ådal er ejet og driftet af primært private lodsejere. Stevns Kommune målretter et samarbejde med alle de lodsejere der kan og vil indgå i en fælles naturpleje i området.

I ambitionen om at lave en økonomisk bæredygtig og praktisk mulig pleje af ådalens enge, vil det forsøges at udvikle en bæredygtig måde at organisere plejen på. Tidligere er der arbejdet ud fra en model om at lave en forening og græsningslaug. I organiseringstanken ligger en betragtning om at ådalen er ét samlet plejekrævende naturområde, som kan administreres af en eller flere foreninger eller sammenslutninger. De nuværende ejerforhold med over 70 ejere fordelt på mere end 150 englodder vanskeliggør dog en helhedsorienteret og tilstrækkelig pleje af Natura2000 arealerne, og det er ambitionen at en kommende naturpark i væsentlig grad vil rammesætte udfordringer og løsninger for plejen i området.

Der arbejdes med en model for dannelsen af en forening, som skal stå for den fremtidige pleje af engene med Stevns Kommune som partner. Der skal være et økonomisk incitament for at drive arealerne og fordelene ved en forening er, at lodderne samles i større sammenhængende arealer, som er nemmere at administrere og pleje. Foreningen med en bestyrelse har ansvaret for driften og plejen af engene.

Lodsejerne ligger deres arealer ind i foreningen, men ejer stadig arealerne. Ved dannelsen af en forening er det også formålet at formalisere samarbejde mellem myndigheder, ejere og brugere til gavn for området som helhed.

Nuværende ejerforhold med mange ejere og lodder i Natura2000 området.

Fremtidige ejerforhold, hvor engene samles i et sammenhængende areal som drives af en forening.

Natur

Tryggevælde Ådal

Tryggevælde Ådal er unik og har meget bevaringsværdig natur hvor naturtyper som Ekstremrigkær trives. Hele Tryggevælde Å er et ca. 35 km langt vandløb, der afvander 300 km² af Østsjælland. Åen tager sin begyndelse ved Dalby, hvor Egedebæk løber sammen med Freerslev Å. Åen har 19 store tilløb, hvoraf det største er Stevnsåen, der udspringer nord for St. Spjellerup, og løber sammen med Tryggevælde å nord for Hellested. Tryggevælde å løber de sidste 13,5 km i en meget stor og bred ådal mod nord med udløb ved Prambroen og Odden i Strøby Egede. Det er denne ådal og område, som der nu ansøges om at få mærkningen Pilotnaturpark.

Åen har et stærkt reguleret løb, hvis øvre del modtager tilløb fra Bregentved og Jomfruens Egede. Fra Dalby løber den i et stort sving mod øst gennem den frodige, skovrige moræneflade til Stevnsdalen. Den nedre tredjedel, som denne ansøgning om Pilotnaturpark refererer til, løber fra Hårlev mod nord til Køge Bugt i den 200-500 m brede, lavtliggende dal, der skarpt afgrænser Stevns. Strækningen fra udløbet i Køge Bugt til sammenløbet med Stevns Å syd for Hårlev udgør en gammel fjordarm, og i dag domineres ådalen her af enge, der oversvømmes i perioder af vinterhalvåret. Ved den seneste istid for ca 14.000 år siden blev fundamentet skabt for den unikke natur, som i dag udgør Tryggevælde Ådal.

Ådalen er udpeget til NATURA 2000-område 149 og Habitatområde nr. 132. Den unikke naturtype Ekstrem Rigkær kan ses langs åløbet, og mange forskellige fugle nyder godt af de til tider oversvømmede områder i ådalen.

Åen modtager en del eutrofiering fra landbrug og boliger, derfor er åen næringsrig, hvilket betyder at der især om sommeren er en kraftig vækst af tagrør, åkander, andemad mm. Ved lav vandføring kan åen derfor være dækket af vandplanter.

Åens fiskebestand omfatter især store bestande af rimter og aborre, som også trækker ud fra åen og fouragere i det brakke kystnære farvand og opnår derfor en anselig størrelse. Åen har også en god bestand af store gedder pga. det rige fødeudbud med bl.a. mange skaller. Brasener og suder trives på de nedre stræk af åen. Åen har en pæn bestand af havørred, der trækker ind i åen i efteråret og søger imod gydepladserne på de øvre stræk af åen.

Engene langs Tryggevælde Ådal har i hundrede af år været brugt til ekstensiv afgræsning. Det betyder, at her nu findes flere lokaliteter med en rig flora. Bedst bevaret er Elbæk Engen hvor der er naturtypen Ekstremrigkær. Ved åens udløb findes Odden, der er et overdrev som gradvis bliver til en strandeng, som en tange imellem å og hav. Her findes derfor en stor variation i jordfugtighed og saltindhold. Det betyder at her findes en mangfoldig flora og flere sjældne arter, bl.a. findes en bestand af farvevaid, vild timian, bakkenellike og en stor bestand af nikkende kobjælde.

De ferske vande

De fleste ferskvandsressourcer på Stevns er drænet og reguleret, men ellers var hydrologien på Stevns oprindeligt enestående i nordeuropæisk sammenhæng. Området udgør en geologisk brudzone med sprækker i kalken og det underliggende grundfjeld. Under afsmeltningen i slutningen af istiden blev jorden derfor nemt eroderet af is og smeltevand, der skabte grundlaget for bl.a. Tryggevælde ådal. I stenalderen steg vandet imidlertid, hvorfor området i denne periode fremstod som en fjord. Men da dele af landet under og omkring fjorden med tiden hævede sig, som følge af den bortsmeltede iskappe, omdannedes fjorden først til mose og senere til den ådal, der udgør det største ferskvandsområde på Stevns i dag.

Elbækengen

Elbækengen er et Ekstremrigkær i Tryggevælde Ådal ved Valløby syd for Køge.

Danmarks Naturfond købte Elbækengen i 2006 for at bevare især det særlige planteliv her findes på grund af den unikke geologi og kulturhistorie. Engen afgræsses af kreaturer i sommerperioden og området plejes af frivillige kræfter i den lokale afdeling af Danmark Naturfredningsforening. De fjerner bl.a. opvækst af elletræer således, at engen bevares som en lysåben naturtype med den unikke flora.

Områdets lave beliggenhed og den voldsomme geologiske sprækker i grundfjeldet gør, at grundvandet fra det omkringliggende landskab kommer under tryk og danner en række kalkvæld, der er en forudsætning for den særlige flora der er her etableret sig på de græsningsarealer der har været brugt fra den tidligste bondestenalder til nyere tid.

Afgræsningen har betydet, at kreaturerne hove har skabt tuedannelse, hvilket giver stor variation i de fysiske-kemiske forhold og derfor også variation i plantearterne. På tuerne findes bl.a. hjertegræs sammen med den kødædende plante vibefedt.

Om foråret er de gule engkabelejer bemærkelsesværdige og senere udspringer maj-gøgeurt, gule skjaller, eng-troldurt og hvid bukkeblad. I højsommeren er der en varierende flora, med bl.a. sump-hullæber, pukkellæbe, vild hør, tormentilrod, dunet vejbred og hjertegræs. Sidst på sommeren kan man iagttage djævelsbid, leverurt og eng-ensian.

Nattergal, kæranger, sivsanger, rørsanger, bekkasiner og viber trives i ådalen og rørhøgen ses ofte svæve over åen på jagt efter bytte. Mere sjældent er havørn og fiskeørn, men de er set jage i området. Engsnarren er en sjælden gæst i ådalen. Imens gul vipstjert, rødben og strandskade bedre kan iagttages når de yngler på engen. I vinterperioden benytter flere trækfugle ådalen som stoppested for lidt hvile og mad. De kan også bruge åen som ledelinje på deres videre færd.

Pilotnaturpark Ådalen og natur

Fokus for naturparkprojektet omfatter som beskrevet ovenfor i første omgang området fra sammenløbet af Stevns Å og Tryggevælde Å i syd op til udløbet ved Strøby Egede i nord. En strækning på ca. 13,5 km.

Pilotnaturparken vil sikre og udvikle naturen i Tryggevælde Ådal. Herunder igangsætter projektet "Naturafgræsning på udvalgte områder i Ådalen" nævnt i bilaget Budget, finansiering og udvikling for Pilotnaturpark Ådalen. Biodiversiteten har tidligere haft det bedre i ådalen hvor der blev afgræsset en hel del af især køer. Afgræsningen har i perioder været aftagende og tiltagende. Som situationen er nu, er ådalen truet af en tiltagende tilgroning da der har udfordringer med at få afgræsset ådalen. Projektet sigter

efter at skabe en økonomisk bæredygtig model for, hvordan lodsejere og kommunen kan sikre den nødvendige afgræsning i Tryggevælde Ådal. Afgræsningen er med til at sikre naturtyper og god biodiversitet, og på den måde anses afgræsning som et væsentligt bidrag til fortsat at sikre skøn og unik natur i Tryggevælde Ådal, som Pilotnaturpark Ådalen kan være stolt af.

Arbejdet i Tryggevælde Ådal har et særligt fokus på inddragelse af lokale kræfter samt at arbejdet og deltagelse i diverse projektet sker i frivillighed og samarbejde.

Selve naturområderne i Tryggevælde Ådal er ejet og driftet af primært private lodsejere. Stevns Kommune målretter et samarbejde med alle de lodsejere der kan og vil indgå i en fælles naturpleje i området.

Vandet

Vandet binder Tryggevælde Ådal sammen og skaber både muligheder og udfordringer for de lokale. Fortidens fjord er i dag en å med en natur i bevægelse, og en central udfordring er vandstigninger og oversvømmelser i ådalen. Her vil den kommende Pilotnaturpark Ådalen italesætte og i et netværk af alle de lokale borgere og interessenter arbejde med de udfordringer, som oversvømmelser giver samt de årsager, som oversvømmelserne er et udtryk for.

Cowi har i løbet af 2011 udarbejdet og fremlagt en redegørelse for vandets påvirkning i Tryggevælde Ådal – både historisk, i dag og i fremtiden. Der er ved flere borgermøder fremlagt fakta om vandets historie, slusens betydning, vandstandsmålinger mm. Formålet har dels været at afdække fakta om vandets påvirkning af ådalsområdet, men også at komme med konkrete forslag til den fremtidige håndtering af vandet i ådalen og inddrage borgerne i området.

Overordnet er konklusionen, at det i fremtiden er nødvendigt at acceptere mere vand i ådalen. De næste 20-30 år vil det permanente vanddække blive større (se illustration nedenfor), og der vil komme både sommer og vinteroversvømmelser. Særligt sommeroversvømmelserne vil være til gene for plejen og tilgængeligheden i engene.

Samtænkning af byudvikling, kystbeskyttelse og naturpark

Stevns Kommune har søgt Realdania og partnerskabet "Byerne og det stigende havvand" om tilskud til projekt om samtænkning af byudvikling, kystbeskyttelse og naturpark.

Strøby Egede ligger i den nordlige del af Stevns Kommune med Køge Bugt og Tryggevælde Å på hver sin side af byen. Tidligere har byen hovedsageligt været sommerhusområde, men i dag er Strøby Egede et af de største og vigtigste udviklingscentre i Stevns Kommune. Nærheden til vandet og den centrale placering få minutters kørsel fra Køge har resulteret i en vedvarende byudvikling og stødt befolkningstilvækst i Strøby Egede, og byen har i øjeblikket omkring 4.400 indbyggere. Byen er udfordret af meget trafik, manglende rekreative forbindelser og begrænset adgang til og langs kysten.

Illustration af Strøby Egede og Tryggevælde Å i en oversvømmelsessituation

Det stigende havvand er en reel trussel mod Strøby Egede. Mange huse i Strøby Egede ligger meget tæt på kysten – og kysten er præget af privat og individuel kystbeskyttelse. En del huse langs Stevnsvej og langs Kystvejen ligger lavt – og er udsat for oversvømmelse ved voldsom stormflod. Slusen i Tryggevælde Å beskytter mange lavtliggende og udsatte huse mod oversvømmelse fra havet, men de omgivende diger beliggende i Natura 2000-området er i dårlig stand og bliver allerede oversvømmet ved kote 1,85 m. Stevns Kommune arbejder for at Strøby Egede skal være beskyttet til samme niveau som Køge Kommune, altså til en stormflod svarende til 1872-stormen (op til kote 2,80 m).

Det er vigtigt at have øje for at koble byudvikling, kystbeskyttelse og arbejdet med en naturpark for Tryggevælde Å. Slusen påvirker vandkvaliteten og fiskene i åen negativt og hindrer også den rekreative adgang mellem åen og havet. Med stigende havvand kommer slusen til at være lukket i en større del af tiden. Det bliver derfor vigtigt at arbejde med en helhedsorienteret sikring mod oversvømmelse og stigende havvand – og tænke nyt, så vi får en rekreativ, modstandsdygtig by, med endnu mere og bedre natur. Samtæknings-projektet vil være med til at understøtte dannelsen af en naturpark for Tryggevælde Ådal.

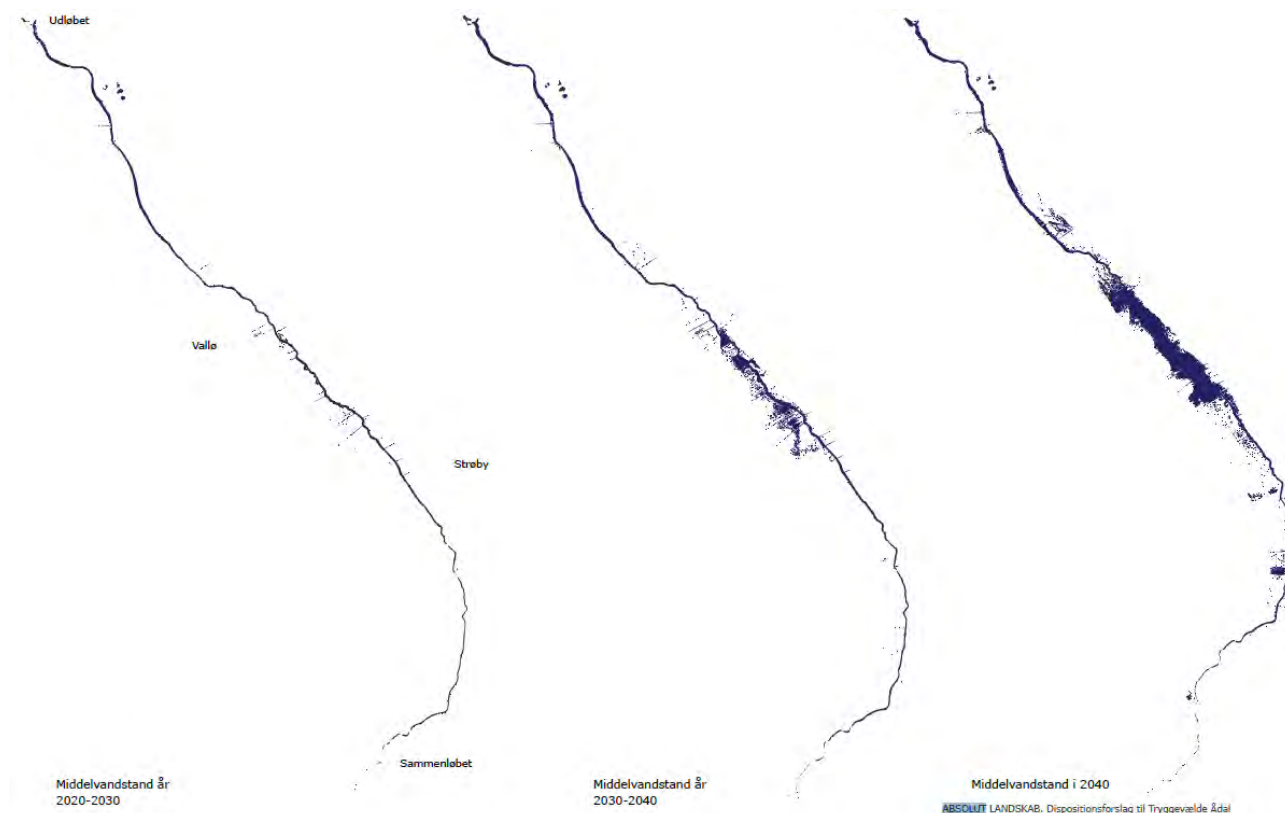
Det kræver en ekstra indsats, hvis man vil gå fra individuelle løsninger til kollektiv kystbeskyttelse, der skaber merværdi for byudviklingen og borgerne i Strøby Egede mange år frem. I mødet mellem hav, by og natur opstår store potentialer og værdier, som gennem tiden har trukket mange borgere til Strøby Egede. Det er derfor også i mødet, at løsningerne skal findes. Når både befolkningstal og vandstand stiger, bør man ikke dele tingene yderligere op, men derimod fokusere på multifunktionelle løsninger, der tænker naturen og beskyttelsen som et samlet hele.

Projektet "Samtænkning af byudvikling, kystbeskyttelse og naturpark" er startet op primo september 2021. Hovedresultatet af projektet er en politisk vedtaget vision for Strøby Egedes møde med havet, understøttet af en samlet strategi (faseopdelt), som samtænker byudvikling, kystbeskyttelse og naturpark for Tryggevælde Å. Strategien vil blive understøttet af bud på finansierings- og bidragsmodeller og vurdering af den tekniske gennemførlighed. Strategien forventes at blive sendt i høring i efteråret 2022 og forventes endeligt vedtaget i december 2022.

Pilotnaturpark Ådalen og vandet

Pilotnaturpark Ådalen vil arbejde for forslag til forbedringer i ådalen, som skal realiseres over tid i overensstemmelse med ejerne og lovgivningen.

Nedenfor skitseres vandets indflydelse på Tryggevælde Ådal:

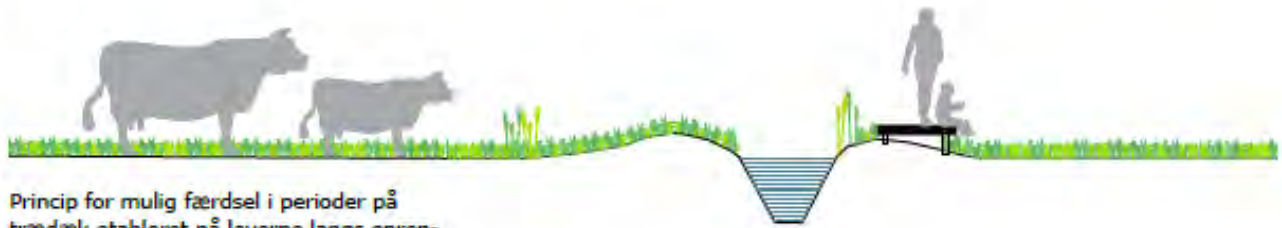

I et tidsperspektiv på ca. 20 år foreslås en løsning, der fokuserer på at få vandet væk fra engene ved at oprense holmerenderne lokalt og derved lede vandet fra holmerenderne ud i åen. I de områder, hvor det vurderes muligt, er det tanken samtidig at udnytte det opgravede materiale fra holmerenderne som levér, hvor gående kan færdes på de hævede arealer langs holmerenderne og åen.

Pilotnaturpark Ådalen agter at samarbejde med lodsejerne om at løfte udfordringerne og samtidig lave løsninger der kan sikre tilgængelighed og formidling i naturparken.

Vandet er centralt i forhold til den fremtidige pleje, tilgængelighed, den landskabelige oplevelse, og for dyre og plantelivet i området, og der er behov for en ramme som pilotnaturpark til at arbejde med udfordringerne.

Nedenfor er illustreret mulige løsninger, som taler ind i naturparkens temaer Natur, Kulturliv, Friluftsliv, Erhverv, Turisme og Formidling.

Princip for mulig færdsel i perioder på trædæk etableret på leverne langs oprensede holmrender.

Hævet areal - levé og trædæk som muliggør færdsel

Princip for mulig færdsel i perioder langs holmrender og åen. Vandet skal ledes fra engene via holmrenden og et teknisk dræn til åen. (Kilde Cowi)

Hævet areal - levé og trædæk som muliggør færdsel

Princip for etablering af teknisk dræn som sikrer at vandet fra holmrenderne ledes ud i åen og ikke omvendt. (Kilde Cowi)

Kulturarv

Tryggevælde Ådal er rig på natur-, kultur- og landskabshistorie. Interesserne for naturen, kulturhistorien og landskabet går på tværs af baggrund, interesse og tilhørsforhold.

Historisk set har Tryggevælde Ådal givet plads til mennesker i tusinder af år, og som overalt hvor mennesket opholder sig også givet anledning til krig og ufred. For mange tusinde år siden var området mellem Sjælland og Skåne landfast, og fund fra bopladser og grave på den havbund, der nu er dækket af vand, vidner herom. Der findes mange fund fra bosættelser på Stevns, bl.a. langs Tryggevælde Å, som tidligere har været sejlbar for ret store skibe, og udgravninger viser, at der har været egentlige værftsanlæg langs åen, og ved Varpelev et trehundrede meter langt broanlæg over åen. Fra Stevns har de danske vikinger kunnet drage i ledning mod fjenderne i Østersøen.

I tidligere tider har den stevnske halvø nærmest været adskilt fra Sjælland. Tryggevælde Å mod nord og Fakse Å og Vivede Mølleå mod syd har næsten gjort Stevns til en ø, og indbyggerne har haft en markant opfattelse af sig selv. Vi kender til sagn om klintekonge og elverpiger. Og langt op til nutiden findes beretninger om stridigheder mellem Sjællandssiden og Stevns-siden. Hos Martin A. Hansen berettes om, hvorledes drengene fra Strøby rutinemæssigt mødtes til slagsmål i ådalens enge med drengene fra St. Tårnby, og man giftede sig bestemt ikke (eller i hvert fald sjældent) med en fra 'den anden side'.

Nedenfor ses et udsnit af gravhøje, fund i Tryggevælde Ådal samt illustrationer udfærdiget på baggrund af arkæologiske udgravninger og fortællinger fra området.

Lammehøj ved Varpelev

Fund fra magtcenter ved Vallø

Illustration af Varpelev egen, en stammebåd

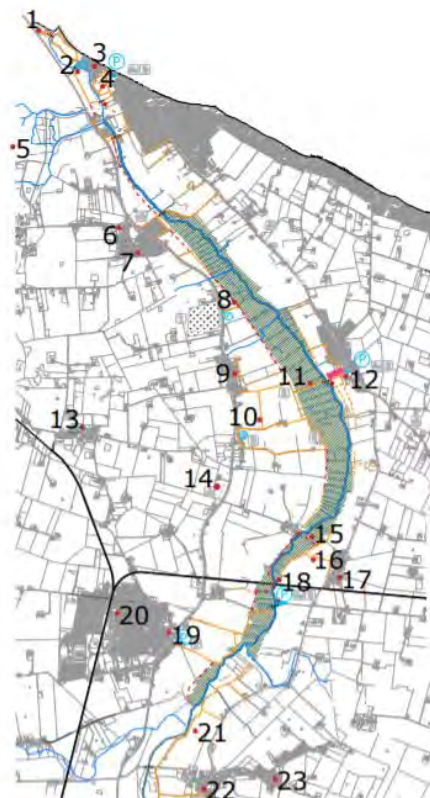
Arbejdet med kulturhistorien har affødt flere projekter, som skal styrke formidlingen af områdets mange natur- og kulturhistoriske kvaliteter og fortællinger. Især er der et ønske om etablering af en langsgående natur-kulturhistorisk sti, og så er der et projekt på tegnebrættet om et egentlig besøgscenter - "Tryggevælde Huset". Det er hensigten at samle især kulturarven for området i besøgscenteret.

Mere om disse formidlingsinitiativer kan læses under temaet Formidling i denne projektbeskrivelse.

Nedenfor ses udpegning af interessante kulturhistoriske værdier og punkter i Pilotnaturpark Ådalen:

- 1: Slusen og åens historien
- 2: Prambro og spange. Historiske overgange over åen
- 3: Jernaldergrav i Strøby
- 4: Solgårdsparken og Ørneborgen
- 5: Valø stift og park
- 6: Valø kirke
- 7: Magtcentrum, fund af guldring og blå glasskål
- 8: Elbækengen - det afgrænsede kulturlandskab
- 9: Store Tårnby kirke
- 10: Kulturlandskabet med stynede pil og stendiger
- 11: Kirkestiens historie
- 12: Strøby kirke
- 13: Himlingeøje, magtcenter
- 14: Kishøj
- 15: Lille Tårnby, historisk overgang/spang
- 16: Lammehøj og den sidste henrettelse
- 17: Varpelev med Ranesslægten, kirken mm
- 18: Varpelev egen, en stammebåd
- 19: Hotherhøj
- 20: Hårlev stationsby og jernbanens historie og indflydelse
- 21: Sammenløbet mellem Stevns og Tryggevejle Å
- 22: Hellested Kirke
- 23: Per Syv sprogforsker

Stevns er en unik del af Danmark. Den smukke vilde natur og den rige lokale kulturarv har inspireret mange berømte forfattere, digtere og kunstnere. Sagnet om Elverhøj, et mystisk sted, hvor elverpigerne danser under stjernerne, og elverkongen eller Klintekongen bor, har en central plads i den lokale kulturhistorie. På Stevns kan man lære om steder, hvor magien lever, om mytiske væsner og om folkeminder og lokalhistorie fra Stevns.

Martin A. Hansen

Én af de helt centrale forfattere fra området er Martin A. Hansen (1909-55). Martin blev født som husmandssøn i Strøby og hans litterære værker har ofte naturen i området som omdrejningspunkt og pejlemærke. Han blev en af de vigtigste personer i efterkrigstidens åndsliv, og hans bøger kalder på eftertanke. Hans far var født på den ene side af åen og hans mor på den anden, og det skabte et spændingsforhold i ham. Derfor løber Tryggevejle Å også gennem en stor del af hans forfatterskab som en understrøm af den smukke natur, han voksede op ved omkring Strøby ved Stevns.

Landsforeningen Martin A. Hansen er en aktiv spiller i området, og Pilotnaturpark Ådalen tilsigter et samarbejde med dem og deres digitale løsninger for formidling af denne del af kulturhistorien i området.

Stevns Folklore Museum

Stevns Folklore Museum er et forholdsvist nystartet initiativ, der samler sagn og myter, fortællinger og beretninger fra bl.a. Tryggevælde Ådal.

Ordet "folklore" er betegnelsen for alt folkelig kultur såsom digtning, musik, traditioner, dragter, folkeminder, trosforestillinger, ritualer, skikke, fester, højtider, eventyr, vandrehistorier, sagn, folkeviser, sanglege, rim og remser, gåder, ordsprog samt folkemusik og folkedans.

Stevns har en unik folklore, bl. a. folkesagnet om Elverhøj, elverfolk, Klintekongen og meget andet. Denne værdifulde og unikke lokalhistorie med traditioner, overtro og visdom skal naturligvis bevares og formidles.

Pilotnaturpark Ådalen vil gøre brug af de mange fortællinger, sagn og myter fra egnen, og skildre livet på egnen i gammel tid, og livet på egnen i dag.

Friluftsliv

Generelt benyttes ådalen af gående, løbende, kano og kajaksejlere, fuglekiggere og botanik interesserede cyklister m.fl.

Adgangen til, og mulighederne for at komme rundt i, naturparken skal sikres gennem vedligehold af eksisterende, og etablering af, stisystemer og områder for rekreativ udfoldelse. I finansieringsforslaget (se bilag "Budget, finansiering og udvikling for Pilotnaturpark Ådalen") indgår en række ideer, der kæder friluftsliv sammen med temaerne for en naturpark.

Der er et ønske om, at de eksisterende stier fortsat vedligeholdes, og på sigt er der et ønske om nye stier. Nye stier og tiltag skal være baseret på gensidig respekt, frivillighed og tidsbegrænsede aftaler. Stier og andre rekreative muligheder i ådalen og naturparken tilrettelægges i samarbejde med interesseforeninger og kommunen.

Offentlighedens adgang til området blev ved et visionsmøde prioriteret på følgende måde:

- Bevare nuværende niveau og typer af aktiviteter
- Forbedre eksisterende stier (med hjælp fra kommunen)
- På sigt at udvide stisystemerne og koble dem sammen
- Forbedre forhold for isætning af kano og kajak (af hensyn til naturen)
- Forbedre adgang og p-forhold (særlig for udefrakommende gæster)
- Etablere en historisk funderet bro over åen ved Varpelev Forbedring af nuværende stisystemer.

Disse og andre initiativer vil naturparken arbejde videre på at få realiseret. Der er overordnet enighed om, at ådalen har mange natur- kulturhistoriske og rekreative værdier. Og der er enighed om, at det nuværende niveau af rekreative muligheder fungerer fint, men at forholdene skal forbedres. I første omgang ved at forbedre vedligeholdelsen af eksisterende stier og dernæst ved at forbinde disse stier via en ny langsgående natur- og kulturhistorisk sti.

Stevns kommune foreslår i fremtiden at bidrage til vedligeholdelsen af de eksisterende stier i samarbejde med ejerne og en potentiel forening, og sammen med de i ansøgningen andetsteds nævnte initiativer og forslag til udvikling af området vil friluftslivet i den kommende naturpark være foreneligt med lokale erhverv, understøtte turisme, sikre adgang og friluftsliv med formidling af natur og kulturliv.

Nedenfor illustreres potentielle metoder og mulige stiløsninger:

Øst-vest principsnit af Ådalen med placering af stier i terrænet

Eksempler på eksisterende stier

Markvej

Sti til Eibækengen

Eksempler på nye stier

Trædæk

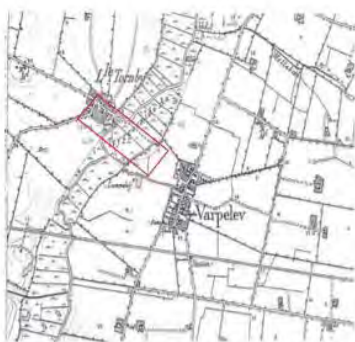

Flissti

Langsgående sti

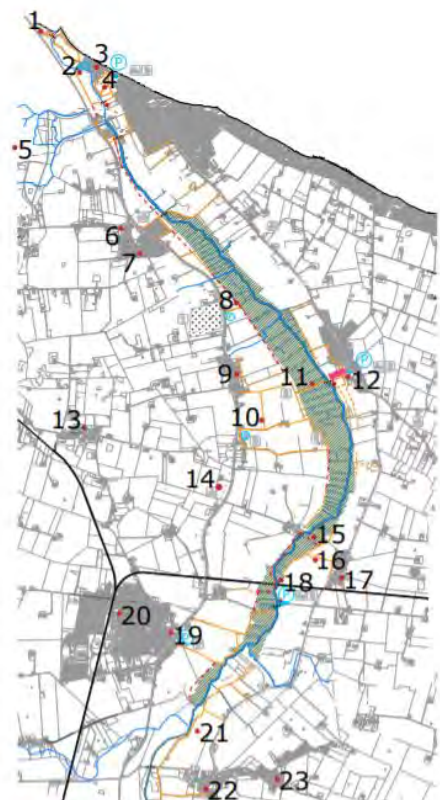
De nuværende stier fungerer enkeltvis fint, men generelt er stierne ikke forbundet og ofte er det ikke rundture. Det er således hensigten at skabe sammenhænge, og at etablere en langsgående sti, som forbinder de nuværende stisystemer på vestsiden af åen.

Stien skal foruden at forbinde de nuværende stisystemer, lede de gående forbi de interessante kulturhistoriske punkter i landskabet. Viden om de steder, der passerer skal formidles via foldere og moderne teknologi. På kortet nedenfor er interessante kulturhistoriske punkter markeret og tanken er at koble punkterne på det fremtidige stisystem i ådalen.

Historisk kort med overgang mellem Varpelev og Tårnby

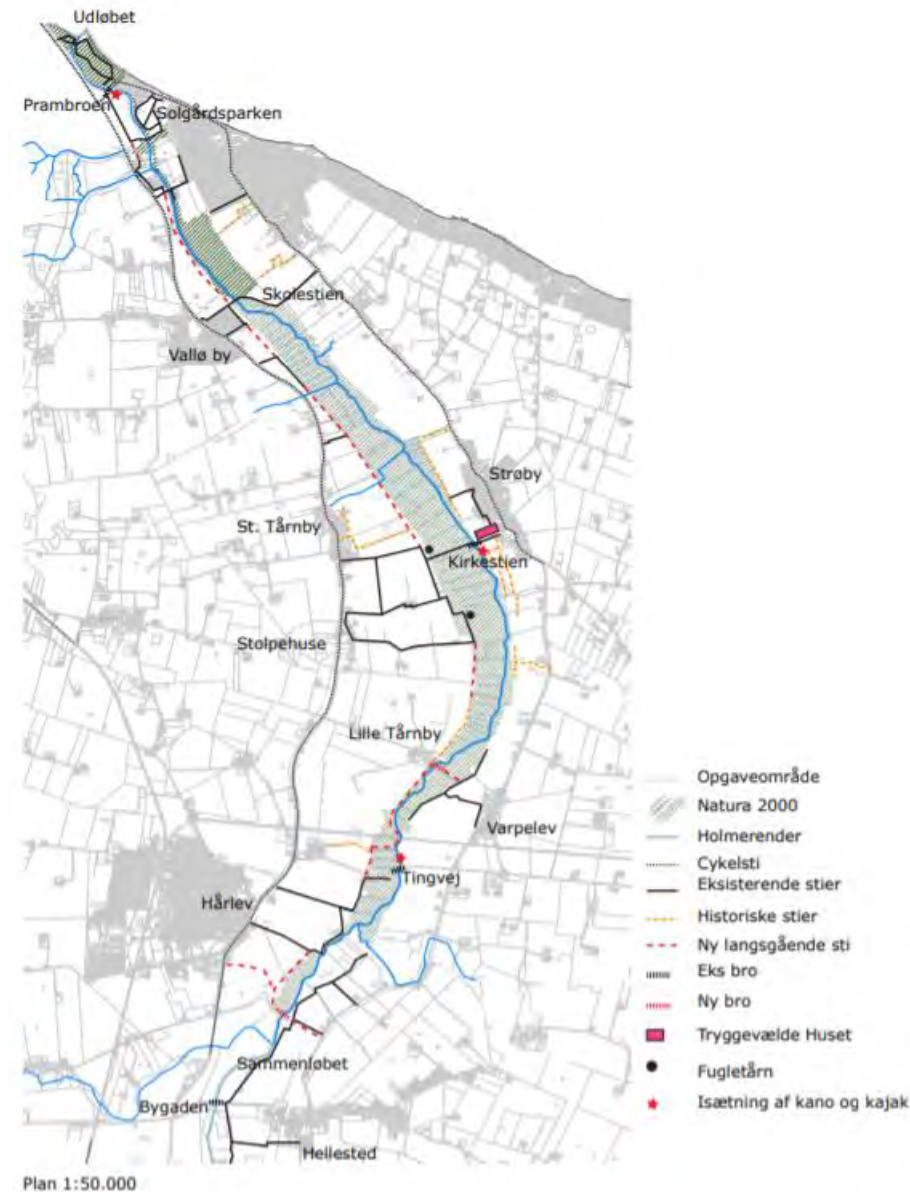
- 1: Slusen og åens historien
- 2: Frambro og spange. Historiske overgange over åen
- 3: Jernaldergrav i Strøby
- 4: Solgårdsparken og Ørneborgen
- 5: Vallø stift og park
- 6: Vallø kirke
- 7: Magtcentrum, fund af guldring og blå glasskål
- 8: Elbækengen - det afgrænsede kulturlandskab
- 9: Store Tårnby kirke
- 10: Kulturlandskabet med stynede pil og stendiger
- 11: Kirkestiens historie
- 12: Strøby kirke
- 13: Himlingeøje, magtcenter
- 14: Kishøj
- 15: Lille Tårnby, historisk overgang/spang
- 16: Lammehøj og den sidste henrettelse
- 17: Varpelev med Ranesslægten, kirken mm
- 18: Varpelev egen, en stammebåd
- 19: Hotherhøj
- 20: Hårlev stationsby og jernbanens historie og indflydelse
- 21: Sammenløbet mellem Stevns og Tryggevælde Å
- 22: Hellested Kirke
- 23: Per Syv sprogforsker

Stien tænkes som en formidlende natur- og kulturhistorisk sti, som snor sig fra sammenløbet i syd til udløbet i nord. Som del af stien foreslås en genintroduktion af en historisk overgang ved Lille Tårnby. Den nye overgang tænkes som en enkel bro til gående, der kan koble det nuværende stisystem ved Varpelev på resten af området. Etableringen af nye stier i området skal udnytte områdets mange landskabelige og terrænmæssige kvaliteter. Stiernes placering skal variere mellem højtliggende områder med lange kig på tværs af ådalen, og mere lavtliggende forløb, hvor jorden er blød og hvor der er nærhed til åen. Stierne skal have forskellige karakter, som afspejler deres placering i landskabet – bynær, langs marker og poppelhegn, langs enge og holmerender eller helt tæt på åen.

Rekreative områder vil ligge i tilknytning til stisystemet. Herunder shelters med bålplads, og eksisterende samt nye fugletårne.

Nedenfor ses plantegning over eksisterende og kommende stier:

Kano og kajak

Tryggevælde Å afvander op mod 90% af alt regnvand, der lander i Stevns Kommune. Vandstanden i åen er derfor høj, og det inviterer til en række muligheder for aktiviteter på vandet.

Undervejs i processen med Helhedsplan for Tryggevælde Ådal er der efterlyst bedre forhold for isætning af kanoer og kajaker. Der er i dag mulighed for at sætte kanoer og kajaker i vandet ved Solgårdsparken, Prambroen og Tingvej. Ved Solgårdsparken er der etableret en bro til isætning og optagning af kanoer og kajaker. Ved Prambroen og Tingvej er der i dag adgang til vandet, men der er ikke lavet særlige foranstaltninger, som beskytter åens brinker. Den kommende naturpark vil arbejde for flere muligheder for isætning og optagning af kajaker og kanoer, og flere lodsejere med jorde ned til åen har givet udtryk for velvilje i den forbindelse.

Lystfiskeri

Fiskeriet i åen er ganske enkelt fantastisk. Gedder helt op til 16 kg, og en stor bestand af aborre og havørreder.

Åen er også kendt for en stor bestand af brasen, skaller og rimter, og medefiskeriet er i verdensklasse.

Køge Sportsfiskerforening har fiskeretten i store dele af Tryggevælde Å. Det tilsigtes at foreningen og naturparken indleder et samarbejde om friluftslivet ved åen.

Erhverv

Området ved Tryggevælde Ådal og den kommende pilotnaturpark Ådalen er præget det åbne land med de større byområder Strøby Egede og Hårlev, samt mindre landsbyer Strøby, Varpelev, Hellested, Store Tårnby og Valløby. Der er en stolthed i området over ådalen, og i diverse erhverv spores en identitet der hænger sammen med naturen og kulturarven.

I dag findes en række detail- og restaurationsvirksomheder samt oplevelsesøkonomiorienterede virksomheder som understøtter borgere og gæster i området. Landbruget er stærkt repræsenteret i området, og der er gårdbutikker i området.

Der er i området store potentialer for at sammentænke og nytænke værdikæder. Pilotnaturpark Ådalen vil arbejde for flere og stærke værdikæder for virksomheder i området.

Detailhandel og restaurationsvirksomhed

Pilotnaturpark Ådalen kan i kraft af tiltrækning af turister og turismeaktører øge den kommercielle omsætning i området. Det drejer sig om detailbutikker og restaurationsvirksomhed i området. I den forbindelse vil omsætning pga. stigende besøgstal forventes øget for de aktører, der ligger i umiddelbar nærhed.

Sommerhusområde

Ca. 1 km fra Pilotnaturpark Ådalens foreløbige afgrænsning ligger Stevns Camping og et større sommerhusområde ved Strøby Ladeplads. Hvis turisterne booker overnatning i forbindelse med besøg som følge af at de gerne vil besøge Pilotnaturpark Ådalen, vil der ske en øget udlejning af sommerhuse. I de senere år er priserne på sommerhuse steget, og der meldes om meget få huse til salg. Det vidner om købestærke sommerhusgæster i området, hvor Pilotnaturpark Ådalen vil kunne tiltrække flere udlejninger og købekraft til området.

Oplevelsesvirksomhed og udlejning

I området findes i dag 2 cykelforretning, samt et lokalt busselskab. En naturpark kan skabe grundlag for yderligere udlejning af cykler, og busselskabet vil på sigt lukrere ved et potentielt øget transportbehov i området.

På Tryggevælde Å har i dag ikke kommerciel sejlads eller udlejning af kanoer eller kajakker. Der pt. ikke givet tilladelse til kommerciel udlejning af kanoer i området, da man afventer en naturparksramme for at kunne udbyde. Pilotnaturpark Ådalen vil foreslå en friluftstrategi for erhverv og oplevelsesøkonomi i pilotnaturparken, og der er flere tilkendegivelser fra lokale om at udbyde kommerciel sejlads på Tryggevælde Å.

Der findes i dag aktører i området, som arrangerer guidede turer langs Stevns Klint. Det er oplagt, aktørerne kan udvide deres revir og produkter til også at gælde for Pilotnaturpark Ådalen. Konceptet om at indtræde i et Akademi for formidling vil understøtte lokale guider, og på sigt være en nyskabt indtægtskilde for lokale.

Fiskeri er udbredt i ådalen og langs kysten til Køge Bugt. Fiskeriet administreres af Køge Sportsfiskerforening, hvis foreningsgrundlag kan styrkes yderligere ved en pilotnaturparksramme.

Tæt ved Tryggevælde Ådal findes en privat golfklub. Nærheden til en naturpark kan øge branding af denne virksomhed og tiltrække nye medlemmer og besøgende.

Nedenfor er oplistet relevante erhvervsaktører i området:

Detailhandel

- Strøby Egede – Rema 1000 og Netto, Apotek
- Strøby – Dagli’Brugsen
- Hårlev – Fakta og SuperBrugsen, Circle K
- Hellested - Dagli’Brugsen

Restauranter og lignende

Strøby Egede

- Restaurant Udsigten
- Fontena di trevi
- Strøby Idrætscenter cafeteria
- Olsen Bar
- Amigos
- Center Pizza
- Madevi
- Kok med kul på
- Restaurant Anno 1942
- Smørrebrød by juul

Hårlev

- Hårlev kro
- Delfino
- Hårlev hallen cafeteria
- Hårlev pizza og grill
- Chilis grill

Valløby

- Vallø Slotskro
- Vallø Spisehus
- Vallø Pizza

Gårdbutikker

- Engvang
- Nørbys Grøntsager
- Klippingegård

Andre relevante aktører

- Cykelforretninger i Hellested og Hårlev – evt. udlejning af cykler
- Lokal Busselskab i Strøby – Turistbusser
- Blomsterhandlere i Strøby Egede og Hårlev
- Pt. ikke kommerciel kanouddlejning – afventer politisk stillingtagen i forlængelse af naturparkmærkning.
- Arrangør af guidede ture til Stevns Klint – potentiale for ture i Ådalen
- Afsmittende effekt på Gjorslev Gods turistvirksomhed
- Afsmittende effekt på øvrigt Stevns, kommende besøgscenter, hvis destinationerne kan bindes sammen
- Køge sportsfiskerforening
- Privat kommerciel golfklub ved Valløby

Turisme

Pilotnaturpark Ådalen skal indgå i den overordnede turismestrategi for hele Stevns Kommune.

Med Turismestrategien for Stevns Kommune (se bilag) og Udviklingsplanen for Destination Stevns Klint har Stevns Kommune udpeget en modig og visionær retning for turismeudviklingen i hele Stevns Kommune. Turismestrategien udpeger grundlæggende indsatser og pejlemærker for turismen, mens udviklingsplanen introducerer Destination Stevns Klint som en særskilt destination med egne brands, events og aktiviteter. Det er Pilotnaturpark Ådalens målsætning at den kommende naturpark vil få tilsvarende status som destination. Både strategien og udviklingsplanen peger entydigt på, at Tryggevælde Ådal kan blive en aktiv medspiller i den turismeudvikling, vi ønsker at udvikle med absolut højeste bæredygtighed som barre. Dette indbefatter et stort fokus på slitage og træk på den lokale naturinfrastruktur såsom langs Trampestien ved klinten, og ved stier og veje Tryggevælde Ådal samt selve åen. Men bæredygtigheden er også et bud på, at udviklingen langs UNESCO-udpegningen ikke alene skal komme strækningen langs Stevns Klint til gode, men også sikre, at der ind i landet sker en økonomisk, social og biodivers bæredygtig udvikling.

Stevns er allerede i dag en populær turistdestination for både endags og overnattende turister. Med besøgscentrets åbning i Boesdal Kalkbrud medio 2022 estimeres det, at yderligere 50.000 gæster årligt vil besøge Stevns. Verdensarven er - og forbliver - et trækplaster for nye besøgende, og derfor er verdensarven et vigtigt greb i forhold til den fremtidige udvikling i Stevns Kommunes samlede turismetiltrækning. Men dette har også en naturlig 'spil over' effekt på den kommende naturpark, da vi allerede nu arbejder på at lede gæster og turister til andre minidestinationer i Stevns Kommune. Her er et varieret turismetilbud væsentligt at prioritere, og den nye naturpark vil give mulighed for at brede oplevelserne for alle slags turister.

Hvem besøger Stevns?

Det er primært natur- og kulturturister, som kommer for at opleve geologien, Koldkrigshistorien, naturen og roen, der besøger Stevns. For at kunne styrke sig som helårsdestination, er der potentiale for at tiltrække bredere målgrupper ved at supplere med oplevelser, der henvender sig til endagsbesøgende - og som inviterer til genbesøg. Særligt par uden børn, seniorer, børnefamilier og naturturister er relevante målgrupper. Én af Stevns styrker er den tætte, geografiske placering til hovedstaden, der gør det til et oplagt mål for weekendbesøg og erhvervsturisme. Det er fortsat kombinationen af verdensarv, smuk natur, kulturhistorie og friluftslivsaktiviteter, der er Stevns foretrukne tilbud, og som oplevelsesudviklingen strategisk skal koncentrere sig om i de kommende år.

Stevns turisme i tal

I 2019 overnattede ca. 165.000 gæster i Stevns Kommune. De kom fra følgende lande:

- Danmark (66%)
- Tyskland (18%)
- Norge/Sverige (3%)
- Andre (13%)

Turisme og udviklingspotentialer ved Stevns Klint

Turisterne i 2019 fordelte sig på følgende overnatningsformer: – Hoteller/feriecentre (26%) – Feriehuse (28%) – Camping, vandrerhjem el. lystbåde (46%) Den samlede turismeomsætning i Stevns Kommune var i 2017 på 386,3 mio. kr., som fordelte sig på 141,8 mio. kr. (overnattende turister) og 244,5 mio. kr. (endagsbesøgende). Her udgjorde erhvervsturismen en vigtig del af den samlede turismeomsætning i Stevns. Ca. 21% af omsætningen fra overnattende turister var udgjort af erhvervsturister, svarende til en

omsætning på 29,4 mio. kr. Tilsvarende udgjorde de forretningsorienterede endagsbesøg ca. 17% af den samlede omsætning for endagsturismen i 2017. Pilotnaturpark Ådalen ser frem til at arbejde med turisme og udviklingspotentialerne som tallene og beskrivelserne er udtryk for.

Turismestrategien og dens indsatser

Stevns Kommune vedtog i 2019 en ny - og for første gang - fremadskuende turismestrategi for Stevns. Med strategien ønsker Stevns Kommune at styrke både det samlede turismeprodukt og de rammebetingelser, som turismeerhvervet og andre aktører agerer inden for. Det skal ske gennem seks bærende indsatser. For hver indsats er der opstillet en bruttoliste af mål, som de respektive arbejdsgrupper skal realisere. En række af de mål knytter sig til den udvikling, der sker i den vestlige og nordlige del af Stevns Kommune med henholdsvis Tryggevælde Ådal og Vallø Slot som fyrtårne for den udvikling. For så vidt angår Tryggevælde Ådal drejer det sig om bæredygtige oplevelser med fokus på de autentiske og naturlige rammer, som ådalen udgør.

Gennemgående pejlemærker

På tværs af alle indsatser er der defineret tre pejlemærker for god udvikling i turismen i Stevns Kommune. Pejlemærkerne skal ses som gennemgående værdier, der sammen med kernefortællingen skal gennemsyre den måde, vi sammen løfter turismen på.

Pejlemærkerne er:

- Vi har gæsten i centrum
- Vi sikrer social, økonomisk & miljømæssig bæredygtighed
- Vi gør hinanden bedre.

Med de pejlemærker har vi også i Stevns Kommune understreget, at turismeudviklingen altid sker i partnerskaber og med bæredygtighed for øje. For Pilotnaturpark Ådalen vil der være et særligt fokus på frivillighed og samarbejde i turismeprodukterne og blandt aktørerne.

Med gæsten i centrum har det både været en øjenåbner og en mulighed for at lade gæstens oplevelser være styrende for de aktiviteter og events, der ønskes udviklet.

Fremtidens turismetrends

Turismen i og omkring Stevns foregår der, hvor vi lever og bor. Området er dels afhængig af jobs og oplevelser som turismen skaber, men samtidig presset, hvis turismeudviklingen ikke tager hensyn. God og bæredygtig turisme er afhængig af alle partnerskaber, der arbejder med turismen.

Den nye virkelighed efter Covid-19 har gjort, at VISM (Visit Sydsjælland Møn) har peget på fire overordnede tendenser for turismen de kommende 5-10 år:

De fire tendenser:

- 'Staycation – here to stay'
- Urban eskapisme
- Grænseløs digital
- Bæredygtigheden venter ikke

Pilotnaturpark Ådalen ser frem til at arbejde med Stevns Kommune og de lokale om en bæredygtig turisme, og udvikle turismen på baggrund af ovennævnte strategier og tendenser.

Formidling

Der er et stort ønske fra lokale borgere og Stevns Kommune om at forbedre formidlingen af den kommende pilotnaturparks særlige landskab, natur og kulturhistorie. Og der er et ønske om at styrke og koordinere den viden, som allerede findes hos private, museer og foreninger.

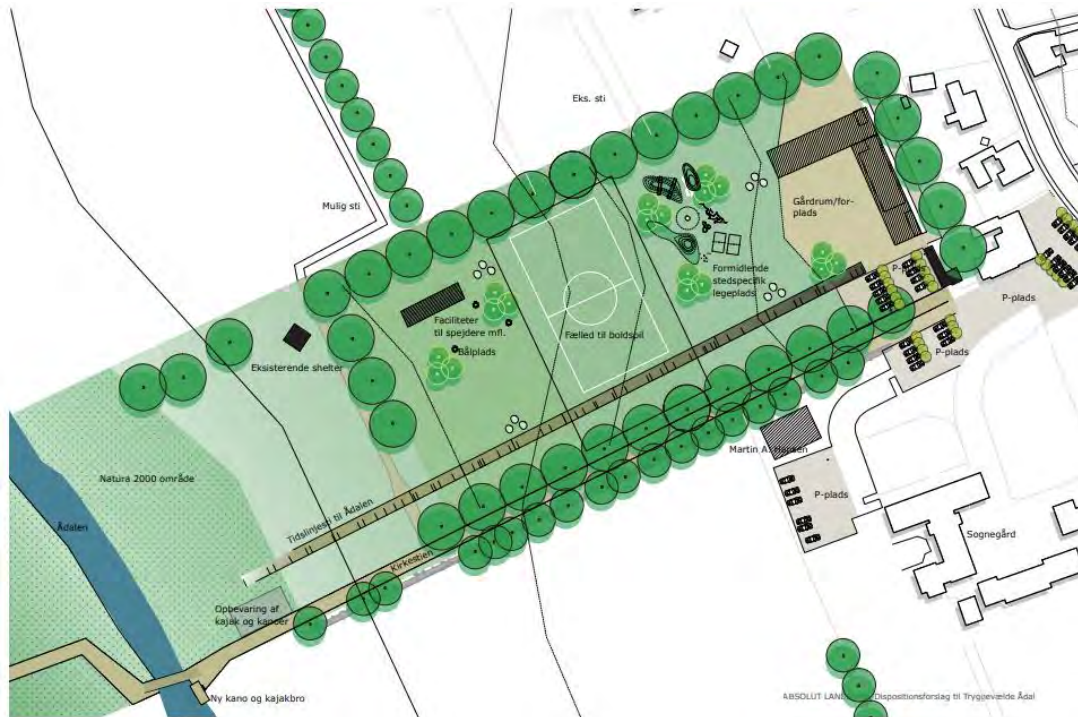
Følgende punkter søges prioriteret i den kommende pilotnaturpark:

- Etablere et formidlingscenter "Tryggevælde Huset"
- Lave strategi for formidling og skiltning i samarbejde med Stevns Kommunes kommende skiltedesign
- Samle og forbedre formidlingen af pilotnaturparkens natur- og kulturhistorie
- Etablere hjemmeside og digital formidling
- Henvende pilotnaturparken til børn og unge

Tryggevælde Huset

"Tryggevælde Huset" er tænkt placeret ved Strøby og Fælleden ned mod Tryggevælde Å. Ideen med Tryggevælde Huset er at samle viden, genstande og historier på ét sted. Tryggevælde Huset er ønsket om, at få arkæologiske fund fra området tilbage på et lokalt museum og forbedre formidlingen samtidig med at de rekreative muligheder forbedres f.eks. ved etableringen af flere shelterpladser, en helt særlig legeplads og en ny kano og kajakbro mm. Stevns kommune ejer boldbanearealet i Strøby, som ligger centralt i opgaveområdet, tæt ved kirkestien, med adgang til engene, et allerede etableret stisystem, fugletårn og shelter. Arealet i Strøby rummer aktiviteter og faciliteter, som der kan bygges videre på. Tanken er i fremtiden at skabe et fleksibelt formidlingshus (Tryggevælde Huset) med tilhørende rekreative udearealer med en stedspecifik natur- kulturhistorieformidlende legeplads. Formålet med huset og udearealerne er at give plads til lokale og besøgende med interesse i at opleve Pilotnaturpark Ådalens særlige historie, natur og landskab. Tryggevælde Huset og tilhørende friarealer skal være et samlingspunkt for naturvejledere, børnehaver, skoler og folk, som vil lære om stedet og som vil færdes i natur- og kulturlandskabet. Samtidig vil Tryggevælde Huset fungere som velkomstområde for besøgende og turister og således blive en central del af pilotnaturparkens virke.

Nedenfor ses et foreløbigt udkast til en plan for området:

Idéforslaget ovenfor viser, hvordan de nuværende boldbanearealer kan danne rammerne for et ny Tryggevælde Hus med tilhørende legeplads, boldbane og udendørsfaciliteter. Planen tager afsæt i de eksisterende bygninger mod nordøst, hvor en (til)bygning som et fleksibelt hus kan rumme museum, lokaler til naturvejleder, køkken og toiletfaciliteter osv. Grænserne mellem ude og inde er flydende omkring huset, så gårdrum og forplads kan bruges til forsamlings, markeder, undervisning mm. Området sydvest for huset anlægges som en stedspecifik legeplads som via leg og bevægelse formidler stedets særlige natur- og kulturhistorien. I forlængelse af legepladsen bevares dele af boldbanen, så der fortsat kan spilles bold. Tættest på engene foreslås et område til spejdere og andre som vil overnatte i telt eller shelter. Der indrettes bålpladser, opholdssteder og en simpel bygning til opbevaring af bagage mm. Fra huset til engen anlægges en "tidslinje-sti", som fører de besøgende fra huset til ådalen, men som også fortæller landskabshistorien fra istiden til nutidens ådal. Ved åen foreslås etableringen af en ny kanokajakbro, som skal gøre det bedre for de sejlende og for den sårbare natur, at stoppe ved Tryggevælde Huset. Organiseringen og driften af Tryggevælde Huset er ikke beskrevet i denne fase, men det vil være oplagt at udvikle et samarbejde med Martin A. Hansens Forening. Idéskitsen til Tryggevælde Huset er fortsat under udarbejdelse og Strøby Borgerforening bidrager med input til områdets fremtidige funktion og udformning.

Skilte

Skiltningen for den kommende pilotnaturpark vil tage udgangspunkt i de planer for ny skiltning i Stevns Kommune, som er i en aktiv planlægningsfase.

Der skal laves og opstilles infotavler om pilotnaturparken ved nøglepunkter og adgange i området. Det er vigtigt med oversigtskort og information om stedet ved de allerede etablerede parkeringspladser. Der er stemning for at undgå skiltning i selve ådalen, og pilotnaturparken vil i stedet arbejde på digital formidling til de lokale og gæster, som bevæger sig i selve pilotnaturparkens afgrænsning. Som supplement til skiltning

i landskabet foreslås det at lave digitale løsninger for formidling. Her tænkes der i særdeleshed på app-teknologi, qr koder og gps-lydbøger med stedspecifik information.

Samling af viden og ressourcer

Lokale borgere og aktører ligger inde med en stor viden om den unikke, lokale natur og kulturhistorien. Pilotnaturpark Ådalen vil arbejde for at inkludere de lokale ressourcer i et samlende koncept. Der er derfor indledt et samarbejde med det kommende Besøgscenter i Boesdal ved Stevns Klint om at indgå og videreudvikle deres kommende Stevns Klint Akademi:

- Vi ønsker at understøtte den bæredygtige udvikling i Stevns ved at facilitere et samlende koncept for formidling i Stevns - frivillige og professionelle, der samarbejder om formidling af verdensarven samt de mange andre emner i vores kernefortælling.
- Stevns Klint Akademi får dermed et samlet kompetence- og ressourcekatalog. Vi afdækker nuværende tilgængelige kompetencer samt eventuelle mangler.
- Vi laver et netværk hvor formidlerne samarbejder og kan være backup for hinanden.
- Vi laver pædagogiske workshops.
- Formidlere som er Stevns Klint Partner profileres på vores hjemmeside.
- Alle kurser og arrangementer kan bestilles direkte via vores hjemmeside således at de enkelte formidlere oplever ressourcebesparelser og kan fokusere på formidling.

Konceptet åbner op for at alle relevante kompetencer kan indgå i formidlingen af Pilotnaturpark Ådalen, og er et vigtigt skridt videre fra den klassiske skoletjeneste og de konventionelle undervisningsformer. Samtidig danner konceptet grundlag for at pilotnaturpark Ådalen rækker ud over egne afgrænsninger, og kan tale ind i en større lokal og regional sammenhæng.

Hjemmeside og digital formidling

Pilotnaturpark Ådalen agter at få sit eget dedikerede website med dertilhørende subsites. Websitet vil følge den klassiske struktur for tilsvarende websites, og bl.a. formidle de seks temaer og deres sammenhæng. I tilknytning til websitet vil en app understøtte den digitale formidling og gøre oplevelsen enormt brugervenlig. I processen med at skabe den digitale formidling vil Pilotnaturpark Ådalen kigge til eksisterende og gennemtestede løsninger og modeller fra andre danske naturparker og deres digitale formidling.

For børn og unge

Pilotnaturpark Ådalen vil fokusere på alle målgrupper, der kan og vil besøge os. Pilotnaturparken vil fokusere på især børn og unge, og aktivere frirum i den storslåede natur. Mange børn kommer for lidt i naturen. Den sociale ulighed blandt børn i naturen er stor, og flere undersøgelser viser også, at det står skidt til med børn og unges sundhed og bevægelse. Det gælder især teenagepiger. Alt fra VILD MAD og vandreture i naturen til Mountainbike og Stand Up Paddle på Tryggevejlede Å. Det aktive friluftsliv er et vigtigt supplement til skoler og institutioners hverdag. Samtidig er det vigtigt at børn på et tidligt stadie i deres liv får en naturopfattelse og tilgang til naturen. Alt dette vil Pilotnaturpark Ådalen arbejde for at indfri i samarbejde med lokale aktører og Stevns Kommune.

Genmærkning af Naturpark Mølleåen i Mærkningsordningen Danske Naturparker

Resume: Den 30. november 2021 har Nationalkomiteen for Mærkningsordningen Danske Naturparker vurderet, at Naturpark Mølleåen indstilles til genmærkning for en femårig periode frem til december 2026 som Naturpark under mærkningsordningen Danske Naturparker.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af: Flemming Larsen og Sven-Åge Westphalen, 1. december 2021.

Bilag:

- Bilag 1: Ansøgning om genmærkning for Naturpark Mølleåen
- Bilag 2: Femårs rapport Naturpark Mølleåen
- Bilag 3: Naturparkplan for Naturpark Mølleåen 2022-26

Indstilling

Bestyrelsen godkender, at Naturpark Mølleåen genmærkes som Naturpark under Mærkningsordningen Danske Naturparker for en femårig periode frem til december 2026.

Sagsfremstilling

Ved genmærkning lægges der vægt på – ud over fortsat at leve op til de 10 kriterier for at kunne blive naturpark – dels, hvordan den foregående periode er gået, samt at der foreligger en revideret naturparkplan, jævnfør bilag.

Det er vigtigt at understrege, at hvor der i en naturparks første ansøgning om at blive mærket under ordningen Danske Naturparker er fokus på udviklingsinitiativer, vil der i en ansøgning om genmærkning ikke i samme omfang kunne forventes den samme fokus på planlagte initiativer. Primært fordi der nu er tale om en modnet naturpark, hvor en række opstartsinitiativer allerede er gennemførte og/eller indgår i parkens løbende aktiviteter, og parken derfor – i positiv forstand – har en mere drifts-lignende status.

Det betyder ikke, at der ikke er ambitioner og udviklingstiltag, men disse vil ofte komme løbende i takt med, at der er tid og ressourcer til at udvikle og gennemføre dem.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

18 november 2021

Ansøgning om genmærkning af Naturpark Mølleåen

I 2016 modtog Naturpark Mølleåen sin første certificering som naturpark under Danske Naturparker. Der er i den forgangne periode 2017-2021 sket meget i Naturpark Mølleåen: Naturplejeprojekter har sikret mere lysåben natur, der er skabt levesteder for padder og insekter og der er sikret bedre yngleforhold for områdets fugle – for blot at nævne en smule af den positive udvikling for biodiversiteten. Naturparkens mange oplevelser er blevet formidlet over for store og små, med fokus på bl.a. vilde smagsoplevelser, leg og bevægelse i naturen, og læring om skovens smådyr. Der er også skabt langt bedre muligheder for at folk kan opleve området på egen hånd, f.eks. med en digital turguide der viser rundt på forskellige vandre- og cykelruter i naturparken.

I Egedal, Furesø, Allerød og Frederikssund Kommune og Naturstyrelsen ønsker vi at fortsætte den gode udvikling og invitere folk ud i det smukke landskab og den enestående natur som Naturpark Mølleåen byder på. Derfor ansøger vi hermed om en genmærkning af Naturpark Mølleåen hos Danske Naturparker.

Som grundlag for ansøgningen om genmærkning af Naturpark Mølleåen har vi udarbejdet en ny naturparkplan for 2022-2026. Den nye naturparkplan bygger på de sidste fem års erfaringer, og viderefører flere af den tidligere plans indsatser, men indeholder også mange nye indsatser. Naturparkplanen er blevet til i tæt samarbejde mellem Naturpark Mølleåens sekretariat, styregruppen, Naturparkrådet og medarbejdere i de respektive kommuner og Naturstyrelsen. Der har også været en aktiv inddragelse af virksomheder, organisationer, foreninger og borgere i området, bl.a. gennem en Naturpark-basar. Dialogen og de indkomne forslag har medført flere nye aktiviteter og indsatser i naturparkplanen.

Ansøgningsskemaet om genmærkning af naturparken er indsat nedenfor. Derudover er vedlagt følgende bilag:

- Naturparkplan 2022-2026 for Naturpark Mølleåen
- Projektoversigt Naturparkplan 2022-2026 (*inkl. finansieringsplan og tidsplan*)
- Hvidbog Naturparkplan 2022-2026
- Kort over Naturpark Mølleåen (*indgår også i Naturparkplanen*)
- Statusrapport for Naturpark Mølleåen 2021 (med redegørelse over målopfyldelse)
- Femårsrapport for Naturpark Mølleåen 2017-2021

Naturparkplan 2022-2026 behandles i de fire kommuner i oktober-november 2021, og er allerede blev vedtaget i tre af kommunerne. I Frederikssund vil den blive forelagt Byrådet d. 30 november. Der er hos kommunerne stor politisk opbakning til det fremtidige arbejde, og vi står ved en genmærkning således klar til straks at videreføre arbejdet med Naturpark Mølleåen i de kommende fem år.

Vi ser frem til at høre fra jer, og er naturligvis klar til at besvare eventuelle spørgsmål.

Med venlig hilsen

Allerød, Egedal, Furesø og Frederikssund Kommuner og Naturstyrelsen

Ansøgningskema til Naturpark (max 10 sider)

Kommune(r): Allerød, Egedal, Frederikssund, Furesø	
Kontaktperson(er): Mette Blæsbjerg	E-mail: Mette.blaesbjerg@egekom.dk
Tlf.: 72597336	Mobil: 72597336
Adresse: Center for Teknik og Miljø Egedal Rådhus Dronning Dagmars Vej 200 3650 Ølstykke	
Naturparkens navn: Naturpark Mølleåen	
Evt. samarbejdspartnere/kommuner: Naturstyrelsen	
Områdets størrelse (hektar): 4.945 hektar	
<p>Kort beskrivelse af naturparken:</p> <p>Naturpark Mølleåen er en naturpark på knap 5000 ha beliggende i Allerød, Egedal, Furesø og Frederikssund Kommuner. Naturparken har et varieret landskab præget af den seneste istid og indeholder langstrakte tunneldale og store grusåse. Der er mange våde områder med åer, enge, moser, kær og søer, og rundt om ligger store skove og skrænter med åbne overdrev. Vandet der presser sig op til jordoverfladen har et højt kalkindhold, hvilket danner grobund for et helt særligt plante- og dyreliv i området.</p> <p>Det dramatiske landskab har præget menneskers adfærd i området igennem tusinder af år. Området har tiltrukket både beboere og valfartende, der har været med til at give naturparken en rig kulturhistorie. De fysiske barrierer har dog også mange steder besværliggjort udnyttelse af jorden. Dette, koblet med tidlige fredninger og beskyttelse af naturen, betyder at området indeholder natur af høj kvalitet og er hjemsted for mange ellers sjældne plante- og dyrearter. I naturparken findes således planter som melet kodriver, vibefedt, engblomme, bredbladet kæruld, majgøgeurt og kødfarvet gøgeurt. Også isblåfugl,</p>	

engperlemorsommerfugl, mørk pletvinge, stor vandsalamander, isfugl, sortspætte og havørn er alle at finde i naturparken. Der er i naturparken fortsat stort fokus på at beskytte og pleje naturen og øge udbredelsen af naturtyper og arter.

Motivering af ansøgning (valgfri):

Naturparken Mølleåen bygger på et unikt samarbejde, der både involverer kommuner, Naturstyrelsen, og et yderst engageret lokalmiljø med flere aktive foreninger og borgere. Dette samarbejde er med til at sikre en konstant udvikling af naturparken, der grundlæggende bygger på lokale ønsker og på principperne om frivillighed og lokal inddragelse.

Det lokale engagement har bl.a. rod i naturparkens mangeårige historie: Ideen om en naturpark i området går nemlig helt tilbage til Statsminister Thorvald Stauning, der op gennem 1920'erne og 1930'erne øje for hovedstadens og befolkningens behov for grønne områder. Stauning og kredsen omkring ham påbegyndte fredningen omkring Mølleådalen i 1938, og efterfølgende opstod ønsket og ambitionen om at gøre området til naturpark. Det faglige udvalg, der skulle undersøge mulighederne for en naturpark, blev i 1968 afløst af Foreningen Naturparkens Venner, i dag Naturpark Mølleåens Venner. De har gennem årtier opbygget en rig viden om området, og både været engageret i beskyttelsen naturen i området og været med til at formidle den gennem bøger, hjemmeside og guidede ture. Også andre foreninger i området har stort fokus på naturbeskyttelsen i naturparken eller er på anden vis aktive i området. Mange lokale indgår også som frivillige i de forskellige naturprojekter – f.eks. når det kommer til at regulere mink eller deltage i høslæt eller afbrænding i den lysåbne natur

Naturparkens arealer er endvidere en mosaik af forskellige ejerforhold, og indeholder både arealer ejet af kommunerne; private lodsejere der både inkluderer mindre beboelser og store landbrug; og endelig statsligt ejede arealer. At sikre en fortsat udvikling af naturparken kræver således en kontinuerlig dialog med lodsejere og brugere af området og et stærkt samarbejde. Det er derfor vigtigt at naturparken har interesse og opmærksomhed hos både lodsejere, myndigheder og borgere.

I de seneste fem år er der sket en vigtig udvikling af naturparken, der har givet de fire kommuner bag naturparken en masse erfaring. Der er brugt tid på at få den helt grundlæggende organisation på plads og sikre god kommunikation med lokale og lodsejere. Der er også blevet sat flere projekter i søen, både når det kommer til bevarelse af biodiversitet, naturpleje, kultur og formidling. F.eks. er langt flere børn og unge kommet ud på spændende oplevelser i naturen som følge af aktiviteterne i naturparken. Der er dog fortsat mange muligheder og ønsker til udvikling af naturparken, som de samarbejdende myndigheder bag naturparken ønsker at sætte i værk i de kommende år.

De 10 Kriterier

I de nedenstående felter skal det forklares, hvordan naturparken opfylder hver af de 10 kriterier.

1. Minimum 50 % af naturparkens areal skal være beskyttet natur

I Naturpark Mølleåen er 3.180 ha i dag beskyttet gennem §3, Natura 2000 og fredninger. Dette svarer til 64,3 % af naturparkens areal. Yderligere 4,5 % er desuden udlagt som fredskov.

Der er en yderligere fredning på vej, idet der er rejst forslag til fredning af området Bastrup Nord i Allerød Kommune. Andelen af beskyttet natur i naturparken forventes derfor at stige i fremtiden såfremt denne fredning vedtages

(<https://fredningsnaevn.dk/fredningssager/bastrup-nord-i-alleroed-kommune/>).

2. Naturparken skal have en præcis geografisk afgrænsning

Kortmateriale vedlægges som bilag. Det bedes oplyst, om der findes lodsejere, som ikke har ønsket at være omfattet af afgrænsningen.

Naturparken har en præcis geografisk afgrænsning, som fremgår af kortene over naturparken. Kortmaterialet indgår i naturparkplanen som Bilag 1-5 (bagerst i naturparkplanen). Naturparken har lokal opbakning og der er ikke kendskab til lodsejere der ikke ønskes omfattet af afgrænsningen. Lodsejere er desuden repræsenteret i Naturparkrådet.

Se bilag: Naturparkplan 2022-2026

3. Naturparken skal have en administrativ ansvarlig medarbejder ansat

Naturpark Mølleåen blev ved certificeringen etableret med et sekretariat, der er placeret i Egedal og drives af Egedal og Furesø kommuner. Sekretariatet har en sekretariatsleder, der forestår det daglige og administrative arbejde.

Derudover varetages udviklingen af Naturpark Mølleåen gennem en administrativ styregruppe, der består af repræsentanter for hver af de deltagende kommuner og for Naturstyrelsen. Styregruppens sammensætning fremgår på Naturpark Mølleåens hjemmeside: <http://npmaa.dk/naturparken/organisation/>

4. Naturparken skal have et naturparkråd

Beskriv kort, hvilke organisationer og foreninger, der er repræsenteret i rådet.

Der er nedsat et Naturparkråd, som er et rådgivende organ for Naturpark Mølleåen. Rådets repræsentanter kan bidrage med viden om området og forslag til projekter og fungerer som et bindeled til de mange interessenter i området. Naturparkrådet mødes to gange om året.

Naturparkrådet består som udgangspunkt af følgende medlemmer: En politiker fra hver af kommunerne; et medlem fra det Grønne Råd/Miljøråd fra hver kommune; en repræsentant fra museerne i området omkring naturparken; et medlem fra Naturpark Mølleåens Venner; et medlem fra Danmarks Naturfredningsforening, som kan repræsentere alle fire kommuner; en repræsentant fra Friluftsrådet; en repræsentant fra landboforeningerne; en repræsentant fra Naturstyrelsen; 1-2 lodsejer-repræsentanter fra hver kommune.

En oversigt over naturparkrådets nuværende medlemmer findes her: http://npmaa.dk/wp-content/uploads/25052021_Medlemmer-af-Naturparkraadet.pdf

5. Der skal tilvejebringes den nødvendige økonomi til drift og udvikling af naturparken samt realisering af naturparkplanen

Her beskrives kort, med henvisning til bilag vedr. budget og finansieringsplan, hvilke ressourcer, der er afsat til mærkningsperioden.

Der er afsat midler til den daglige drift og formidling af naturparken. Naturparkplanen og dens mål og indsats er realiseres gennem en række projekter, og disse er beskrevet i **dokumentet "Projektoversigt Naturparkplan 2022-2026"**. Det er for hvert projekt angivet, hvordan budgettet er sammensat. Der er også angivet tidsplan.

For nogle få projekter er det nødvendigt at søge ekstern finansiering, f.eks. hos fonde, og indsatsen vil således være afhængig af at denne finansiering opnås. For de projekter hvor dette er tilfældet er det også angivet i projektoversigten.

Se bilag "Projektoversigt Naturparkplan 2022-2026".

6. Naturparken og dens afgrænsning skal være en del af kommuneplanen eller et tillæg til denne

Naturparken og dens afgrænsning indgår i kommuneplanen for hver af de 4 kommuner.

7. Naturparken skal forankres lokalt gennem borger- og lodsejerinddragelsesprocesser

Beskriv kort, hvilke inddragelsesprocesser der har været gennemført i processen mod at blive naturpark.

Naturpark Mølleåen har en solid lokal forankring og der er en god dialog mellem sekretariatet og områdets borgere og lodsejere. Dette sker især i regi af naturparkrådet (se ovenfor om Naturparkrådet). Derudover har sekretariatet en løbende dialog med lodsejere og virksomheder og andre interessenter, f.eks. ved møder eller besøg ude i naturparken.

I forbindelse med genmærkningen og udarbejdelsen af Naturparkplan 2022-2026 har der været søgt en aktiv inddragelse af borgere, foreninger, virksomheder, organisationer og lodsejere. Dette er dels sket gennem Naturparkrådet, der er blevet inddraget i tilblivelsen af den nye naturparkplan både gennem et møde og ved skriftlig høring. Derudover er der også søgt en bredere inddragelse af borgere, **idet der i august 2021 blev afholdt en "Naturpark-basar" dvs. en slags borgermøde, hvor foreninger, organisationer, virksomheder og alle andre interesserede borgere var inviteret til at komme med forslag og ønsker til den nye fremtidige naturpark.** Den inddragende proces og de mange forslag der er kommet i **forbindelse med udarbejdelse af naturparkplanen er beskrevet i dokumentet "Hvidbog – Naturparkplan 2022-2026".**

Den inddragende proces og dialog i forbindelse med den første certificering i 2016 blev beskrevet i forbindelse med daværende ansøgning.

Se bilag: "Hvidbog Naturparkplan 2022-2026"

8. Der skal være en koordineret formidling af naturparken for både danske og udenlandske besøgende

Beskriv kort den formidling, der er planlagt for naturparkperioden.

Der er et stort fokus på formidling af naturparken i den kommende periode med mange planlagte indsatser. Det tæller: Øget digital kommunikation; offentlige arrangementer; læring og undervisning i naturparken for skoler og daginstitutioner; øget synlighed af naturparken gennem skiltning både ved indgangsveje samt centrale steder i naturparken og på ruter; netværk og formidling af lokale guider i området; mere synlighed i nærmiljøet for lokale borgere og nye tilflyttere; Skenkelsø Mølle som støttepunkt for formidling.

9. Naturparken skal have mindst én naturvejleder tilknyttet

Naturparkens sekretariat og naturvejleder forestår mange formidlings- og naturvejlederindsatser. Det gælder f.eks. offentlige arrangementer; at understøtte skolernes/daginstitutioners brug af naturparken, at skabe mere synlighed og kendskab til naturparken gennem formidling af de oplevelser der er at finde i naturparken (f.eks. vandreruter, cykelcykelruter, smagsoplevelser, hvad sker der i naturen lige nu mv).

Derudover er der etableret et samarbejde med de forskellige naturvejledere og grønne guider der har deres virke i naturparkens respektive kommuner (f.eks. Skolelandbruget og Fiskebæk Naturskole). Det er hensigten at dette samarbejde styrkes yderligere i den kommende planperiode, for herigennem at understøtte naturvejlederindsatsen samt naturparkens lokale forankring i kommunerne.

10. Der skal foreligge en godkendt naturparkplan og denne skal være politisk vedtaget

Den nye Naturparkplan 2022-2026 for Naturpark Mølleåen skal behandles politisk i alle fire kommuner. Naturparkplanen er i kommunerne blevet behandlet i enten kommunens Teknik- og Miljøudvalg eller Byrådet, eller begge dele.

Naturparkplanen er politisk vedtaget i Furesø Kommune d 5 oktober 2021; Allerød Kommune d 26 oktober 2021 og Egedal Kommune d 27 oktober 2021. Den skal forelægges byrådet i Frederikssund Kommune d 30 november, hvor den forventes godkendt.

Eventuelle bemærkninger til de 10 kriterier

Bemærkning vedr. naturparkplanens afsnit om skove og indsats for skovene:

I naturparkplanen står det angivet (på s 12 og i Bilag 5 s 50) at skovene i den østlige del af naturparken (dvs. Ryget Skov, Ganløse Ore, Nyvang, Terkelskov og Farum Lillevang) er udpeget som urørt skov. Der er efterfølgende opstillet en indsats (s 22) **der lyder** "*Der sikres en højere naturtilstand i skovene ved at øge variationen, genskabe naturlig hydrologi og mere dødt ved. Dette gælder særligt Farumskovene i naturparkens østlige del, der i 2021 er udlagt som urørt skov. Der forventes også en ændret forvaltning med særlig indsats for gamle træer på kommunal- og kirkejet jord ved Farum Sø*".

Efter naturparkplanens politiske vedtagelse i oktober 2021 er der dog sket en udvikling for skovene i naturparken: Ganløse Eged, Slagslunde Skov, Krogenlund og Uggeløse Skov er nemlig også blevet udpeget som urørt skov. Dette skete i forbindelse med en udmelding d 26 oktober 2021 fra Regeringen og aftalepartierne bag Natur- og biodiversitetspakken, hvor yderligere 385 ældre statsskove på landsplan blev udpeget som urørt skov.

Med denne udpegning er alle de statslige skove i Naturpark Mølleåen nu udpeget urørt skov. Disse statslige urørte skove udgør alle naturparkens store skovarealer. Herudover er der nogle mindre områder med kommunal- og kirkejet skov, hvor der som angivet i indsatsen fremover vil blive iværksat en mere biodiversitetsvenlig forvaltning.

Indsatsen for skovene, hvor der sikres en højere naturtilstand ved at øge variationen, genskabe naturlig hydrologi og mere dødt ved, gælder således alle naturparkens skove, og ikke primært Farumskovene.

Den nye status som urørt skov for alle naturparkens statslige skove er ikke blevet indskrevet i den indsendte naturparkplan, idet udpegningen skete efter naturparkplanen blev politisk vedtaget i kommunerne.

5-års rapport

Naturpark Mølleåen

2016 - 2021

Følger planen	Afsluttet - Gennemført som planlagt
Mindre afvigelser fra planen	Afsluttet - Gennemført med større ændringer
Større afvigelser fra planen	Opgivet

Indholdsfortegnelse

Natur	3
 Fredning af Bastrup Nord	3
 1. At sikre skov- og lysåbne naturtyper en god, høj naturtilstand	4
 2. At de truede naturtyper kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230) og rigkær (7230) prioriteres højt og arealet af di.....	
 3. At fokusarter og truede arter prioriteres højt og de sikres velegnede leve- og ynglesteder.	8
 4. At fuglene på udpegningsgrundlaget sikres uforstyrrede ynglelokaliteter.	10
 5. At der fokuseres på invasive arter og at disse bekæmpes.	12
 Fugleprojekt i Mølleåens Golfklub 2017-2019	14
Kulturarv	15
 12. Naturparkens fødevarerressourcer	15
 13. Stengærddet langs Ganløsevejen	16
 TRAP Danmark.....	17
Friluftsliv	18
 Etablering af cykelsti mellem Lyng og Bastrup Sø	18
 6. Den tværgående cykelrute.....	18
 7. Understøttelse af cykelturismen	20
 8. Guidede ture i naturparken	21
 9. Sti Ganløse Ore til Ganløse Eged	22
 10. Cykelsti mellem Ganløse Landsby og Ganløse Ore.....	23
 11. Kortlægning og formidling af stier, som er egnede for færdsel med kørestol, barnevogn mv.	23
Erhverv	24
 21. Oversigt over turismeerhvervene.....	24
 Mountainbike i Naturpark Mølleåen	25
 Jord-Til-Bord	26
Formidling	27
 17. Skiltning ved naturparken	27
 15. www.npmaa.dk	28
 16. Folder.....	28
 18. QR koder og formidlingsmateriale	29
 19. Røde pæle med info	30
 20. Naturparken og musser (samarbejde)	31
 14. Samarbejde med pædagoger og lærere.....	32
 Specialeskrivning om Friluftsliv og benyttelse af rekreative muligheder i Naturpark Mølleåen	34
 Indenfor10Minutter.....	34
Turisme	35
 6. Den tværgående cykelrute (Turisme)	35
 7. Cykelturisme og samarbejde (se Understøttelse af Cykelturismen).....	36
 9. Cykelsti ml Ganløse Landsby og Ganløse Ore (se anden	37
 10. Sti langs tunneldalen mellem Ganløse Ore og Ganløse Eged (Se anden	37
 11. Kortlægning og formidling af stier, som er egnede for færdsel med kørestol, barnevogn mv.	38

✓ Drift af naturstier	38
✓ Kortlægning af turismemuligheder i regionen	39

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Allerød Kommune		
Ansvarlig projektejer:	Allerød Kommune		
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:		Planlagt slutdato:	
Status på leverancer i %:	40		
Status på leverancer:			

✓ 1. At sikre skov- og lysåbne naturtyper en god, høj naturtilstand

Aktivitetsmål jvf Naturparkplan: Græsning udvides for at tilgodese de lysåbne naturtyper. Naturstyrelsen ønsker at udvide afgræsning i Terkelskov, Klevad Mose og Småsøerne. Naturstyrelsen arbejder på at finde ekstern finansiering til projektet. (Forprojekt*) Kommunerne har græsnings/hegnsaftaler med flere lodsejere i Naturparken Årlig tællinger af truede plantearter ved Småsøerne.

Projektet består af flere mindre projekter og med forskellige projektejere og budget. Dette fremgår af de respektive følgende beskrivelser.

Naturstyrelsen: - - - 2017: Endelige hegnsaftaler opnået og dispensation givet til hegning af Klevads Mose ultimo 2017.- - - 2018: For at sikre de lysåbne naturtyper en god, høj naturtilstand er der lavet en udvidelse af græsning i Nyvangskov med i alt 10 ha, så Klevads Mose fold og Skovgårdsfolden udvides med LIFE Open Wood arealer. Udvidelse af græsningsarealet med 2 ha ved Småsøerne med en del af Ganløse Ås er gennemført i 2018. Der er aftale med forpagter. - - - 2019: For at sikre de lysåbne naturtyper en god, høj naturtilstand er der lavet en mindre udvidelse af græsningsfolden ved Småsøerne med området Burebakken. Området skal kun eftergræsses i sensommeren/efteråret. Udvidelsen er under 1 ha, men er en unik lokalitet botanisk og landskabeligt, og afgræsningen vil fremme den unikke overdrevsnatur samt fremme sommerblomstringen og flere sommerfugle. I de ca. to måneder, hvor området afgræsses åbnes hegn mellem den eksisterende fold og den nye indhegning, så kvæget kan passere frit. Der vil blive etableret et stiforløb syd for hegningen, så man kan passere på cykel m.v. uden at skulle igennem folden. Der er etableret klaplåger i begge ender af folden om Burebakken, så adgang til selve bakken er sikret. Der er aftale med forpagter. - - - 2020: For at sikre de lysåbne naturtyper en god, høj naturtilstand er der naturpleje med kvægafræsning i både Småsøerne/Burebakken og Klevads Eng/Skovgårdsfolden. Græsningen er med til at holde arealerne lysåbne og fremmer den naturligevegetation. - - - 2021: Naturplejen i hhv Småsøerne/Burebakken og Klevads Eng/Skovgårdsfolden fortsætter og er med til at holde arealerne lysåbne og skabe gode leveforhold for det unike plantesamfund og insekter. Ved Småsøerne er der etableret helårsgræsning, og derudover høslæt i sensommeren. Der er også udvidet med naturpleje af det nærliggende Bastrup Kær, hvor der forestages høslæt i sensommeren. I Klevads Eng er der helårsgræsning og desuden afbrændning i tidligt forår. Der er planer om at udvide afgræsningen i den nordlige del af Klevads Eng for at inkludere mere af overdrevsnaturen på de nordlige skrænter i afgræsningen. Budget og tidsforbrug: Samlet budget er 25.000 forbrugt på hegnssætning i Småsøerne. Medfinansiering: Mørdrupgaard har lagt 0,5 ha privat jord i folden vederlagsfrit. Antal timer planlagt/forbrugt for hvert år år: 50 timer. Ansvarlig projektejer er Jens Nielsen (Naturstyrelsen).

Områder i Furesø og Egedal /Rigkilde LIFE: - - - 2017: I Furesø Kommune er der rydning af nålebeplantning på ca. 0,5 ha; rydning af pil, el og anden opvækst på moseflade, ca. 1 ha, samt opsætning af hegn til græssende dyr. - - - 2018: I relation til Rigkilde-LIFE projektet er græsningsarealerne blevet udvidet. Der er etableret græsning på et areal ved Farumvej (8 ha), ved Brede Enge (5 ha) og ved Gedevassegård (3,0 ha). Herudover er der kommet græsningsarealer i Sortemosen (5,5 ha) og Småsøerne

(2,7 ha) (disse to er begge i Egedal Kommune). - - - 2019: I relation til Riggilde-LIFE projektet er græsningsarealerne blevet udvidet. I slutningen af 2018 blev der ryddet og hegnet flere steder i naturparken, så der nu er etableret græsning på følgende arealer: Brede Enge (5 ha) og ved Gedevassegård (3,0 ha), i Sortemosen (5,5 ha) og Småsøerne (2,7 ha) samt ved Farumvej (8 ha) (de tre sidstnævnte er i Egedal Kommune). Græsningen har medført en langt bedre struktur i området. Vegetationen er lavere, hvilket giver et bedre grundlag for en god naturtilstand. - - - 2020: Græsningen fortsætter i områderne, med fortsat forbedring af strukturen i de lysåbne naturtyper. - - - 2021: Der er en fortsat forbedring af de lysåbne naturtyper på arealerne. Græsningen fortsætter fremadrettet. - - - Budget og tidsforbrug: Antal timer planlagt 100, brugt ?. Startdato 01.12.2017, planlagt slutdato 01.08.2020, men LIFE projektets afslutning er nu rykket til udgangen af 2022. Ansvarlig projektejer er Mette Bjerre Larsen, Furesø Kommune.

Kedelsø Ådal og område nord for Lyng (Allerød Kommune): - - - 2018: Allerød kommune har i dag kun en enkelt eng-slånings aftale i naturparken, beliggende i Mølleådalens ved grænsen Allerød/Furesø kommune. Her slås der med spragelse for at fremme orkidevæksten (meget svingende orkidé-bestand). I 2019-2020 planlægger Allerød Kommune dog en kraftig indsats for at forbedre græsningsaftaler i op til halvdelen af Kedelsø Ådal og på naturarealer nord for Lyng rensningsanlæg. Heri indgår rydning af opvækst, hegning mm. Alle områder er beliggende i Naturparken. I 2018 har en konsulent leveret en detaljeret botanisk undersøgelse af området og i februar 2019 leveres fra konsulent en detaljeret plejeplan for halvdelen af Kedelsø Ådal (ca. 19,5 ha) der vil blive anvendt i det videre arbejde. Ådalen har flere sjældne plantearter. Dette arbejde sker i regi af et Synergiprojekt medfinansieret af staten, der inddrager natur, rekreative forhold, klimasikring og vandmiljø. - - - 2019: I 2019-2021 vil naturplejen og den rekreative adgang til Kedelsø Ådal forbedres kraftigt på ca. 20 ha natur beliggende i Naturparken. I 2018 og 2019 er der udarbejdet en detaljeret botanisk undersøgelse af området samt en detaljeret plejeplan for halvdelen af Kedelsø Ådal af 20 ha natur, der i december 2019 blev opkøbt af Allerød Kommune. På det nu kommunale areal er der en bestand af engblommer, orkideer, ægbladet fligblæbe, butbladet siv mm. Arealerne har et stort potentiale for genudvikling af en række kalkrige kildevæld, moser, rigkær og kalkrige overdrev. Der er i december 2019 skrevet kontrakt med entreprenør på at etablere ny, udvidet og opdelt hegning samt etablering af trampesti langs vandløbet, etablering af klaplåger og enkelte spang til både kvæg og mennesker samt sænkning af nogle m af vandløbsbrinken. Der er i 2019 gjort klar til fritlægning af et lille vandløb i engen. For efteråret 2020 er der planlagt og vurderet for gennemførelse af forsigtige ændringer af engdræning og rydninger der gennemføres 2020. I 2020 forventes også gennemført rydninger og udtyndinger i især slåen og tjørn på overdrevet for at fremme græsningen af de sydvendte overdrevsskråninger der har et stort potentiale for en positiv naturudvikling. Alle disse tiltag er for at forbedre naturtilstanden på de 20 ha Ådals enge og overdrev med høj naturværdi samt at øge muligheden for at færdes i området med hensyntagen til flora og fauna. Hele arealet vil fortsat blive afgræsset. Dette arbejde sker i regi af et Synergiprojekt medfinansieret af staten, der inddrager natur, rekreative forhold, klimasikring og vandmiljø. - - - 2020: Der er i 2020 etableret en ny udvidet hegning med klaplåger samt enkelte spang til færdsel over å og mose for både kvæg og mennesker samt sænkning af nogle m af vandløbsbrinken. - - - 2021: Der er planlagt fremtidige naturplejetiltag og ændringer i dræning. I foråret 2022 er der planlagt gennemførelse af forsigtige ændringer af engdræning og forbedringer i åen med stenudlægning mv. og der forventes gennemført rydninger og udtyndinger i især slåen og tjørn på overdrevet for at fremme græsningen af de sydvendte overdrevsskråninger der har et stort potentiale for en positiv naturudvikling. Alle disse tiltag er for at forbedre naturtilstanden på de 20 ha Ådals enge og overdrev med høj naturværdi samt at øge muligheden for at færdes i området med hensyntagen til flora og fauna. Hele arealet vil fortsat blive afgræsset. - - - Budget og tidsforbrug: Dette arbejde sker i regi af et Synergiprojekt medfinansieret af staten, der inddrager natur, rekreative forhold, klimasikring og vandmiljø. Samlet budget est. 2.500.000,- (opkøb af jord, hegning, græsning, rydninger, ændret dræning, klaplåger, bord/bænkesæt). Orkideengen varierer mellem 5.000-15.000,- pr. år. Synergiprojektet: Staten est.ca. 1.300.000,- og Allerød Kommune 1.200.000,-. (jordkøb) Den efterfølgende drift ventes finansieret af det, i

den kommende fredning, afsatte naturplejebudget. Timeforbrug: 1/3 årsværk for hhv 2018, 2019, 2020 for hele Synergiprojektet, der også omfatter andre projekter med tilknytning til Ådalen og forbedring af natur og vandmiljøet. Ansvarlig projektejer er Ole Dahlqvist Sørensen, Allerød Kommune.

Slangerup Ås (Frederikssund Kommune): - - - 2019: Naturpleje på overdrev der ligger på en skråning ved Slangerup Ås og et tilstødende eng- og mose område. Her findes markfirben og Maj gøgeurt. Skråningen er blevet slået og heget for at undgå den groede til, så firbenets habitat ikke blev forringet. Vedligehold sker ved afgræsning med får, køer eller heste. Overdrevet havde en forekomst af bjørneklo, men dette har græsningen fjernet. Overdrevet kan ses fra cykelruten/gangstien der ligger på Jørlunde overdrev. - - - 2020: Græsningen fortsætter i områderne. 2021: Græsningen fortsætter i områderne.

Samlet budget i kr.: 0 Forbrugt til dato i kr.: 0

Medfinansierende partnere:

Ansvarlig projektejer: De 4 kommuner og NST

Antal timer planlagt: 0 Antal timer forbrugt: 0

Planlagt startdato: 01-12-2017 Planlagt slutdato: 01-08-2020

Afsluttet år: 2021 Revideret slutdato: 01-12-2021

Projektets naturparksværdi: Projektet har høj naturmæssig værdi. Afgræsningen er med til at sikre de lysåbne naturtyper og forhindre tilgroning. Tidligere var der langt flere lysåbne naturtyper i Naturpark Mølleåens område, og udvidelsen af græsningsarealet skal medvirke til at sikre samt udvide arealet af de lysåbne naturtyper. Der er til naturtyperne tilknyttet en særlig botanik, som forventeligt vil sprede sig til den øvrige del af det afgræssede område. Naturtyperne rigkær og kildevæld og kaloverdrev er generelt i tilbagegang, og der iværksættes en indsats med særligt fokus på disse naturtyper.

✔ Botanikoptælling ved Småsøerne

Området med ekstrem rigkær har kontinuerligt gennem de sidste 30 år i maj måned systematisk været genstand for optælling af sjældne planter, primært Melet Kodriver, Vibefedt og Majgøgeurt.

Optælling af truede planter ved Småsøerne 2017: Maj-Gøgeurt: 5204 Kødfarvet Gøgeurt: 246 Vibefedt: 1993 Melet Kodriver: 2567 Bredbl. Kæruld: 728

Optælling for 2019 er:

Maj Gøgeurt: 16.426

Vibefedt: 3.914

Melet Kodriver: 6.703

Optælling fra 2020:

Bredbladet kæruld: 701

Kødfarvet gøgeurt: 25

Maj-gøgeurt: 14.131

Vibefedt: 3.920

Melet kodriver: 6333

Optælling fra 2021:

Bredbladet kæruld: 826

Kødfarvet gøgeurt: 62
Maj-gøgeurt: 22.201
Vibefedt: 3.253
Melet kodriver: 3.405

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:			
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:		Planlagt slutdato:	
Afsluttet år:	2019		

✓ 2. At de truede naturtyper kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230) og rigkær (7230) prioriteres højt og arealet af disse øges,

Beskrivelse af projektet: I forbindelse med LIFE Riggilde projektet bliver der i Naturpark Mølleåen ryddet for opvækst og etableret græsning på et større areal for at udvide det samlede areal af rigkær, kalkoverdrev og surt overdrev.

2018: Det tværkommunale projekt Riggilde LIFE har 3 indsatsarealer i Allerød Kommune, hvor projektet ønsker at indgå naturplejeaftaler med 10-14 lodsejere. Forhandlingerne vil gå på at sikre naturpleje for de i Riggilde Life udpegede naturtyper (Rigkær, kalkoverdrev og surt overdrev). Lodsejerforhandlingerne forsøges gennemført i første halvdel af 2019 med konsulentbistand. Målet er at indgå en række aftaler om rydning, hegning, afgræsning og høslet. I Riggilde Life skal der også etableres/forbedres et par vandhuller i Mølleådalen til gavn for stor vandsalamander.

I Furesø Kommune er der i relation til Riggilde-LIFE projektet blevet ryddet en række arealer for at skabe plads til rigkær og samtidig skabe sammenhængende områder. I Egedal Kommune er der i efteråret 2018 kommet en stor hegning og rydning på Farumvej 145, 3520 Farum, for at udvide det samlede areal. (Acadre-nr. 17/10884).

2019: Det tværkommunale projekt Riggilde LIFE har indsatsarealer i Allerød Kommune.

Lodsejerforhandlingerne er i 2019 kommet for det meste af arealerne næsten på plads vedr. etablering af en større fællesindhegning til afgræsning af et område med overdrev, eng og mose. Endelige aftaler vil forhåbentlig blive indgået i første halvdel af 2020.

I Furesø Kommune har rydningen og den efterfølgende græsning medført en langt bedre struktur i de pågældende områder i naturparken. Vegetationen er lavere, hvilket giver et bedre grundlag for en god naturtilstand. I Småsøerne i Egedal Kommune er der i 2019 foretaget skrab på overflade for at genskabe rigkær ved Småsøerne (Acadre-nr 17/11837).

2020: Det tværkommunale projekt Riggilde Life har indsatsarealer i Allerød Kommune..

Lodsejerforhandlingerne er i 2020 kommet næsten i mål for ca. 6 ha naturarealer. Dette areal vil indgå som en stor fællesindhegning til afgræsning af et område med overdrev, eng og mose. Endelige aftaler er under afsluttende forhandling og forventes underskrevet primo 2021. Projektet har afventet EU's godkendelse af projektarealet og projektet blev ultimo 2020 forlænget til ultimo 2022. I Riggilde Life skal der også etableres/forbedres et par vandhuller i Mølleådalen til gavn for stor vandsalamander. Dette arbejde afventer projektering 2021/2022.

I Furesø Kommune er der i relation til Riggilde-LIFE-projektet ryddet en række arealer for at skabe plads til rigkær og samtidig skabe sammenhængende områder. Rydningen og den efterfølgende græsning har

medført en langt bedre struktur i de pågældende områder i naturparken. Græsningen i områderne er fortsat i 2020, med fortsat forbedring af strukturen i de lysåbne naturtyper.

2021: I projektets indsatsarealer, hvor der er ryddet og etableret græsning observeres en fortsat forbedring af strukturen og vegetationen i de truede naturtyper. I Allerød Kommune ønsker projektet at indgå naturplejeaftaler med 9 private lodsejere i. Forhandlingerne med lodsejere går på at sikre naturpleje for de udpegede naturtyper rigkær, kalkoverdrev og surt overdrev. Lodsejerforhandlingerne har i 2021 resulteret i aftaler om en stor fællesindhegning til afgræsning af et område med overdrev, eng og mose. Hegnet etableres i vinteren 2021/2022.

Projektet har afventet EU's godkendelse af projektarealet og projektet blev ultimo 2020 forlænget til ultimo 2022.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Rigkilde Life ventes at finansiere det meste af etableringen. Medfinansiering og efterfølgende drift fra kommuner + NST		
Ansvarlig projektejer:	Furesø kommune: Mette Bjerre Larsen. Allerød kommune: Ole Dahlqvist Sørensen / Anne Larsen (projektleder lokalt er Furesø Kommun		
Antal timer planlagt:	100	Antal timer forbrugt:	100
Planlagt startdato:	01-01-2017	Planlagt slutdato:	01-12-2020
Afsluttet år:	2021	Revideret slutdato:	01-12-2021
Projektets naturparksværdi:	Projektet ventes at afhjælpe tilgroning og mulig utilsigtet forkert udnyttelse af arealerne i forhold til naturværdierne. Baseret på de undersøgelser der er udført af de nuværende naturværdier forventes disse værdier at øges via projektets tiltag. Hvis der kan opnås lodsejerftaler om pleje vil det være et særdeles vigtigt input til at sikre og forbedre naturværdierne i Mølleådalene mht. den botaniske udvikling og dermed også på fauna udviklingen.		

✓ 3. At fokusarter og truede arter prioriteres højt og de sikres velegnede leve- og ynglesteder.

Beskrivelse af projektet, jvf Naturparkplanen: En ny bestand af lys skivevandkalv forsøges etableret i Farum Sortemose i forbindelse med LIFE Rigkilde projektet. Eksisterende vandhuller i kommunen plejes til gavn for stor vandsalamander, blandt andet på Baunesletten og syd for Sækken. Som del af LIFE Rigkilde projektet etableres der nye vandhuller til gavn for stor vandsalamander, og målet er, at de nye vandhuller også vil udvide bestanden af stor kærguldsmed. Forsøg med genintroduktion af mørk pletvinge i Krogenlund Mose og andre steder. Udlægning af sten og stammer til gavn for markfirben i de tørre naturtyper, blandt andet på Baunesletten. Naturpleje af de lokaliteter, hvor der findes fokusarter og truede arter, f.eks. pleje af Farum Sortemose til gavn for tørveviol. Hævning af vandstand i Maglemosen i Ganløse Ore.

2017 – Furesø: Hegning og rydning på Brede Enge 9 i Farum; Rydning af nålebeplantning på ca. 0,5 ha; Rydning af pil, el og anden opvækst på moseflade, ca. 1 ha; Restaurering af 1 vandhul, der tidligere har været levested for stor vandsalamander; Nygravning af 1 vandhul som levested for stor vandsalamander; Opsætning af hegn til græssende dyr. Samlet budget: 275.000 kr. Partner medfinansiering: EU-LIFE Nature, Miljøstyrelsen, 15. Junifonden. Ansvarlig projektejer: Furesø Kommune Mette Bjerre Larsen Antal timer planlagt/forbrugt: 50+ Startdato 1. september 2016 Slutdato 1. august 2020. - - - Furesø: Restaurering af 1 vandhul, der tidligere har været levested for stor vandsalamander Nygravning af 1 vandhul som levested for stor vandsalamander Samlet budget (Forventet/forbrugt) 50.000 Partner medfinansiering EU-LIFE Nature, Miljøstyrelsen, 15. Junifonden. Ansvarlig projektejer (kommune og personnavn) Furesø

Kommune Mette Bjerre Larsen Antal timer planlagt/forbrugt Startdato 1. september 2016 Slutdato 1. august 2020

2018 – Furesø: RiggildeLIFE havde en ambition, om at etablere en ny bestand af lys skivevandkalv. Efter en gennemgang af muligt egnede levesteder, er der imidlertid kun lokaliseret et egnet levested, og projektet bliver derfor for sårbart. De eksisterende vandhuller er endnu ikke blevet plejet. Som del af LIFE-Riggilde projektet, er der blevet etableret et nyt vandhul ved Brede Enge. Herudover er tre eksisterende vandhuller blevet rensset og derved skabt nye levesteder for stor vandsalamander og kærguldsmed (det ene vandhul er i Egedal Kommune). De arealer, som er blevet ryddet har gavnet tørveviolen, som er en af de arter, som også søges fremmet i projektet.

2019-2021 – Furesø: De arealer, som er blevet ryddet har gavnet tørveviolen, som er en af de arter der søges fremmet i projektet. I 2019 er igangsat endnu et initiativ, som skal fremme en rødlistet/truet sommerfugleart, nemlig violetrandet ildfugl. På Baunesletten er græslaget flere forskellige steder blevet gravet af i lange striber, for at give sommerfuglene mere mad. Ultimo 2019 blev der etableret blomsterstriber og plantet rosenbuske for at udvide sommerfuglens udbredelsesområde.. Målet er at skabe tilholdssteder og føde til violetrandet ildfugl. Projektet til fordel for violetrandet ildfugl gavner også andre arter af sommerfugle og insekter, som får flere muligheder for at søge føde.

2019-2021 – Slangerup Ås (Frederikssund): Overdrevet ved Slangerup Ås er blevet slået og hegnet og bliver vedligeholdt med græsning for at forbedre habitatet for de allerede eksisterende markfirben. Bibeholder det åbne landskab.

2019-2021– Allerød: Det tværkommunale projekt Riggilde Life har indsatsarealer i Allerød Kommune, hvor projektet ønsker at indgå naturplejeaftaler med private lodsejere. Som del heraf skal der også etableres/forbedres et par vandhuller i Mølleådalen til gavn for stor vandsalamander. Ansvarlig projektejer er Allerød kommune, Ole Dahlqvist Sørensen / Anne Larsen (projektleder lokalt for Mølleåen er Furesø Kommune).

2018-2021 – Udsætning af sommerfuglearten Mørk pletvinge: Der er lavet et projekt med genintroduktion af mørk pletvinge, som ellers er uddød i Danmark. Kommunerne, NST og private lodsejere har i flere år kontinuert plejet flere naturrige områder i Naturpark Mølleåen. I 2012-13 blev der på grund af en forbedring af naturindholdet i flere områder, vurderet at det ville være muligt at genintroducere individer af mørk pletvinge, hvis sidste levesteder i Danmark var i området ved Naturpark Mølleåen. I perioden 2013-2016 blev der udsat individer indsamlet i Skåne i Børstingerød Mose (ikke en del af naturparken), Bastrup kærret, Krogenlund Mose samt i Farum Sortemose. I Naturparkens område er følgende registreret i 2018: I Bastrup Kærret i 2018 og der blev set ca. 6 individer samtidig. Der er en 'tommelfingerregel' med sommerfugle (svensk) der siger, at bestanden er på 5 individer for hver et individ du iagttager. Om det gælder i Bastrup kærret er usikkert, men mørk pletvinge klækkes over nogle uger. Flyvetiden i 2018 var dog meget kort, grundet det meget varme vejr. I Krogenlund Mose overlevede udsatte larver ikke, men der blev dog set ét flyvende individ i Krogenlund i 2018, sandsynligvis var det en tilflyver fra Bastrup-kærret. Det er et godt tegn hvis den spreder sig til Krogenlund, idet området her er af en vis størrelse og tilpas varieret. Naturstyrelsen har for at forbedre forholdene for insekter generelt udvidet hegningen ved Krogenlund Mose og intensiveret afgræsningen med robust kvæg - - - I 2019 blev Mørk pletvinge observeret i Bastrup kærret med op til 20 individer på samme dag. I Småsørne/Krogenlund Mose blev der set op til 2 dyr på samme dag. De yngler i

Bastrup kærret men om de yngler i Småsøerne/Krogenlund Mose er tvivlsomt. Håbet er at der etablerer sig en ynglende bestand der også. Desuden afventer vi at se individer i Klevads Mose hvor værtsplanten tvebo baldrian også findes. Både i Krogenlund Mose og Klevads Mose er plejen af arealerne udvidet og forbedret de senere år af Naturstyrelsen. Naturstyrelsen har for at forbedre forholdene for insekter sørget for afgræsning med robust kvæg. Manuelt høslæt (udført august 2019) med eftergræsning har fremmet de lysåbne arter. Der er også foretaget afbrænding i Småsøerne og Klevads Mose samt høslæt for foldfrø. Projektet modvirker den nedgang i sommerfuglearter der er oplevet i Danmark i de sidste 50 år og er baseret på via overvågning og tilrettet pleje at sikre artens eksistens i Danmark. - - - I 2020 Naturparkens område er følgende registreret: I perioden ultimo maj- ultimo juni 2020 blev der vurderet at være 10 individer i Bastrup Kæret. I Krogenlund-kæret blev der set op til 2 dyr på samme dag. Om de yngler i Krogenlund Mose er tvivlsomt, men håbet er at der etablerer sig en ynglende bestand der også. Desuden afventer vi at se individer i Klevads Mose hvor værtsplanten tvebo baldrian også findes. - - - I 2021 fortsætter arbejdet for at forbedre forholdene for insekter generelt og særligt Mørk pletvinge. Derfor har NST iværksat afgræsning med kvæg (galloway) med præference for krat. Der er også iværksat manuelt høslæt (udført august 2020 og 2021 i Bastrup Kæret og Småsøerne) med eftergræsning, hvilket fremmer de lysåbne arter. Det har skabt lysåbne lommer i kratskoven, hvor der er læ og blomstrende urter. Dette er afgørende for insekter/mørk pletvinge trives. Overlever mørk pletvinge på længere sigt og kommer der en stabil bestand, vil det være en art der vil være en helt unik og vigtig art for Naturpark Mølleåen.

Samlet budget i kr.: 0 Forbrugt til dato i kr.: 0

Medfinansierende partnere:

Ansvarlig projektejer: Allerød, Furesø, Egedal, Frederikssund Kommuner samt NST

Antal timer planlagt: 0 Antal timer forbrugt: 0

Planlagt startdato: 01-01-2017 Planlagt slutdato: 01-01-2023

Afsluttet år: 2021

Projektets naturparksværdi: Projektet har høj naturmæssig værdi. Målrettede indsatser for sjældne og truede arter, herunder sjældne insekter, padder og planter vil fremme disse arters udbredelse i naturparken, og har således en stor naturparkværdi. Som del af naturplejen og indsatsen for at genskabe den truede naturtype rigkær, skabes også nye og forbedrede levesteder for arter der lever i rigkær, og dermed sikres deres fortsatte udbredelse i området.

✓ 4. At fuglene på udpegningsgrundlaget sikres uforstyrrede ynglelokaliteter.

Beskrivelse af projektet:

Mink bekæmpes for at sikre uforstyrrede ynglelokaliteter for rørhøg.

En vigtig del af naturparkens værdi er dets alsidige fugleliv.

Mink er en alvorlig trussel mod især visse fuglearter som f.eks. rørhøg. Bekæmpelse er nødvendig for at bevare visse fuglearter. Mink er en invasiv art, der lægger et unaturligt pres på ynglende fugle der yngler på eller ved jordoverfladen.

Ved bekæmpelse af mink sikres nogle af de sjældne arter i området så som Rørhøgen.

Projektet sker løbende.

2018:

Natura 2000 handleplanerne for 2012-2015 nævner at mink er et problem for Rørhøg (en del af udpegningsgrundlaget for N2000 området) og andre ynglende vandfugle i Mølleådalene. På dette grundlag blev kommunerne mere aktive i bekæmpelsen af mink i området og har opsat flere fælder i samarbejde med lokale frivillige der tilser fælderne. Allerød kommune har i 2014 indkøbt 4 minkfælder i samarbejde med

lokale lodsejere. 2 af disse står i Naturpark Mølleåen Allerød kommune, en ved Bastrup sø og en ved Hestetangs Huse.

Naturstyrelsen bekæmper Mink i Sækken for at sikre uforstyrrede ynglelokaliteter for rørhøg. Der er sat fælder op – både slagfælder og levende fangst fælder. Desuden reguleres mink lejlighedsvist. Indsatsen foregår både ved Farum Sø og ved Sækken.

Handling afhjælper truslen mod rørhøg og dens ynglebetingelser

---

2019:

Ovennævnte fokus og arbejde er fortsat i 2019 og er udvidet til Farum Sø.

Indsatsen sker i samarbejde med en gruppe af frivillige, især omkring Farum Sø. De frivillige udsætter og tilser fælder.

Erfaringen viser, at indsatsen har effekt, da der er registreret flere ynglefugle, snoge og padder i området.

2020: Mink bekæmpes for at sikre uforstyrrede ynglelokaliteter for rørhøg. Der er sat fælder op – både slagfælder og levende fangst fælder. Desuden reguleres mink lejlighedsvist. Indsatsen foregår både ved Farum Sø og ved Sækken (forestås af Naturstyrelsen) og i området omkring Klevads Mose (forestås af Allerøds Mose) .

2021: Indsatsen er fortløbende og udføres primært uden for yngletid (1/4-15/7). Der mangler dog frivillige til at deltage i projektet ved Farum Sø og Sækken, der foresås af Naturstyrelsen. Frivillige, særligt jægere der kan være med til at regulere minkene, er vigtige for projektets succes. Derfor er Naturstyrelsens timeforbrug på projektet også mindre (15 timer i 2021, førhen 50 timer pr år) end det normalt plejer at være. Der er derfor i efteråret 2021 sat ekstra ind for rekruttere flere frivillige, og emnet vil bl.a. blive taget op i Naturparkens Naturparkråd. I Allerød Kommune er der også en indsats mod mink i naturparken. I 2021 var der fangst af én mink i Klevads mose. Der overvejes opsat yderligere en fælde ved "møllerne" i Hestetangs Å.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:	Allerød, Egedal, Furesø Kommuner og NST		
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:	01-01-2018	Planlagt slutdato:	01-01-2022
Afsluttet år:	2021		

Projektets naturparksværdi: Rørhøgens ynglelokaliteter skaber grobund for at rovfuglen kan sætte sit aftryk i området. Rørhøgens tilstedeværelse forventes at bidrage til øget biodiversitet.

✔ Fugleprojekt i Mølleåens Golfklub

Efter en ansøgning fra Mølleåens Golfklub og DOF's Allerød fuglegruppe bevilgede Allerød Kommunes Bæredygtighedsråd i 2016 midler til at gennemføre et projekt med at forsøge at erstatte insekticidbekæmpelse på golfbanens arealer med "fuglebekæmpelse". Rådets argument var "at Mølleåens golfklub forbedrer både natur og miljø fuglekasser så man med naturens hjælp nedsætter eller undgår brug af sprøjtegifte og man fremmer en bedre mulighed for udbredelse fuglelivet".

Projektet omfattede opsætning af 84 fuglekasser på golfbanen og efterfølgende monitoring af udviklingen af bestanden af ynglende fugle.

Mølleåens golfklub ligger midt i Naturpark Mølleåens vestlige del mellem Bastrup Sø og Kedelsø-Langsø Å. En vigtig del af naturparkens værdi er dets alsidige fugleliv.

I 2018 var der æg/unger i 62 af kasserne, fortrinsvis støere, mejser og spurve. Dette er et overordentligt godt resultat og bidrager til en berigelse af fuglelivet i området.

I 2019 var der æg/unger i 60 af kasserne, fortrinsvis støere, mejser og spurve. Dette er et stabilt og godt resultat og bidrager til en berigelse af fuglelivet i området.

I 2020 var der ud af 84 kasser aktivitet i 82 og udrugning i 61 af kasserne. De frivillige har opgraderet kasserne fysisk og placeringsmæssigt, baseret på foregående års erfaringer.

Samlet budget i kr.:	18.000	Forbrugt til dato i kr.:	18.000
Medfinansierende partnere:	Golfbanerne medfinansierede en del bl.a. med forbedring og opsætning af de indkøbte fuglekasser og har derudover sammen med DOF		
Ansvarlig projektejer:	Mølleåens Golfklub, v/ Erik Brühl, Allerød Fuglegruppe. Kontaktperson i Allerød Kommune: Ole Dahlqvist Sørensen.		
Antal timer planlagt:	250	Antal timer forbrugt:	250
Planlagt startdato:	01-01-2018	Planlagt slutdato:	31-12-2019
Afsluttet år:	2019		
Projektets naturparksværdi:	Projektet er med til at udvikle Naturparkens fuglebestand til gavn for naturen i området (herunder bl.a. rovfugle). Projektet vil forhåbentlig på sigt sænke anvendelsen af insekticider på golfbanen, til gavn for et alsidigt dyreliv.		

✓ 5. At der fokuseres på invasive arter og at disse bekæmpes.

Beskrivelse af projektet:

Kæmpe bjørneklo bekæmpes konsekvent i naturparken.

2018

Naturstyrelsen bekæmper konsekvent evt. opvækst af den invasive plante kæmpe bjørneklo på egne arealer. Forekomsten af Kæmpe Bjørneklo i Naturstyrelsens del af Naturpark Mølleåen er ikke-eksisterende/begrænset.

Allerød kommune foretager i henhold til Kommunens Indsatsplan for kæmpebjørneklo tilsyn med private lodsejeres bekæmpelse af den invasive art.

Furesø kommune bekæmper ligeledes Kæmpe Bjørneklo.

Fra 2019 bekæmper Furesø Kommune pileurt på en lokalitet i naturparken. NST planlægger at intensivere bekæmpelsen af invasiv pileurt og gyldenris. Egedal Kommune har en gældende indsatsplan som foreskriver at lodsejere, inkl. kommunen skal bekæmpe frøspredende planter af Kæmpe-bjørneklo og er vedtaget af kommunalbestyrelsen. Egedal Kommune er håndhævende myndighed. Indsatsplanen er gældende frem til 2022.

2019: Arbejdet fra de foregående år fortsætter.

Alle forekomster af bjørneklo der opstår på kommunens egen arealer og ud til offentligvej, cykel- eller

gangsti bliver bekæmpet af vores Vej og park team, såfremt det er muligt at komme hen til forekomsten.

Arbejdet sikrer:

Nedbringer forekomsten af særligt bjørneklo da den både er farlig/ubehagelig at komme i kontakt med, men også fordi den er invasiv.

Fremmer den danske naturlige flora.

Nedbringer forekomsten af særligt bjørneklo da den både er farlig/ubehagelig at komme i kontakt med, men også fordi den er invasiv.

Fremmer den danske og naturlige flora.

I Egedal Kommune arbejder man fortsat med de bedste metoder til bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo.

Allerød kommune foretager i henhold til Kommunens Indsatsplan for kæmpebjørneklo tilsyn med private lodsejeres bekæmpelse af den invasive art.

Tidsforbrug til tilsyn og sagsbehandling. Vurderes til 1 uges arbejde pr. år.

2020:

Allerød kommune foretager i henhold til Kommunens Indsatsplan for kæmpebjørneklo tilsyn med private lodsejeres bekæmpelse af den invasive art. Derudover foretages bekæmpelse af pileurt visse steder.

Pileurt ser ud til de kommende år at kræve yderligere indsats, mens Kæmpebjørneklo er under kontrol mange steder, men ikke væk. - - -

I Furesø blev der i 2020 fortsat bekæmpet kæmpe-bjørneklo i naturparken. bekæmpes Kæmpe Bjørneklo i naturparken. På en ejendom på Farumvej er en ny ejer gået i gang med at bekæmpe en stor bestand. Det kan evt. også have positiv indvirkning på bestanden i Egedal. Ejendommen er en del af LIFE-projektet, som understøtter ejerens indsats for at bekæmpe bjørneklo. En del af LIFE-indsatsen er målrettet bjørneklobekæmpelsen, f.eks. rydning og hegning af arealer med tætte bestande, som giver dyrene adgang til arealerne. I 2020 bliver der også bekæmpet gyldenris på nogle lokaliteter, f.eks. på Baunesletten. - - - I Egedal findes en kortlægning af, og indsatsplan mod, forekomsten af Kæmpe Bjørneklo. Den er dog ikke-eksisterende i Naturpark Mølleå-områderne. - - -

Naturstyrelsen bekæmper fortsat konsekvent evt. opvækst af den invasive plante kæmpe bjørneklo på egne arealer. Forekomsten af Kæmpe Bjørneklo i Naturstyrelsens del af Naturpark Mølleåen er ikke-eksisterende/begrænset.

2021: Bjørneklo bekæmpes fortsat i naturparken. I Egedal Kommune og på Naturstyrelsens arealer bekæmpes bjørneklo, og der er ikke mange forekomster af bjørneklo inden for disse dele af naturparken. I Allerød og Furesø kommune har man i 2021 bekæmpet bjørneklo og nogle steder også mod japansk pileurt. Begge arter er uden bekæmpelse aggressive og breder sig let med deraf følgende trussel mod den hjemmehørende flora. I den nordlige del af naturparken (Allerød Kommune) har bjørneklo været udbredt, men har nu efterhånden trange kår. I 2021 har Furesø Kommune kortlagt 20 invasive arter på de kommunale arealer, kortlægningen er ved at være slut og resultatet vil blive af rapporteret i år. I Frederikssund Kommune er der først ved at blive planlagt en indsats mod de invasive arter, der er dog ikke indtryk af at de er et større problem på disse arealer i naturparken.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Kommuner og NST		
Ansvarlig projektejer:	Kommuner og NST		
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:		Planlagt slutdato:	

Afsluttet år: 2021

Projektets naturparksværdi: I naturperspektivet har invasive arter som kæmpe bjørneklo en negativ konsekvens på et områdes artsdiversitet og sammensætning – herunder flora som fauna, idet andre plantearter skygges væk. Det kan være planter der er levesteder for forskellige insekter. Ved bekæmpelse af bjørneklo forventes det, at biodiversitet/artsrigdom øges.

Bekæmpelse af kæmpe bjørneklo betyder dels at planten ikke spreder sig og samtidig fremmes den lysåbne og artsrige natur.

Bekæmpelse af kæmpebjørneklo er vigtig for at sikre de botaniske værdier i Naturparken.

✓ Fugleprojekt i Mølleåens Golfklub 2017-2019

En vigtig del af naturparkens værdi er dets alsidige fugleliv. Midt i Naturpark Mølleåens vestlige del, mellem Bastrup Sø og Kedelsø-Langsø ligger Mølleåens Golfklub.

Efter en ansøgning fra Mølleåens Golfklub og DOF Allerøds fuglegruppe bevilgede Allerød Kommunes Bæredygtighedsråd i 2016 midler til at gennemføre et projekt med at forsøge at erstatte insekticidbekæmpelse på golfbanens arealer med "fuglebekæmpelse". Rådets argument var "at Mølleåens golfklub forbedrer både natur og miljø fuglekasser så man med naturens hjælp nedsætter eller undgår brug af sprøjtegifte og man fremmer en bedre mulighed for udbredelse fuglelivet".

Projektet omfattede opsætning af 84 fuglekasser på golfbanen og efterfølgende monitoring af udviklingen af bestanden af ynglende fugle.

I 2018 var der æg/unger i 62 af kasserne, fortrinsvis stære, mejser og spurve. Dette er et overordentligt godt resultat og bidrager til en berigelse af fuglelivet i området.

I 2019 var der æg/unger i 60 af kasserne, fortrinsvis stære, mejser og spurve. Dette er et stabilt og godt resultat og bidrager til en berigelse af fuglelivet i området.

I 2020 var der ud af 84 kasser aktivitet i 82 og udrugning i 61 af kasserne. De frivillige har opgraderet kasserne fysisk og placeringsmæssigt, baseret på foregående års erfaringer.

I 2021 var der ud af 84 kasser i alt, 73 med ynglende fugle
Dette er et stabilt og godt resultat og bidrager til en berigelse af fuglelivet i området.

Samlet budget i kr.:	18.000	Forbrugt til dato i kr.:	18.000
Medfinansierende partnere:	Golfbanerne medfinansierede en del bl.a. med forbedring og opsætning af de indkøbte fuglekasser og har derudover sammen med DOF		
Ansvarlig projektejer:	Mølleåens Golfklub, v/ Erik Brühl, Allerød Fuglegruppe. Kontaktperson i Allerød Kommune: Ole Dahlqvist Sørensen.		
Antal timer planlagt:	250	Antal timer forbrugt:	250
Planlagt startdato:	01-01-2017	Planlagt slutdato:	01-01-2021
Afsluttet år:	2019		
Projektets naturparksværdi:	Projektet er med til at udvikle Naturparkens fuglebestand til gavn for naturen i området (herunder bl.a. rovfugle). Projektet vil forhåbentlig på sigt sænke anvendelsen af insekticider på golfbanen, til gavn for et alsidigt dyreliv.		

Kulturarv

👉 12. Naturparkens fødevareressourcer

Udvikling af en fortælling om naturparkens fødevareressourcer. Fortællingen kan supplere cykelstrategien, og sætte fokus på de lokale producenter af fødevarer set igennem et historisk perspektiv – fødevarerproduktion i området op gennem tiden. Projektet kan skabe en helt unik oplevelse i Naturpark Mølleåen. Mulige samarbejdspartnere kan være de lokale producenter af fødevarer, Foreningen Naturparkens Venner, Skenkelsø Mølle Museum og Furesø Museum. Skiltning undervejs i naturparken ville kunne formidle kulturhistorien og samtidig vise vej til de lokale fødevarerproducenter og gårdbutikker. (Forprojekt)

2017:

I et samarbejde med det eksisterende kortlægnings- og samarbejdsprojekt Smag På Nordsjælland (SPN) om opkvalificering af den gastronomiske oplevelse samarbejder Naturpark Mølleåen med SPN om at kvalificere udbuddet fra naturparkens aktører, skabe værdikæder og udbrede kendskabet. Naturparken inddrager Vennerne og den kulturhistoriske formidling fra museerne i området.

2018:

Samarbejdet med SPN har resulteret i udviklingen af et officielt kort over smagsoplevelser i nordsjælland, hvor Naturpark Mølleåen også indgår. - - - Sekretariatet har indledt samarbejde med lokale fødevarerproducenter. Det er besluttet at udvikle og gennemføre Jord-Til-Bord forløb, i samarbejde med interesserede gårde. Den primære målgruppe i projektet er 3-6 årige, og på sigt inddrages indskoling. Herefter vil andre aldersgrupper blive inddraget som målgruppe i projektet.

Forprojektet vil lave aftaler med Hegnstrup Gård, Barresøgård og Sørís. Det er hensigten, at jord-til bord forløbene udbredes til andre gårde, som kan og vil være en del af projektet.

Forløbene kræver egenbetaling fra brugerne. - - -

Fortællingen om naturparkens fødevareressourcer beskrives i en udstilling, som er et samarbejde mellem Egedal og Furesø Museer. Besluttet i 2018 og forventes realiseret i 2019. --- Endelig har Naturpark Mølleåen sat fokus på fødevareressourcerne ved arrangementer ved Furesø Picnic Festival i Slangerup, og Høstmarked (i samarbejde med Skolelandbruget) i Furesø.

2019:

Året er gået med at forhandle aftaler på plads med gårdene. Desværre har der ikke været den fornødne opbakning til projektet Jord-Til-Bord.

Et samarbejde med Museerne har resulteret i at en mobil udstilling er under udarbejdelse, og forventes klar i løbet af 2020. - - -

Naturpark Mølleåen har igen sat fokus på fødevarer ved arrangementer ved Furesø Picnic Festival; ved et arrangement i Slangerup, og Høstmarked i Furesø.

2020: Der er kommet en aftale i stand med Hegnstrup Gård om Jord til Bord forløb, og der har været afholdt en lille håndfuld besøg på gården. Situationen med Covid har dog gjort det svært at afholde flere forløb. Men der er gjort værdifulde erfaringer i forhold til at afholde og aftale yderligere forløb. Der vil i 2021

blive samlet op på disse erfaringer og forhåbentlig kan yderligere forløb afholdes. Dialogen med de andre gårde fortsætter. - - - Smagsoplevelser i naturparken er atter blevet fremhævet ved offentlige arrangementer, såsom Furesø Picnic festivalen og også Høstmarkedet på Skolelandbruget (som dog måtte aflyses i 2020 grundet Covid) - - - Der er blev udviklet og afholdt undervisningsforløb i Vild Mad særligt målrettet daginstitutioner og indskoling. Flere af de planlagte forløb måtte dog aflyses grundet Covid-19. Der er i samarbejde med VILD MAD skabt flere produkter der kan udbredes til naturparkens besøgende: Der er udarbejdet et afsnit til Vild Mad-appen, med sankeruter i naturparken, og med beskrivelser af botoper og sankelandskaber. Der er også udgivet et lille hæfte om urter og sankning i Naturpark Mølleåen og med opskrifter - - - Der blev i 2020 indsendt en ansøgning til Egedal Kommunes "Sundhedsforum" om udstyr til Vild Mad. Projektet blev tildelt 25.000 der er blevet brugt til båludstyr, madlavningsudstyr mv, som fremover kan bruges til Vild Mad-arrangementer i Naturpark Mølleåen

2021: Forprojektet arbejder fortsat gennem de to spor der fokuserer på hhv. jord-til-bord forløb og samarbejde med gårdene; og på vild mad-oplevelser i naturparken. Vedr. jord-til-bord, så har den lange Covid-nedlukning har sat en længere stopper for besøg på gårdene, men efter genåbningen er der fornyet interesse igen. De udviklede forløb på Hegnstrupgård er gennemgået sammen med Hegnstrupgård, og der er planlagt besøg for skoleklasser i november 2021. - - - Der har været afholdt to offentlige "VILD Middag" arrangementer i juni 2021 i naturparken, hvor der er sat fokus på naturen og plantesamfund i naturparken og introduceret forskellige smagsoplevelser og hvordan man kan bruge vilde planter i sin mad. VILD MAD-hæfterne for Naturpark Mølleåen er blev uddelt ved disse begivenheder, ligesom de også er blevet uddelt ved andre offentlige arrangementer og begivenheder og app'en også promoveres.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:	Naturpark Mølleåen v. Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:	01-02-2018	Planlagt slutdato:	01-12-2019
Afsluttet år:	2021	Revideret slutdato:	01-12-2021
Projektets naturparksværdi:	Projektet fremhæver den kulturhistoriske styrke i området, og binder området, naturen og kulturen sammen i en fortælling, som bærer naturparkens dna.		

✓ 13. Stengærdet langs Ganløsevejen

Stengærdet langs Ganløsevejen på strækningerne Lyngvej på østsiden af Ganløse Eged (1. prioritet) og Farumvej nord om Ganløse Ore (2. prioritet) ønskes omsat, men projektet kræver ekstern finansiering. (Forprojekt)

2018:

Projektet er realiseret.

Frihugning og synliggørelse af hulvejene ved vandskellet i nordenden af Ganløse Eged.

300 m af stengærdet langs vejen "Småsørne" i nordenden af Ganløse Eged er renoveret.

Samlet budget i kr.:	40.000	Forbrugt til dato i kr.:	40.000
Medfinansierende partnere:	Naturstyrelsen egenfinansierer		
Ansvarlig projektejer:	Naturstyrelsen		
Antal timer planlagt:	30	Antal timer forbrugt:	30
Planlagt startdato:	01-01-2018	Planlagt slutdato:	01-08-2018
Afsluttet år:	2017		

✔ TRAP Danmark

I samarbejde med Egedal Kommune benyttes den digitale turguide og Naturvejlederen i et tilbud til folkeskoleelever. Tilbudet henvender sig til især Idræt, Dansk og Historie.

Tilbudet tager udgangspunkt i TRAP udgivelsen for Egedal Kommune, og går ud på at lave særlige TRAPture i Naturpark Mølleåen, hvor eleverne får brugt krop og intellekt i et vidensorienteringsløb.

Naturvejlederen fik i september 6 sjetteklasser fra lokale skoler igennem Tur 14 - en strækning på 7,3 km med spørgsmål der findes svar på i TRAP Egedal udgivelsen.

Projektet er afsluttet.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Egedal Kommune og Naturpark Mølleåen		
Ansvarlig projektejer:	Kristoffer Schou		
Antal timer planlagt:	80	Antal timer forbrugt:	80
Planlagt startdato:	01-06-2019	Planlagt slutdato:	01-10-2019
Afsluttet år:	2019		

Friluftsliv

● Etablering af cykelsti mellem Lyngby og Bastrup Sø

I forbindelse med Synergiprojektet "Den levende Ådal" vil Allerød kommune forsøge at købe jord for at etablere en cykelsti på tværs af Kedelsø Ådal mellem Lyngby og Bastrup Sø. I dag er den eneste forbindelse for bløde trafikanter, direkte mellem Lyngby og Bastrup Sø, at cykle langs Ganløsevej, der er stærkt trafikeret, har dårlige udsynsforhold og ikke har cykelsti. For gående er det nærværende umuligt at komme trygt og sikkert fra Lyngby til Bastrup sø uden at tage en stor omvej omkring Uggeløse skov. Tillige ventes etableret trampestier i selve ådalen. Naturkonsekvensundersøgelser er i 2018 udført for den forventede cykelsti. Lodsejerforhandlinger har pågået 2019-21. Lodsejer-forhandlingerne afventer stadig fredningsprocessens forløb. Jordkøb kommer derfor muligvis til at afvente fredningssagen for området. Stietablering forventes derfor også først tidligst i 2022.

Samlet budget i kr.:	560	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Allerød Kommune kr. 460.000, Staten kr. 100.000		
Ansvarlig projektejer:	Allerød Kommune, Ole Dahlqvist Sørensen		
Antal timer planlagt:	200	Antal timer forbrugt:	50
Planlagt startdato:	01-01-2018	Planlagt slutdato:	01-12-2020
Status på leverancer i %:	50	Revideret slutdato:	15-06-2023
Status på leverancer:	Etablering af stien er forsinket, idet fredningsprocessens forløb afventes, da den er forsinket - se under "Natur"		
Projektets naturparksværdi:	Cykelstien på tværs af ådalen vil åbne op for nogle fantastiske rekreative muligheder i en landskabsmæssig markant ådal, der indtil nu har været næsten lukket for offentlig adgang (kun indkig 3 steder). Dette skaber også en markant god forbindelse i den nordlige del af Naturparken mellem Lyngby og Bastrup sø og forbinder dermed hele stisystemet i Mølleåsystemet i retning nordpå fra Bastrup sø.		
Afhjælpende handling:	Må afvente fredningsprocessen		

✓ 6. Den tværgående cykelrute

Den tværgående cykelrute, hvor den besøgende kan komme på tværs af naturparken, og med god transportforbindelse (S-tog) på begge sider af parken, skal synliggøres og markedsføres via en bred palet af kommunikationskanaler, herunder facebook, hjemmesider og "oplevelses-app".

_ 2018: Den tværgående rute i NM er kan betegnes som "rygraden" i Naturpark Mølleåen og naturparkens stisystem. Den bliver også en vigtig del af den digitale turguide, der er under udarbejdelse. Efter en gennemgang af stien er det dog styregruppens og sekretariatets vurdering at der på den tværgående rute er behov for kvalitetsløft. Dele af ruten er i dårlig stand. Naturstyrelsen (Charlotte Mølgaard der sidder i styregruppen) har foreslået, at de dele af ruten, hvor kvalitetsløft er tiltrængt, skal kortlægges og at kommunerne og NST går sammen i en fondsansøgning i håb om at rejse midlerne til kvalitetsløft. - - - Udover den tværgående rute skal der også iværksættes kvalitetsløft af nærliggende fokusområder: Allerød Kommune er i gang med at lave en sti fra Lyngby til Bastrup Sø, som vil støde til den tværgående rute. Læs mere ved den tilføjede aktivitet.

— 2019: Den tværgående rute indgår som en af ruterne i den digitale turguide, og der er opsat 22 pæle med QR-koder langs ruten, der hver især fortæller om de forskellige ting man kan se langs ruten - se mere om QR-koderne under "Formidling". Den foreløbige kortlægning af fokusområder for kvalitetsløft påpeger, at det hovedsageligt er på Naturstyrelsens områder at der kan være tale om behov for kvalitetsforbedringer af stien. I 2019 har man søgt at skaffe midler og mandskab til at lave udbedringer.

2020 og 2021: Arbejdet med stien følger fortsat to spor: 1: Ruten promoveres som en attraktion der ligger tæt på Kbh og med nem forbindelse til S-toget. Den er i 2020 kommet på Udinaturen.dk, både som cykelrute og vandrerute, og fremhæves i forbindelse med nyheder/presse materiale når der er anledning til det. Den bliver f.eks. jævnligt fremhævet af Naturstyrelsen og kommunerne som en rute folk kan begive sig ud på i nærheden af hovedstaden, f.eks.

<https://naturstyrelsen.dk/nyheder/2021/januar/se-listen-smukke-vandreruter-taet-paa-koebenhavn/> . eller på Instagram som en sommerrute i 2021. Den er i 2021 også beskrevet i Politikens rejsetillæg som en populær rute i nærheden af hovedstaden

<https://politiken.dk/rejser/ferieidandmark/art8202921/Elge-og-andre-store-dyr-rykker-ind-i-Gribskov> . - - -

2: Naturstyrelsen har i foråret 2021 haft en medarbejder til at gennemgå hele stien for hvilke behov der er til en forbedring af stien, og der er lavet et overslag over hvad det vil koste at forbedre stien. Der skal skrives en ansøgning til at skaffe disse midler. Det er hensigten at en sådan ansøgning både skal omfatte midler til fysiske kvalitetsløft (grus mv) men også til borde/bænke, markeringsskilte mv. Denne ansøgning skal skrives i 2022, og er indskrevet som en indsats i den nye naturparkplan.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Ekstern finansiering // puljer og fonde		
Ansvarlig projektejer:	NM ved Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	100	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:	01-08-2018	Planlagt slutdato:	01-12-2018
Afsluttet år:	2021	Revideret slutdato:	30-06-2021
Projektets naturparksværdi:	Naturpark Mølleåen har behov for konkrete kendetegn, nemme adgangsforhold og forståelige budskaber. Arbejdet med den tværgående cykelrute skaber fokus på en kerne i arbejdet med at udvikle naturparken til at blive en naturpark, hvor der er stor mulighed for at bevæge sig rundt, og med oplevelser/aktiviteter der både kan tiltrække lokale og turister.		

● Etablering af cykelsti mellem Lyng og Bastrup sø

I forbindelse med Synergi projektet "Den levende Ådal" vil Allerød kommune forsøge at købe jord for at etablere en cykelsti på tværs af Kedelsø Ådal mellem Lyng by og Bastrup Sø. I dag er den eneste forbindelse for bløde trafikanter, direkte mellem Lyng by og Bastrup Sø, at cykle langs Ganløsevej, der er stærkt trafikeret, har dårlige udsynsforhold og ikke har cykelsti. For gående er det nærværende umuligt at komme trygt og sikkert fra Lyng til Bastrup sø uden at tage en stor omvej omkring Uggeløse skov. Tillige ventes etableret trampestier i selve ådalen.

Naturkonsekvensundersøgelser er i 2018 udført for den forventede cykelsti.

Lodsejerforhandlinger har pågået 2019-20. Men lodsejer-forhandlingerne er afhængig af fredningsprocessens forløb.

Jordkøb kommer derfor muligvis til at afvente fredningssagen for området. Stietablering forventes derfor også først i perioden 2021-2023.

Samlet budget i kr.:	560.000	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Allerød Kommune kr. 460.000, Staten kr. 100.000		
Ansvarlig projektejer:	Allerød Kommune, Ole Dahlqvist Sørensen		
Antal timer planlagt:	200	Antal timer forbrugt:	50
Planlagt startdato:	01-01-2018	Planlagt slutdato:	01-12-2020
Status på leverancer i %:	35	Revideret slutdato:	15-06-2023
Status på leverancer:			
Projektets naturparksværdi:	Cykelstien på tværs af ådalen vil åbne op for nogle fantastiske rekreative muligheder i en landskabsmæssig markant ådal, der indtil nu har været næsten lukket for offentlig adgang (kun indkig 3 steder). Dette skaber også en markant god forbindelse i den nordlige del af Naturparken mellem Lyng		

og Bastrup sø og forbinder dermed hele stisystemet i Mølleåsystemet i retning nordpå fra Bastrup sø.

👉 7. Understøttelse af cykelturismen

Muligheden for at understøtte cykelturismen ved et samarbejde med cykelbutikker i Farum og Ølstykke undersøges. Et samarbejde kunne omhandle udlejning/levering/afhentning af cykler for besøgende, der ankommer med offentlig transport. (Forprojekt)

__ 2018: NM udvikler parken ved at understøtte primære brugergrupperes ønske om at benytte naturparken. I dette forprojekt har Sekretariatet kortlagt mulige cykelaktører i og omkring NM, som kan udbyde cykler og guidede ture, og tage del i et netværk af cykelaktører. Herigennem vil man også kunne række ud til andre relevante aktører (f.eks. bispisning, overnatning, bondegårdsophold m.v.). Nogle af de mindre aktører/butikker har ikke vist interesse, men MTB Tours i Hareskoven (Danmarks største cykeludlejning) og Metalskolen har efter Sekretariatets forslag indledt samarbejde om mulighed for at forbinde Naturpark Mølleåen fra øst til vest, gennem cykeludlejning der kan bringes retur. Der arbejdes fortsat på at inddrage cykelbutikker i og omkring NM og i sidste ende kunne lave et kort, som viser vej til produkter for målgruppen. Der arbejdes koordineret mellem Egedal Og Furesø Kommuner på at etablere et overblik over cykelturismeaktører og andre turismeaktører i og omkring NM. Dette arbejde vil pågå i 2019. Projektet afhjælper en nuværende mangel på produkter, værdikæde og sammenhæng i NM's turismeinitiativer.

— 2019: Muligheder for samarbejder på tværs af kommuner og aktører er afsøgt, og et interessefællesskab er etableret i et netværk. Aktørerne tæller: Naturpark Mølleåen, Parforcejagtlandskabet i Nordsjælland, MTB Tours, Naturstyrelsen, samt app- og web-udviklere. Ønsket er at udvikle en app der understøtter cykelturisme i området, og at ramme gæster og kunder med digitale løsninger der, hvor de er. Navnlige udenlandske turister i København.

_ 2020: Cykelruter i Naturparken bliver fremhævet, f.eks. via hjemmeside og på Udinaturen.dk, og der er særligt fokus på Mølleåstien (den tværgående cykelrute). Samarbejdet med andre aktører fortsætter: I 2020 var der i maj planlagt en guidet tur i naturparken i samarbejde med MTB tours, som dog måtte aflyses grundet Covid-19. Det er usikkert om en lignende vil blive afholdt i 2021. Der skal også kigges på muligheden for samarbejde med Skjalm Hvide Hotel, der netop er blevet Dansk Cykel Hotel.

— 2021: Der er fortsat kontakt med lokale aktører indenfor cykelturisme såsom MTB Tours og Parforcejagtlandskabet Nordsjælland og Copenhagen Green Belt. Der er sammen med disse aktører og større aktører som Dansk cykelturisme, Wonderful Copenhagen og Visit Nordsjælland, planer om en ansøgning til produkter der skal gøre det nemmere for cykelturister at gå på opdagelse i bl.a. Naturpark Mølleåen. De ansøgte midler skal bl.a. skal gå til opstilling af udlejningscykler og promovring mv ved naturlokaliteter i hovedstadsområdet. Naturparken støtter op om en sådan ansøgning og arbejdet vil pågå i 2021-2022. - - - Det blev tidligt i projektet overvejet om der skulle udvikles en lokal app. Der er sket meget nationalt indenfor dette felt, og det vil være mere oplagt f.eks. at indgå i større og veletablerede apps og digitale platforme (f.eks. denmarkbybike eller navika).

Samlet budget i kr.:	40.000	Forbrugt til dato i kr.:	20.000
Medfinansierende partnere:	Egedal og Furesø		
Ansvarlig projektejer:	NM ved Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	200	Antal timer forbrugt:	150
Planlagt startdato:	01-04-2018	Planlagt slutdato:	01-12-2020
Afsluttet år:	2021	Revideret slutdato:	01-12-2021
Projektets naturparksværdi:	Projektet er et forprojekt, som skaber stor værdi for naturparken. Projektet giver de besøgende et solidt og nemt overblik over mulighederne for at		

bevæge sig rundt i og omkring NM på cykel. Og projektet bevæger sig ud over cykelprodukter og cykelturisme, og skaber værdikædetænkning i turismeprodukter ved at skabe produkter, som inddrager andre aktører i og omkring NM.

Netværket binder cykelaktører sammen, og faciliterer samarbejde på tværs af naturparken og erhvervsaktører.

✓ 8. Guidede ture i naturparken

Der er et ønske om at udvide antallet af guidede ture i området, og dette skal imødekommes gennem en kortlægning af eksisterende tilbud samt afklaring af mulige samarbejder mellem relevante aktører. (Forprojekt)

_____ 2017: En kortlægning af eksisterende guidede ture og aktører er påbegyndt.

_____ 2018: Forprojektet kortlægger og samler etablerede guider og ture samt rækker ud til potentielle guider og aktiviteter, i et forsøg på at øge antallet og udbudet af ture og aktiviteter i NM. Således skabes der i forprojektet et netværk, der samler dem der kan og vil lave guidede ture og aktiviteter. Der er i løbet af året kortlagt og afholdt møder med forskellige aktører og mulige samarbejdspartnere, der alle er aktive i og omkring naturparken. Samarbejdspartnerne er: DN's lokalafdelinger, Museerne, Foreningen Naturpark Mølleåens Venner.

_____ 2019: - - - 1. Der arbejdes på at Naturpark Mølleåen selv afholder flere ture og aktiviteter. NM vil indgå i nogle af Friluftsrådets fyrtårnsprojekter for naturparkerne. Valget på fyrtårnsprojekter er faldet på VILD MAD og Spring Ud I Naturen. Disse projekter kan byde på mange aktiviteter målrettet børn og unge, og dette er et særligt mål for Naturpark Mølleåen jvf Naturparkplanen. Disse to koncepter har i 2019 skabt en række ture og arrangementer, som kan ses i indberetningen for naturvejlederen. - - - 2. Der arbejdes fortsat på at samle andre aktører og styrke samarbejdet med dem. Frederikssund kommune er med i projektet Fishing Zealand, der er et stort samarbejde mellem kommuner og Danmarks Sportfiskerforbund om at skabe en bæredygtig lystfisketurisme så mulighederne for at kunne tage ud og fiske i regionen blive bedre. Dette gør de ved at forbedre levestederne for fiskebestanden ved at genskabe stenrav og gydebanker der giver bedre yngle muligheder for fiskene. Måske det kunne kombineres med naturparkens aktiviteter. <http://fishingzealand.dk/fishing-zealand/fishing-zealand/> Der kigges også på samarbejde med fødevarereproducenterne. Buresødal som er et økologisk landbrug har guidede ture rundt på gården for større grupper det koster 500kr. Men der er både køer, får og høns Bellingehus Frugtplantage Plantagen har været drevet biodynamisk og økologisk siden 1994. Den omfatter ca. 11 ha, hvoraf de 6 ha er med æbler og pærer. Resten anvendes til mirabeller, hasselnødder, kvæde, hindbær, stikkelsbær, brombær og jordbær. Arealerne mellem frugttræerne afgræsses af høns, gæs, køer og geder. Desuden er bierne uundværlige i plantagen, blandt andet på grund af deres rolle, som bestøver. Verner Andersen som ejer gården har også rundvisninger til større grupper. Der skal ringes i forvejen. Projektejer: Danmarks Sportsfiskerforbund, Odsherred-, Vordingborg-, Roskilde Kommune og Guldborgsund-, Frederikssund-, Lejre-, Kalundborg-, Gribskov-, Holbæk-, Næstved- og Stevns kommune.

_____ 2020: Der fokuseres på hhv. selv at afholde ture, og på at understøtte guidede ture hos samarbejdspartnere: - - - 1. I 2020 har NM afholdt flere ture i naturparken. I marts 2020 var der en Vild Mad tur ved Bastrup og Burre sø; i juni blev der afholdt sommerarrangement i samarbejde med museerne med fokus på både kultur og natur; og i september var der sanketur og madlavning til et Vores Natur Natur-arrangement i Naturparken. En række andre arrangementer (primært Vild Mad) var planlagt henover forår og sommer, men måtte aflyses grundet Covid 19. - - - 2. Udover egne arrangementer har Naturparken understøttet de andre aktørers guidede ture, og der eksisterer særligt et aktivt samarbejde med museerne og bibliotekerne og Naturpark Mølleåens Venner. Egedal Biblioteker har kørt et Hold

Hjernen Frisk projekt, med vandreture med forskellige temaer, f.eks. litteratur, landskab mm. Flere af turene har fundet sted i Naturpark Mølleåen og med besøg af fortællere fra bl.a. Naturpark Mølleåens Venner. Naturparken fortsætter således også med at understøtte og videreformidle forskellige typer guidede ture i naturparken.

2021: Der er grundet Covid-19 situationen mindre aktivitet med guidede ture hos alle aktører, da der kun har været en ganske lille tidsperiode hvor det har været muligt at samles. Der er dog fortsat fokus på samme slags aktiviteter som i 2020 og der bliver sikret ture for både børn og ældre: - - 1. Der er afholdt to Vild Mad-arrangementer i juni 2021 med fokus på særligt børnefamilier, hvor deltagerne blev inviteret med på en sanketur rundt i naturparken og efterfølgende madlavning ved bål. De blev afholdt 12 og 18 juni ved hhv. Buresø og i Farum Nyvang, og man kan se stemningsbilleder på <https://npmaa.dk/laekker-vild-mad-i-naturparken/> - - - 2. Der er igen blevet afholdt flere vandreture for den ældre del af befolkningen af bibliotekerne, hvor Naturpark Mølleåen er en af destinationerne – se vedhæftede flyer. Turene er bl.a. gået til Buresø, Sørisingård, Ganløse, Christianshøj, Jørlunde Kirke, Sprrestrup Skov mv. - - - På baggrund af samarbejdet i de forgangne år er der arbejdet videre med ideen om at de forskellige aktører samles i et netværk og de lokale guider indgår på Naturpark Mølleåens hjemmeside. Umiddelbart er Naturpark Mølleåens Venner, Ældresagen og muligvis DN interesserede. Der vil blive arbejdet videre med dette i 2022.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Finansieret af Kommunerne		
Ansvarlig projektejer:	NM ved Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	300	Antal timer forbrugt:	300
Planlagt startdato:	01-04-2018	Planlagt slutdato:	01-03-2020
Afsluttet år:	2021	Revideret slutdato:	01-12-2021
Projektets naturparksværdi:	Dette forprojekt har stor værdi for NM. Et øget antal af guidede ture og aktiviteter giver gæster flere muligheder for at opleve NM og få indsigt. Guidede ture er i forvejen en velkendt måde at formidle på, der skaber relationer og samhørighed, ejerskab og god forståelse hos gæsten. Det kan være en stor opgave at udvikle, koordinere, administrere, afvikle og evaluere guidede ture, og derfor skal der både arbejdes med naturparkens egne guidede ture, men også en løsning der indebærer at etablere et netværk af guider og guidede ture hos lokale samarbejdspartnere.		

HHF2.jpg

✓ 9. Sti Ganløse Ore til Ganløse Eged

De to sidste etaper af stien langs tunneldalen mellem Ganløse Ore og Ganløse Eged planlægges anlagt i 2017. - - -

Projektet succesfuldt afsluttet ultimo 2017

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:			
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:		Planlagt slutdato:	
Afsluttet år:	2017		

✓ 10. Cykelsti mellem Ganløse Landsby og Ganløse Ore.

Egedal Kommune anlægger 2016-2017 cykelsti langs Farumvej mellem Ganløse Landsby og Ganløse Ore. Dette vil forbedre infrastrukturen for den rekreative trafik betydeligt i Naturparken.

Projektet er succesfuldt afsluttet ultimo 2017

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:			
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:		Planlagt slutdato:	
Afsluttet år:	2017		

✓ 11. Kortlægning og formidling af stier, som er egnede for færdsel med kørestol, barnevogn mv.

Se også Aktivitet 5 i Turisme

Beskrivelse af projektet: Kortlægning og formidling af stier, som er egnede for færdsel med kørestol, barnevogn mv.

2019: Kortlægning begynder i 2019, i samarbejde mellem primært Egedal og Furesø Kommuner. Senere også NST og de resterende kommuner Allerød og Frederikssund. - - - Kortlægningen påpeger, at alle stier er underlagt naturens vilkår, og at der i perioder vil være stærkt begrænset adgang for målgruppen. Der er fra kommunernes side og NST ikke planer om at garantere fremkommelighed for målgruppen.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Kommunerne og NST		
Ansvarlig projektejer:	Kristoffer Schou		
Antal timer planlagt:	200	Antal timer forbrugt:	50
Planlagt startdato:	01-02-2019	Planlagt slutdato:	01-07-2020
Afsluttet år:	2019		

Projektets naturparksværdi: Naturparken skal være brugervenlig, og omfavne så mange målgrupper og brugere som muligt. På sigt kan NM brande sig på at være god for brugergruppen og dermed tiltrække endnu flere gæster til at opholde sig i naturen og NM.

Erhverv

✓ 21. Oversigt over turismeerhvervene

Der udarbejdes en oversigt over turismeerhvervene i naturparken – besøgsårde, lokale producenter af fødevarer, overnatningsmuligheder, restaurationer mv. Oversigten udarbejdes med relevante aktører.

(Forprojekt)

På baggrund af erfaringer fra andre medlemmer af Danske Naturparker, og med afsæt i potentialerne for at fremme erhvervslivet på fødevarerområdet, tilsigter projektet at skabe sammenhæng og kraft i naturparken og derigennem understøtte de andre kategorier - i særdeleshed Turisme, Friluftsliv og Formidling.

2017: I et samarbejde med Smag på Nordsjælland vil Naturpark Mølleåen (NM) udnytte de eksisterende fødevarerproducenters virke, skabe sammenhæng og netværk, og således introducere værdikædetænkning i udbuddet af smagsoplevelser i NM.

2018:

I 2018 har Furesø og Egedal Kommuners erhvervsafdelinger og Naturparkens Sekretariat samarbejdet om kortlægning af erhverv, der kan understøtte NM's udvikling og drift som destination og publikumsomfavnende naturpark.

Kommunerne er i gang med at skabe sig et overblik over deres respektive turismeaktører, og forventer at indberette til sekretariatet i vinteren/foråret 2019.

2019:

Kommunerne er desværre ikke kommet videre i deres fælles kortlægning. Naturpark Mølleåen vil fortsætte med at skubbe på for at få en kortlægning på banen.

2020: Naturparkens sekretariat har haft en medarbejder til at udføre en kortlægning af samtlige erhverv i Naturparken, og i dens umiddelbare nærhed. Kortlægningen foreligger både som et indeks og på kort, og indeholder en brancheopdeling/indeksering, så der nemt kan dannes et overblik over hvilke typer erhverv der findes i naturparken, og hvilke specifikke producenter/virksomheder der findes inden for en given branche. Kortlægningen har dannet grundlag for en række møder med erhvervsteamet i Egedal Kommune, der ser potentiale særligt i forbindelse med turisme og lignende markedsføring. Kortlægningen vil danne grundlag for det videre arbejde med erhverv og turisme i den nye naturparkplan (genmærkning), og for en dialog med relevante aktører om fremtidige projekter.

Samlet budget i kr.:	20.000	Forbrugt til dato i kr.:	5.000
Medfinansierende partnere:	Furesø og Egedal		
Ansvarlig projektejer:	Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	200	Antal timer forbrugt:	80
Planlagt startdato:	01-02-2018	Planlagt slutdato:	01-02-2019
Afsluttet år:	2020	Revideret slutdato:	15-12-2020
Projektets naturparksværdi:	Projektet har stor naturparksværdi idet sammenhængskraften i projektet tydeliggør NM og parkens virke overfor gæster. Netværket af fødevarerproducenter får samtidig en basal forståelse for, hvordan NM og netværket kan understøtte deres virke.		

📌 Mountainbike i Naturpark Mølleåen

Med direkte reference til Friluftsliv, Natur og Turisme ønsker projektet at skabe værdikædetænkning i mountainbike potentialerne i naturparken.

Vi vil samle cykelforretninger og udbydere af mountainbikeudlejning og -ture, foreninger og brugere i et netværk som skal understøtte udviklingen af naturparken som mountainbikeattraktion og -destination.

Sammenhæng i diverse produkter, ture og muligheder vil iscenesætte NM og give gæster mulighed for at udforske naturparken gennem de andre kategorier.

Således er mountainbiking i NM både en værdi i sig selv, og samtidig understøtter mountainbiking og projektet parkens mange tiltag, projekter og udviklingspotentialer.

2018: I 2018 har Sekretariatet ved Naturvejlederen afviklet møder mellem interessenter i området, og afsøgt muligheder for samarbejde. Sekretariatet vurderer, at interessenterne indtil videre er bedst tjente med at fortsætte deres drift og i samarbejde med Sekretariatet udvikle ture og produkter, der tager udgangspunkt i NM.

Udgangspunktet er at samle MTB Tours (Danmarks største cykeludlejer, placeret i Hareskoven øst for naturparken) og Metalskolen (placeret i den vestlige ende af naturparken) om samarbejde og produkter.

2019:

Der er ikke opstået nye aktiviteter eller samarbejder mellem lokalaktørerne. Til gengæld spirer et samarbejde om cykelturisme og mountainbike mellem en stor aktør, Naturpark Mølleåen og Parforcejagt i Nordsjælland og Naturstyrelsen. Et pilotprojekt er at lave guidede ture fra Hareskoven og MTB Tours til naturparken.

2020: I 2020 er samarbejdet med de forskellige aktører fortsat, og der skulle være afholdt en guidet cykeltur sammen med MTB tours i foråret, som desværre måtte aflyses grundet Covid. Det er usandsynligt at noget lignende vil kunne holdes i 2021. Netværket bruges i stedet til at samarbejde om bedre faciliteter og muligheder for at cyklister kan tage på egne ture.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:	Naturpark Mølleåen v. Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	200	Antal timer forbrugt:	150
Planlagt startdato:	01-02-2018	Planlagt slutdato:	01-02-2022
Afsluttet år:	2021	Revideret slutdato:	01-12-2021
Projektets naturparksværdi:	Projektet har stor naturparksværdi. Projektet understøtter logistik, transportmuligheder og oplevelser for gæster i naturparken.		

✓ **Jord-Til-Bord**

Samarbejde med lokale gårdbrug om jord-til-bord forløb for småbørn samt arrangementer for den brede offentlighed er etableret.

2019:

I juni 2019 startede projektet med Hegnstrup Gård. Et samarbejde om fondsansøgning til etablering af udekøkken med henblik på at lave forløb til småbørn i lokalområdet munder forhåbentlig ud i et reelt tiltag. Indtil da afprøves modeller for forløb i samarbejdet. Der har desværre ikke været tid hos de andre gårde til at gå videre med planerne om at lave Jord-Til-Bord forløb. De er ikke gearede til at modtage gæster, og det ligger generelt langt fra deres dagligdag at åbne dørene for de nye tiltag.

2020: Hegnstrup Gård har afholdt en lille række forløb/Besøg fra skoleklasser, og er fortsat interesseret i at holde åbent for flere besøg. Dialogen fortsætter for at drage erfaringer og videreudvikle konceptet. Aktiviteten er blevet beskrevet og lagt op på naturparkens hjemmeside <http://npmaa.dk/boernehoejde/jord-til-bord/> - - - De andre gårde har fortsat manglet tid til at gå ind i projektet. Naturpark Mølleåen vil fortsætte med at presse på for at få realiseret konceptet.

2021: Den lange Covid-nedlukning har sat en længere stopper for besøg på gårdene, men efter genåbningen er der kommet lidt fornyet interesse igen. De udviklede forløb på Hegnstrupgård er gennemgået sammen med Hegnstrupgård, og gården har i vinteren 2020/2021 etableret udekøkken, der gør det nemmere at få skoleklasser på besøg. Der har i sommer/efterår været interesse fra flere skoleklasser, og der er planlagt besøg for skoleklasser i november 2021.

Samlet budget i kr.: 0 Forbrugt til dato i kr.: 0

Medfinansierende partnere:

Ansvarlig projektejer: NM ved Mette Blæsbjerg

Antal timer planlagt: 100 Antal timer forbrugt: 70

Planlagt startdato: 01-01-2018 Planlagt slutdato: 01-12-2020

Afsluttet år: 2021

Projektets naturparksværdi: Projektet har en værdi i at fremhæve naturparken som en formidlings- og undervisningsarena og skabe flere aktiviteter der kan få børn og under ud i naturparken. Det giver også mulighed for tættere samarbejde med fødevareerhvervene.

Formidling

● 17. Skiltning ved naturparken

Der skal opstilles skilte, som markerer overgangen til naturparken.

2017:

2018:

Der arbejdes på et oplæg til generel skiltning udenfor, ved, og indeni naturparken. Friluftsrådet finder det svært at finde et lovligt skilt, som kan markere overgangen ved vej.

I 2018 er der udpeget 23 steder ved vej i Naturpark Mølleåen, hvor det tænkes at der skal være skilte som markerer overgange til naturparken.

Danske Naturparker arbejder i disse tider på en kortlægning over medlemmernes/naturparkernes muligheder for at skilte ved vej. Nærmere afklaring af dette vil præge projektet om skilte der skal markere overgangen til NM.

De 23 steder er intentionelt udpeget hovedsageligt på kommunal vej, hvilket kan være en styrke når der i 2019 skal søges tilladelse til at opsætte skiltene.

2020: Der afventes fortsat tilladelse til opsætning af skilte. Der er fra Friluftsrådet side iværksat en koordineret proces, hvor de nødvendige vej-regler afsøges. Naturpark Mølleåen afventer denne proces.

2021: Danske Naturparker har rettet henvendelse til ministeriet vedr. dispensation fra bekendtgørelse om vejmærkning. Arbejdet kan ikke fortsætte før denne tilladelse er kommet.

Samlet budget i kr.: 200.000 Forbrugt til dato i kr.: 0

Medfinansierende partnere: Kommunerne

Ansvarlig projektejer: NM ved Kristoffer Schou

Antal timer planlagt: 300 Antal timer forbrugt: 80

Planlagt startdato: 01-02-2018 Planlagt slutdato: 01-02-2020

Status på leverancer i %: 40 Revideret slutdato: 01-12-2021

Status på leverancer: Projektet har identificeret lokationer til skilte der markerer indgange til parken, men afventer afklaring ifht regler. Danske Naturparker har henvendt sig til ministeriet vedr. dispensation fra regler om vejmærkning, og projektet kan ikke udføres før denne tilladelse er opnået. Indsatsen fortsættes derfor.

Projektets naturparksværdi: Projektet har stor værdi for NM. Det vil skabe en bevidsthed hos alle der ser skiltene ved vejen om, hvad der er naturpark. Den fysiske afgrænsning og bevidstheden om at der ligger en naturpark i området vil tilføre stor værdi for NM, skabe synlighed og en bevidsthed om, at naturparken er et samarbejde mellem 4 kommuner og NST. NM vil som følge af projektet give langt mere opmærksomhed når man bevæger sig i landskabet og være langt nemmere at referere til. Projektet forventes at skabe endnu mere samarbejde om vores naturpark.

Afhjælpende handling: Afventer tilladelse

✓ 15. www.npmaa.dk

Der etableres en ny hjemmeside, som skal synliggøres og brandes som naturparkens primære kommunikationskanal. (Forprojekt)

2018:

Naturvejlederen har fået overdraget login til en eksisterende hjemmeside www.npmaa.dk.

Arbejdet indtil 20.04.2018 vil bruges på at præcisere, om hjemmesiden skal benyttes fremadrettet, og om hvilke indhold der skal benyttes fra den nuværende hjemmeside.

Sekretariatet har overtaget en gammel hjemmeside for NM fra Foreningen Natupark Mølleåen Venner, og hjemmesiden vil i løbet af vinteren 2018/2019 gennemgå renovering med nyt design og nye muligheder. Der kommer bl.a. nyt kortmateriale og undervisningsmateriale samt kalenderfunktion.

I foråret 2019 blev en hjemmesideekspert knyttet til projektet, og henover sommeren 2019 pågik arbejdet med at lave nyt website. Det nye website blev lanceret op til efterårsferien 2019.

Projektet er således afsluttet.

Samlet budget i kr.:	10.000	Forbrugt til dato i kr.:	1.000
Medfinansierende partnere:	Furesø og Egedal Kommuner		
Ansvarlig projektejer:	Naturpark Mølleåen v. Kristoffer Schou		
Antal timer planlagt:	100	Antal timer forbrugt:	200
Planlagt startdato:	01-03-2018	Planlagt slutdato:	01-09-2018
Afsluttet år:	2019	Revideret slutdato:	01-10-2019
Projektets naturparksværdi:	En god og funktionel hjemmeside vil blive naturparkens digitale vindue. De fleste søger i dag informationer på internettet, og hjemmesiden vil tjene som både indhold og reception for mange gæster. Parken vil opleve et øget antal naturinteresserede besøgende, som kan gøre god brug af hjemmesiden.		

✓ 16. Folder

Der udarbejdes en folder om naturparken. Folderen skal blandt andet formidle mulighederne for cykelturisme.

2018: Der arbejdes på flere modeller for markedsføring. En folder kræver en masse godt indhold, og lige nu er alt indhold under udarbejdelse. Såfremt en folder produceres, bliver dette først når indholdet er udarbejdet, gennemtestet, besluttet.

Estimeret 2020. Indtil da fokuseres på digital formidling, og ikke print.

Sekretariatet afsøger mulighederne for samarbejde omkring en folder i samarbejde med lokale ildsjæle. En mulighed er at etablere et samarbejde med Copenhagen Green Belt og videreudvikle deres allerede etablerede projekt. En sådan folder vil kræve noget ekstern finansiering.

En model for at udfolde en folder kan være at følge NST's princip på området, hvor foldere laves som digitale til fri download.

2019:

Med udgangspunkt i den nye visuelle identitet og den nye hjemmeside www.npmaa.dk er der skabt

grundlag for at en folder kan laves og lægges online. Således at der frit kan printes og lægges forskellige steder.

2020: Produktionen af folderen er fortsat ikke færdig. Det udskydes til 2021. Det er intentionen at den i første omgang vil blive brugt lokalt og udsendes på diverse kulturelle institutioner f.eks. biblioteker, hvor publikum vil støde ind i den. Den skal også lægges på hjemmesiden. I 2020 har der været fokus på promovning og udbredelse af "Naturparkpasset", se f.eks.

<https://www.tv2lorry.dk/lorryland/faa-dit-stempel-disse-14-naturparker-kan-du-besoege-i-danmark> .

Naturparkpasset kan hentes på f.eks. kulturhuse og rådhus i kommunerne. Der er opsat pæle i naturparken med stempler til passet.

2021: I stedet for at producere en folder nu blev det i styregruppen besluttet at udarbejde den i forbindelse med de nye aktiviteter der planlægges for 2022-2023, således at en folder ikke straks bliver "out-of-date". Disse nye aktiviteter gælder f.eks. arbejdet med vandreruter (særligt Mølleåstien) og turismeprodukter (kort og plakater mm). - - - Der er blevet produceret andre produkter der kan bruges til at promovere og skabe opmærksomhed om naturparken. Det gælder f.eks. "Oplevelseskortene"

<http://npmaa.dk/boernehoejde/oplevelseskort/> og der er også blevet produceret beachflag og roll up bannere, der bruges ved forskellige typer begivenheder for at få ekstra synlighed på naturparken.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Ekstern funding og Kommunerne		
Ansvarlig projektejer:	NM ved Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	150	Antal timer forbrugt:	50
Planlagt startdato:	01-02-2018	Planlagt slutdato:	31-12-2020
Afsluttet år:	2021	Revideret slutdato:	01-06-2021
Projektets naturparksværdi:	Udbredelse af kendskabet til NM skal ske via en række kommunikationskanaler. Digital formidling er en moderne og meget praktisk løsning, hvor rettelser og videreudvikling uden ekstra omkostninger kan laves. En folder rammer dog et særligt segment, og for især vandrere og cyklister kan et kort være at foretrække. Den fysiske folder vil skabe en anden forankring af NM end en digital løsning, og en folder vil være med til at forankre naturparken og illustrere produkter, pakkedninger og tilbud for gæster og besøgende i området. Et kort i folderen for vandrere og cyklister vil fremhæve tilbud særligt skræddersyet til disse segmenter.		

✓ 18. QR koder og formidlingsmateriale

Formidlingsmateriale om naturparken skal gøres tilgængeligt i naturparken i form af QR-koder eller lignende, som er opstillet ved centrale steder i naturparken.

2017:

2018:

Styregruppe og Naturparkrådet har vedtaget, at der opsættes ca. 120 QRkode skilte op i naturparken. Indholdet er klar, og præcisering af skiltene placering blev i marts/april udarbejdet. Endeligt oplæg til politisk vedtagelse forventes klart i maj 2018. - - -

En digital turguide er blevet lagt op på NM's nye hjemmeside www.npmaa.dk

Turguiden huser 121 POI's (Points of interest) som formidler en blanding af kulturhistorie, natur og diverse.

De 121 POI's er rammesat i 17 ture, og hoveddelen af turene er mellem 3-8 km lange. QRkoder er produceret på piktogrammer i efteråret 2018, og forventes opsat i vinteren og foråret af 2019. Et større samarbejde omkring placering samt opsætning er indgået mellem alle 4 kommuner og NST. Sidstnævnte har valgt at give pæle til projektet samt opsætning af disse uden omkostning for projektet.

Tidsplanen er skredet grundet svær sygdom hos Troels Brandt (Formand i Foreningen Naturpark Mølleåens Venner) samt en række fejl og mangler i projektet. Der forventes etablering og opsætning af pæle og QRkoder i foråret 2019.

2019: I sommeren 2019 kom naturvejlederen i mål med at opsætte 120 QRkoder over hele naturparken. Arbejdet blev udført i samarbejde med Naturstyrelsen. Koderne og turene knytter sig op til den nye hjemmeside, som blev lanceret i efteråret 2019.

Projektet er således afsluttet.

NST har brugt ca. 20.000 kr i form af arbejdstimer samt materialer. og 150 mandskabstimer.

2020 og 2021: Arbejdet er allerede færdiggjort. Den digitale turguide danner baggrund for formidling og promovning af vandre- og cykelruter i naturparken. De bliver ofte blevet brugt når lokale foreninger, grupper o.lign. efterspørger oplevelser eller ruter, eller da der under nedlukningen var stor efterspørgsel på oplevelser i naturen.

Samlet budget i kr.:	200.000	Forbrugt til dato i kr.:	200.000
Medfinansierende partnere:	Alle 4 kommuner og Naturstyrelsen		
Ansvarlig projektejer:	Naturpark Mølleåen v. Kristoffer Schou		
Antal timer planlagt:	300	Antal timer forbrugt:	300
Planlagt startdato:	01-02-2018	Planlagt slutdato:	01-10-2018
Afsluttet år:	2019	Revideret slutdato:	01-09-2019
Projektets naturparksværdi:	Projektet har stor værdi for NM.		

På baggrund af den digitale turguide kan der afvikles et utal af ture, og gæster og besøgende kan på egen hånd guides rundt i NM. Diverse POI's kan inddrages i forløb og arrangementer, og agere pejlemærke.

📌 19. Røde pæle med info

Projektbeskrivelse: Der sættes røde pæle ved de vigtigste seværdigheder med informationer.

2017: ??

2018:

Ifm udvikling af tre læringsrum er det planen at opsætte pæle og infotavler op i NM. De tre steder er et udgangspunkt, og når de er udviklet og afprøvet vil flere pæle og tavler kunne sættes op rundt om i NM.

Lokale skoler og linjer inden for design inddrages i processen med at udvikle læringsrummene, og dette arbejde vil på sigt udmunde i pæle og tavler rundt om i NM.

2019:

Der er igangsat et samarbejde med Fremtidsværkstedet i Furesø, hvor 7.klasser har været med til at udarbejde cases om læringsområder og ubemandede receptioner i naturparken. Se beskrivelse af samarbejdet her:

<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/naturen-som-klassevaerelse?publisherId=13559223&releaseld=13573439> . Samarbejde har dannet grundlag for at beslutte, hvor områderne skal være og hvordan de skal se ud.

I 2019 er disse områder præciseret og afventer godkendelse og plan for videre proces. Pæle og infotavler ligger til slut i denne proces.

2020: Der har ikke været fremskridt i 2020. Det vil være nødvendigt at finde finansiering, f.eks. gennem en fondsansøgning, til etableringen af de ubemandede formidlingsstationer. De udarbejdede cases indeholder både madpakkehuse, shelters, muldtoiletter, legefaciliteter, infoboards mv og vil således være en mere bekostelig affære end de oprindelige "røde pæle".

2021: Det planlægges, at formidlings- og læringsområder tænkes sammen med det planlagte arbejde for hhv Mølleåstien og faciliteter for store grupper. Dette er planlagte indsatser for perioden 2022-2026, og hvor det er nødvendigt at der søges om midler hos fonde. Det er oplagt at formidlingsområder indgår som en del af disse indsatser og resultaterne fra samarbejdet med Fremtidsværkstedet vil være en stor fordel.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:	Naturpark Mølleåen v. Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:	01-02-2018	Planlagt slutdato:	01-12-2019
Afsluttet år:	2021	Revideret slutdato:	01-06-2021
Projektets naturparksværdi:	Der er stor naturparksværdi i at der kommer mere formidling om naturparken rundt om i parken, med bl.a. infotavler om naturparken og den natur der findes og forslag til aktiviteter.		

👉 20. Naturparken og musser (samarbejde)

Der etableres et samarbejde mellem naturparken og museerne, med henblik på fælles aktiviteter f.eks. at skabe udstillinger om naturparkens temaer. (Forprojekt)

2018:

Indledende møder i 2018. Der etableres et samarbejde mellem naturparken og museerne i Egedal og Furesø, med henblik på at skabe udstillinger om naturparkens temaer. Det forventes at der udvikles og afvikles en fysisk udstilling i 2019.

2019:

Samarbejdet mangler at bære frugt med sig. En udstilling er fortsat på tegnebrættet trods en del møder og forespørgsler, skitse og forslag. Sekretariatet arbejder videre på at en udstilling realiseres i 2020.

2020:

Der er etableret et godt samarbejde med museerne. Den planlagte udstilling er udarbejdet færdig, men måtte desværre aflyses på grund af Covid-situationen. Der blev i stedet afholdt et udendørs sommerarrangement den 30. juni 2020 i samarbejde med Skenkelsø Mølle Museum for børn og deres familier, og arrangementet havde fokus på både natur og kultur. Det gode samarbejde med museerne vil blive brugt i arbejdet med genmærkningen af naturparken.

2021:

Samarbejdet med museerne er blevet brugt aktivt i arbejdet med genmærkningen af naturparken, hvor det planlægges at kulturhuse og museer skal indgå aktivt i formidlingen af naturparken, og Skenkelsø Mølle bliver et støttepunkt for formidling. Vedr. den planlagte udstilling måtte den endnu engang udsættes, idet der har været mange uvisheder om indendørs forsamlinger pga. Covid-nedlukningen. Der vil i stedet blive kigget på muligheder for at afholde udstillingen i 2022.

Samlet budget i kr.: 0 Forbrugt til dato i kr.: 0

Medfinansierende partnere:

Ansvarlig projektejer: NM ved Mette Blæsbjerg

Antal timer planlagt: 100 Antal timer forbrugt: 80

Planlagt startdato: 01-02-2018 Planlagt slutdato: 01-02-2020

Afsluttet år: 2021 Revideret slutdato: 01-12-2021

Projektets naturparksværdi: Samarbejdet mellem museerne og naturparken får stor betydning for den fortælling, som naturparken vil formidle. Udstillingen i sensommeren og efteråret 2019 beskriver og iscenesætter naturparkens natur og kultur, med et fokus på jordbrug og fødevarerressourcer. Samarbejdet skaber nye visioner for, hvordan vi fælles kan berige hinandens arbejde. Samarbejdet har et stort fokus på frivillighed, samarbejde og at offentligheden, borgere og gæster får indblik i vores naturpark.

✓ 14. Samarbejde med pædagoger og lærere

Naturparkens naturvejleder skal arbejde for at etablere et samarbejde med pædagoger og lærere fra de forskellige institutioner i naturparkens nærområde. (Forprojekt)

2018:

NM har indgået samarbejde med Friluftsrådet og Grønne Spirer om at tilbyde institutioner og personale kurser i Spring Ud I Naturen. Første kursus afvikles 6. juni 2018. Tilbuddet kommer gradvist ud til alle institutioner i naturparkens nærområde.

Projektet vil resultere i et tema ved et læringsområde i naturparken.

Naturparkens naturvejleder skal arbejde for at etablere et samarbejde med pædagoger og lærere fra de forskellige institutioner inden for naturparkens område. (Forprojekt) Indtil 20. april 2018: Naturvejlederen kontakter områdeledere på daginstitutionsområdet i og omkring naturparken, og i samarbejde med disse udpeges relevante institutioner, som skal tænkes ind i Naturvejlederens løntilskudsbevilling fra Friluftsrådet delmål 1 og 2: (1. Udvikling og etablering af læringsområder for daginstitutioner og besøgende 1.1. Udpegning af minimum 2 læringsområder med inddragelse af relevante aktører. 1.2. Udvikling af læringsrummene med inddragelse af børnehavebørn samt udarbejdelse af skilte/boards. 2. Udvikling og afholdelse af undervisningsforløb for børnehavebørn 2.1. Udarbejdelse af minimum 3 forskellige undervisningsforløb til børnehavebørn. 2.2. Afholdelse af 50-60 ture pr. år for børnehavegrupper. Forventeligt deltager 700-900 børnehavebørn årligt i projektet.) Grønne Spirer og Naturpark Mølleåen: Naturvejlederen har indgået samarbejde med Grønne Spirer og Friluftsrådet om at videreføre projekt

Spring Ud I Naturen, samt åbne op for at institutioner og personale i og omkring naturparken kan certificeres og deltage i kursus og workshops. Første kursusdag i Spring Ud I Naturen er fastlagt til 6. juni, og det forventes at afholde minimum én til kursusdag i sensommeren 2018.

61 pædagoger gennemførte kurset.

ca. 700 småbørn gennemførte workshops med Naturvejleder Kristoffer Schou.

Projektet er fremhævet i Friluftsrådets visioner for, hvad naturparker i Danmark kan og skal kunne fremadrettet.

Samarbejdet med lærere og pædagoger fortsættes og beriges i årene frem.

2019:

På baggrund af arbejdet i 2018 har naturparken oplevet øget efterspørgsel og samarbejde med institutioner i lokalområdet omkring forløb for børn og kurser for pædagogisk personale.

Sammen med fyrtårnsprojekterne VILD MAD og Spring Ud I Naturen er der således skabt et endnu mere solidt fundament for at udviklingen vokser: flere forløb og arrangementer, og flere kurser for pædagogisk personale.

2020: Der er i projektperioden etableret et godt samarbejde med lærere og pædagoger. I 2020 har der været mange planlagt aktiviteter, som dog er blevet påvirket af Corona-situationen og nedlukningen af landet. Der blev afholdt nogle få arrangementer med børnehaver (Børnehuset Blåmejsen og Børnehuset Paletten) men mange måtte aflyses. Der var f.eks. 3 VILD MAD arrangementer i maj (d. 5.-7.), i både Egedal, Furesø og Allerød kommuner, hvor der kunne deltage 40 personer pr. event. Desuden et Elfiskeri arrangement (d. 12.) ved Mølleåen, hvor der ligeledes kunne deltage 40 personer – disse blev dog aflyst. Der var dog et VILD MAD arrangement fra Buresø til Bastrup sø den 11. marts.

Naturpark Mølleåen har også på anden vis samarbejdet med institutionerne i 2020. Der blev d. 28. februar 2020 afholdt conferenceoplæg til pædagogiske ledere i Egedal (CSD) og en workshop i VILD MAD. Der var arrangeret workshop med Børnehuset Paletten for pædagogisk personale den 21. april med fokus på krible krable og spring ud i naturen, som blev aflyst pga Corona.

Da det har været svært at afholde arrangementer har Naturpark Mølleåen i slut-2020 iværksat et andet initiativ, der skal fremme natur-baserede aktiviteter hos institutionerne – nemlig sammensætningen af "Naturtasker" der skal fungerer som udlånstasker til institutioner der gerne vil ud og lave aktiviteter i naturen på egen hånd. Taskerne indeholder både udstyr der kan bruges til f.eks. kriblekrabe-aktiviteter samt inspirationsmateriale. Taskerne vil blive lanceret i foråret 2021.

2021: Der er i 2021 afholdt flere forløb for skoleklasser, med særligt fokus på smådyr i skoven og i vandhuller. Det var grundet Covid-nedlukningen ikke muligt i år at afholde aktiviteter for daginstitutioner, da de vedholdt nedlukning længere end skolerne. Udover selve forløbene er naturparken også blevet promoveret over for lærere og pædagoger på anden vis: F.eks. har naturparken deltaget med en stand ved "Vidensdelingsdag" for lærere og pædagoger i Furesø Kommune og fortalt om naturparkens undervisningsmuligheder. Oplevelseskortet er blevet uddelt til lærere og pædagoger, og vil også blive brugt i årene fremover. Derudover planlægges yderligere "Spring Ud i Naturen" aktiviteter, og naturvejlederen har deltaget i Danske Naturparkeres kurser om projektet. Der er efterfølgende afholdt interne møder med pædagogiske konsulenter som del af planlægningen af de kurser og forløb der skal afholdes i 2022.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:	NM ved Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	200	Antal timer forbrugt:	200
Planlagt startdato:	01-03-2018	Planlagt slutdato:	01-05-2020
Afsluttet år:	2021	Revideret slutdato:	30-04-2021

✓ **Specialeskrivning om Friluftsliv og benyttelse af rekreative muligheder i Naturpark Mølleåen**

I 2020 vil to specialestuderende i samarbejde med Naturpark Mølleåen skrive speciale om naturparken og friluftsmuligheder. Målgruppeanalyser kædes sammen med forhold og muligheder i naturparken, og der udarbejdes initiativer for udviklingsarbejdet i naturparken.

2020: Specialeskrivningen færdiggjort

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:	Kristoffer Schou		
Antal timer planlagt:	50	Antal timer forbrugt:	6
Planlagt startdato:	01-03-2020	Planlagt slutdato:	01-09-2020
Afsluttet år:	2020		
Projektets naturparksværdi:	Håndterer tilstrømning af gæster i balance mellem benyttelse og beskyttelse af naturen.		

✓ **Indenfor10Minutter**

2019: Dette er et markedsføringsprojekt, der allerede er udviklet. Det skal give opmærksomhed til nogle af alle de naturoplevelser der kan være i hovedstadsområdet. Partnerskabet forventes at inkludere bl.a. Ishøj Naturcenter, Brorfelde, Amager Strand Naturcenter, Raadvad Naturcenter og flere. Vi laver et fælles markedsføringsfremstød i storkøbenhavns busser hvor forskellige korte film vises. Indenfor10Minutter er en app som brugeren også kan benytte ift at plotte egne fund af natur- og kulturhistorisk værdi ind.

2020: Naturpark Mølleåen sidder i styregruppen for projektet. Projektet er dog udskudt til 2021, dels på grund af corona og dels på grund af problemer med at skaffe den nødvendige finansiering. Der er støtte fra 15 juni fonden, men der kræves også medfinansiering fra 10 partnere. Disse partnere er ikke fundet.

2021: Der er ikke fremskred i projektet og der er problemer med at finde den nødvendige finansiering og nok partnere i projektet. Naturpark Mølleåens styregruppe beslutter at trække sig for at bruge tid og ressourcer på andre aktiviteter.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Minimum 10 partnere, 15. junifonden og Friluftsrådet		
Ansvarlig projektejer:	VNR og Skjoldungernes Land		
Antal timer planlagt:	100	Antal timer forbrugt:	30
Planlagt startdato:	01-10-2019	Planlagt slutdato:	01-01-2021
Opgivet år:	2021	Revideret slutdato:	30-09-2021

Turisme

✓ 6. Den tværgående cykelrute (Turisme)

Se også aktiviteten under "Friluftsliv aktivitet 6".

Den tværgående cykelrute, hvor den besøgende kan komme på tværs af naturparken, og med god transportforbindelse (S-tog) på begge sider af parken, skal synliggøres og markedsføres via en bred palet af kommunikationskanaler, herunder facebook, hjemmesider og "oplevelses-app".

_ 2018: Den tværgående rute i NM er kan betegnes som "rygraden" i Naturpark Mølleåen og naturparkens stisystem. Den bliver også en vigtig del af den digitale turguide, der er under udarbejdelse. Efter en gennemgang af stien er det dog styregruppens og sekretariatets vurdering at der på den tværgående rute er behov for kvalitetsløft. Dele af ruten er i dårlig stand. Naturstyrelsen (Charlotte Mølgaard der sidder i styregruppen) har foreslået, at de dele af ruten, hvor kvalitetsløft er tiltrængt, skal kortlægges og at kommunerne og NST går sammen i en fondsansøgning i håb om at rejse midlerne til kvalitetsløft. - - - Udover den tværgående rute skal der også iværksættes kvalitetsløft af nærliggende fokusområder: Allerød Kommune er i gang med at lave en sti fra Lyngby til Bastrup Sø, som vil støde til den tværgående rute. Læs mere ved den tilføjede aktivitet.

_ 2019: Den tværgående rute indgår som en af ruterne i den digitale turguide, og der er opsat 22 pæle med QR-koder langs ruten, der hver især fortæller om de forskellige ting man kan se langs ruten - se mere om QR-koderne under "Formidling". Den foreløbige kortlægning af fokusområder for kvalitetsløft påpeger, at det hovedsageligt er på Naturstyrelsens områder at der kan være tale om behov for kvalitetsforbedringer af stien. I 2019 har man søgt at skaffe midler og mandskab til at lave udbedringer.

__ 2020 og 2021: Arbejdet med stien følger fortsat to spor: 1: Ruten promoveres som en attraktion ligger tæt på Kbh og med nem forbindelse til S-toget. Den er i 2020 kommet på Udinaturen.dk, både som cykelrute og vandrerute, og fremhæves i forbindelse med nyheder/pressemateriale når der er anledning til det. Den bliver f.eks. jævnligt fremhævet af Naturstyrelsen for en rute folk kan begive sig ud på i nærheden af hovedstaden, f.eks.

<https://naturstyrelsen.dk/nyheder/2021/januar/se-listen-smukke-vandreruter-taet-paa-koebenhavn/> . eller på Instagram som en sommerrute i 2021. Den er i 2021 også beskrevet i Politikens rejsetillæg som en populær rute i nærheden af hovedstaden

<https://politiken.dk/rejser/ferieidanmark/art8202921/Elge-og-andre-store-dyr-rykker-ind-i-Gribskov> . - - - 2: Naturstyrelsen har i foråret 2021 haft en medarbejder til at gennemgå hele stien for hvilke behov der er til en forbedring af stien, og der er lavet et overslag over hvad det vil koste at forbedre stien. Der skal skrives en ansøgning til at skaffe disse midler. Det er hensigten at en sådan ansøgning både skal omfatte midler til fysiske kvalitetsløft (grus mv) men også til borde/bænke, markeringsskilte mv. Denne ansøgning skal skrives i 2022, og er indskrevet som en indsats i den nye naturparkplan.

Samlet budget i kr.: 0 Forbrugt til dato i kr.: 0

Medfinansierende partnere: Kommunerne og NST

Ansvarlig projektejer: NM ved Mette Blæsbjerg

Antal timer planlagt: 0 Antal timer forbrugt: 0

Planlagt startdato: Planlagt slutdato:

Afsluttet år: 2021

Projektets naturparksværdi: Arbejdet med den tværgående cykelrute skaber fokus på en kerne i arbejdet med at udvikle naturparken til at blive en naturpark, hvor der er stor mulighed for at bevæge sig rundt.

👉 7. Cykelturisme og samarbejde (se Understøttelse af Cykelturismen)

Se også aktivitet "Understøttelse af cykelturisme" under Friluftsliv.

Projektbeskrivelse: Muligheden for at understøtte cykelturismen ved et samarbejde med cykelbutikker i Farum og Ølstykke undersøges. Et samarbejde kunne omhandle udlejning/levering/afhentning af cykler for besøgende, der ankommer med offentlig transport. (Forprojekt)

2018: NM udvikler parken ved at understøtte primære brugergrupperes ønske om at benytte naturparken. I dette forprojekt har Naturvejlederen og Sekretariatet skabt grundstenene til et netværk af cykelaktører i og omkring NM, som kan udbyde cykler og guidede ture, samt udvikle produkter der rækker ud til andre aktører (bespisning, overnatning, bondegårdsophold m.v.). Navnlig MTB Tours i Hareskoven (Danmarks største cykeludlejning) og Metalskolen er efter Sekretariatets ønske og forslag indledt samarbejde, som forbinder NM's fra øst til vest, og retur med cykeludlejning og relaterede produkter. I netværket arbejdes der fortsat på at inddrage cykelbutikker i og omkring NM og i sidste ende kunne lave et kort, som viser vej til produkter for målgruppen. Der arbejdes koordineret mellem Egedal Og Furesø Kommuner på at etablere et overblik over cykelturismeaktører og andre turismeaktører i og omkring NM. Dette arbejde vil pågå i 2019. Projektet afhjælper en nuværende mangel på produkter, værdikæde og sammenhæng i NM's turismeinitiativer.

2019: Muligheder for samarbejder på tværs af kommuner og aktører er afsøgt, og et interessefællesskab er etableret i et netværk. Aktørerne tæller: Naturpark Mølleåen, Parforcejagtlandskabet i Nordsjælland, MTB Tours, Naturstyrelsen, samt app- og web-udviklere. Målsætningen er at udvikle en app der understøtter cykelturisme i området, og at ramme gæster og kunder med digitale løsninger der, hvor de er. Navnlige udenlandske turister i København.

2020: Cykelruter i Naturparken bliver fortsat fremhævet, f.eks. via hjemmeside og på Udinaturen.dk, og der er særligt fokus på Mølleåstien (den tværgående cykelrute). Samarbejdet med andre aktører fortsætter: I 2020 var der i maj planlagt en guidet tur i naturparken i samarbejde med MTB tours, som dog måtte aflyses grundet Covid-19. Det er usikkert om en lignende vil blive afholdt i 2021. Der er iværksat planer om en ansøgning mellem Visit Nordsjælland, Wonderful Copenhagen, MTB Tours og NST, der bl.a. skal gå til opstilling af udlejningscykler, promovring mv ved naturlokaliteter i hovedstadsområdet. Naturparken støtter op om en sådan ansøgning, og arbejdet vil pågå i 2021-2022.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Furesø og Egedal		
Ansvarlig projektejer:	NM ved Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	200	Antal timer forbrugt:	50
Planlagt startdato:	01-04-2018	Planlagt slutdato:	31-12-2020
Afsluttet år:	2021		

🟢 Etablering af cykelsti mellem Lynge og Bastrup sø 2018-2020

I forbindelse med Synergiprojektet "Den levende Ådal" vil Allerød kommune forsøge at købe jord for at etablere en cykelsti på tværs af Kedelsø Ådal mellem Lynge by og Bastrup Sø. I dag er den eneste forbindelse for bløde trafikanter, direkte mellem Lynge by og Bastrup Sø, at cykle langs Ganløsevej, der er stærkt trafikeret, har dårlige udsynsforhold og ikke har cykelsti. For gående er det nærværd umuligt at komme trygt og sikkert fra Lynge til Bastrup sø uden at tage en stor omvej omkring Uggeløse skov. Tillige ventes etableret trampestier i selve ådalen.

Naturkonsekvensundersøgelser er i 2018 udført for den forventede cykelsti.

Lodsejerforhandlinger har pågået 2019-20. Men lodsejer-forhandlingerne er afhængig af fredningsprocessens forløb.

Jordkøb kommer derfor muligvis til at afvente fredningssagen for området (se aktiviteten "Fredning af Bastrup Nord under Natur 6). Stietablering forventes derfor også først i perioden 2021-2023.

Samlet budget est. 700.000,- til jordkøb og stianlæggelse samt trampestier i ådal og brooverførsel over åen (afhængig af at lodsejeraftaler kan indgås og at stier kan etableres).

Allerød Kommune 400.000,- Staten 300.000,-

Allerød kommune: 200 timer 2019. 50 timer 2020

Samlet budget i kr.:	700.000	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Allerød Kommune 400.000,- Staten 300.000,-		
Ansvarlig projektejer:	Allerød Kommune, Ole Dahlqvist Sørensen		
Antal timer planlagt:	250	Antal timer forbrugt:	200
Planlagt startdato:	01-01-2019	Planlagt slutdato:	01-12-2020
Status på leverancer i %:	70	Revideret slutdato:	01-01-2023
Status på leverancer:			

Projektets naturparksværldi: Cykelstien på tværs af ådalen vil åbne op for nogle fantastiske rekreative muligheder i en landskabsmæssig markant ådal, der indtil nu har været næsten lukket for offentlig adgang (kun indkig 3 steder). Dette skaber også en markant god forbindelse i den nordlige del af Naturparken mellem Lynge og Bastrup sø og forbinder dermed hele stisystemet i Mølleåsystemet i retning nordpå fra Bastrup sø.

Projektet forventes at sikre adgang for offentligheden til et særdeles smukt og markant landskab og flytter bløde trafikanter fra en befærdet usikker landevej til et rekreativt stisystem.

✓ 9. Cykelsti ml Ganløse Landsby og Ganløse Ore (se anden

Egedal Kommune anlægger 2016-2017 cykelsti mellem Ganløse Landsby og Ganløse Ore. Dette vil forbedre infrastrukturen for den rekreative trafik betydeligt i Naturparken.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:			
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:		Planlagt slutdato:	
Afsluttet år:	2017		

✓ 10. Sti langs tunneldalen mellem Ganløse Ore og Ganløse Eged (Se anden

De to sidste etaper af stien langs tunneldalen mellem Ganløse Ore og Ganløse Eged skal anlægges i 2016-2017.

2017: Sidste 2 etaper af stiprojektet jf. fredning af Ganløse-Slagslunde tunneldale er færdiggjort i 2017 og afslutter det samlede stiprojekt for fredningen.

Projektet blev sat i gang i 2011, og tidsforbrug kan ikke præciseres og angives for hele projektperioden, da

der siden 2011 har været 3 forskellige sagsbehandlere på projektet.

For 2017 er timeforbruget estimeret til ca. 60 timer.

For 2017 er budget og forbrug kr. 707.647,5 inkl. moms.

Tallene omfatter projektledelse, udvikling og administration.

Et godt bud på hvad der er brugt af tid på selve stien er 475 timer. Det dækker over etablering af selve stien, planlægning, fældning og lodsejerkontakt.

Dertil kommer tilkørsel af materialer, etablering af aflæsningspladser og bortkørsel af træ og rødder.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Egedal Kommune finansierer 100%		
Ansvarlig projektejer:	Danny Morck Jensen ved Egedal Kommune		
Antal timer planlagt:	60	Antal timer forbrugt:	60
Planlagt startdato:	01-08-2017	Planlagt slutdato:	31-12-2017
Afsluttet år:	2017		
Projektets naturparksværdi:	Med de etablerede stier får offentligheden større og bedre adgang til naturparken. Det vurderes til at have høj naturparksværdi.		

✓ 11. Kortlægning og formidling af stier, som er egnede for færdsel med kørestol, barnevogn mv.

Se også Aktivitet 11 i Friluftsliv.

Kortlægning og formidling af stier, som er egnede for færdsel med kørestol, barnevogn mv.

2019: Kortlægning begynder i 2019, i samarbejde mellem primært Egedal og Furesø Kommuner. Senere også NST og de resterende kommuner Allerød og Frederikssund. - - - Kortlægningen påpeger, at alle stier er underlagt naturens vilkår, og at der i perioder vil være stærkt begrænset adgang for målgruppen. Der er fra kommunernes side og NST ikke planer om at garantere fremkommelighed for målgruppen.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:	Kristoffer Schou Naturpark Mølleåen		
Antal timer planlagt:	100	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:	01-09-2019	Planlagt slutdato:	01-09-2020
Afsluttet år:	2019		
Projektets naturparksværdi:	Naturpark Mølleåen skal tilgodese særlige behov for gangbesværede, kørestolsbrugere, barnevogne m.v. Naturparken skal være let tilgængelig og fremstå som sådan. Det skal være nemt, trygt og ligetil.		

✓ Drift af naturstier

Drift af udvalgte naturstier. Der er tale om stier som kommunen har overtaget fra amtets tid, samt stier der er kommet til jf. nye fredninger siden 2007.

2018:

Generelt er stierne inden for naturparken i god stand. Alle er blevet gennemgået ved tilsyn i 2018. Det skal dog bemærkes at der enkelte steder er problemer med afledning af vand som håndteres løbende.

Sekretariatet har i 2018 arbejdet for, at kommunerne og NST i endnu højere grad samarbejder om

naturstierne i NM. Det har bl.a. resulteret i et øget fokus på stier, som krydser kommunegrænser og NST's områder. Den tværgående rute i NM er et eksempel på øget samarbejde, hvor kommunerne og NST vil samarbejde om et fælles kvalitetsløft med henblik på at skabe fornuftig tilgængelighed og brug af NM og den vigtige rute og sti.

2019: Arbejdet pågår i 2019.

2020: Arbejdet pågår i 2020. Der er generelt et godt netværk af stier i Naturparken. Der er f.eks. anlagt en del stier i Ganløse-Sllagslunde-Tunneldals-fredningen, som er af høj kvalitet (anlagt med slotsgrus). Der er opnået godt samarbejde mellem kommunerne og NST om vedligehold og drift af stierne, også Mølleåstien (Den tværgående Cykelrute) som løber gennem Furesø, Allerød, Egedal og NST arealer.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:	Kommunerne og NST		
Ansvarlig projektejer:	NM ved Mette Blæsbjerg		
Antal timer planlagt:	200	Antal timer forbrugt:	50
Planlagt startdato:	01-04-2019	Planlagt slutdato:	01-12-2020
Afsluttet år:	2020		
Projektets naturparksværdi:	Stierne i NM er fundamentale for naturparkens tilgængelighed og at borgere og gæster har mulighed for at bevæge sig rundt nemt. Driften af stierne sikrer denne varige tilgængelighed og samarbejdet mellem kommunerne og NST sikrer kvalitet i tilgængeligheden.		

✔ Kortlægning af turismemuligheder i regionen

2019:

I samarbejde med Naturstyrelsen har Naturpark Mølleåen fået udarbejdet et katalog over "Bæredygtig Naturbaseret Turisme" som skal inspirere til at lave værdikæder i turismeprodukter i regionen. Navnlige Naturpark Mølleåen, Mølleådal, Dyrehaven, Værløse Flyvestation og Vestskoven.

Kataloget kan rekvireres ved at kontakte Sekretariatet for Naturpark Mølleåen.

Samlet budget i kr.:	0	Forbrugt til dato i kr.:	0
Medfinansierende partnere:			
Ansvarlig projektejer:			
Antal timer planlagt:	0	Antal timer forbrugt:	0
Planlagt startdato:		Planlagt slutdato:	
Afsluttet år:	2019		

Hvidbog

Naturparkplan

2022-2026

Naturpark Mølleåen

Dialog og høring i forbindelse med udarbejdelsen af en ny naturparkplan for Naturpark Mølleåen

Indhold

1	Indledning.....	2
2	Naturparkrådet.....	3
2.1	Møde i Naturparkrådet.....	3
2.2	Høring af Naturparkrådet.....	4
3	Naturpark-basar	6
3.1	Spørgsmål 1: Hvad har din oplevelse været af Naturpark Mølleåen de sidste 5 år?	6
3.2	Spørgsmål 2: Hvordan vil du bruge Naturpark Mølleåen fremover?	7
3.3	Spørgsmål 3: Hvad synes du der skal prioriteres i Naturpark Mølleåen i årene fremover?	8
3.4	Spørgsmål 4: Hvad skal der til for at flere mennesker bliver opmærksom på naturparken?	19
3.5	Spørgsmål 5 & 6: Hvordan kan du være med til at udvikle og gennemføre aktiviteter?	19
4	Bilag 1: Henvendelse fra NPMV.....	20
5	Bilag 2: Program for Naturpark-basar	21

1 Indledning

I forbindelse med genmærkningen Naturpark Mølleåen og udarbejdelsen af en ny naturparkplan for 2022-2026 har Naturparkens Sekretariat og Styregruppen søgt en bred dialog med områdets brugere, beboere, virksomheder og organisationer. Dette er sket for at sikre, at naturparkens udvikling og aktiviteter sker i overensstemmelse med de behov og ønsker der er i lokalsamfundet, og herigennem sikre lokal opbakning og engagement. Naturparkrådet har særligt haft en central rolle i tilblivelsen af den nye naturparkplan med dialog, møder og skriftlig høring om Naturparken.

For at brede Naturparken og den nye naturparkplan endnu mere ud, blev der også holdt en Naturpark-basar, som er et slags borgermøde. Denne skulle give mulighed for at andre borgere, lodsejere, foreninger, organisationer, virksomhedsejere mm kunne indgive forslag og ønsker ved tilblivelsen af den nye naturparkplan. Det var også sekretariatets ønske, at et sådan åbent møde kunne tiltrække borgere der ikke nødvendigvis er engageret eller ved så meget om naturparken i forvejen. Samtidig kan der ved en åben dialog, hvor folk mødes og snakker sammen på kryds og tværs, opstå flere nye ideer.

Herudover har Sekretariatet også haft direkte dialog og møder med engagerede og foreninger.

De forslag og ønsker der er indkommet fra hhv. Naturparkrådet og ved Naturpark-basaren er angivet i afsnittene nedenfor.

2 Naturparkrådet

Naturpark Mølleåens Naturparkråd har spillet en vigtig rolle i tilblivelsen af den nye naturparkplan, både med henblik på at diskutere og prioritere nye indsatser men også i forbindelse med konkrete formuleringer i naturparkplanen. Naturparkrådet blev i første omgang inddraget ved et møde, da udarbejdelsen af planen tog sin begyndelse, samt ved en skriftlig høring i august 2021, da det første udkast af naturparkplanen lå klar. Mange medlemmer af Naturparkrådet deltog desuden også ved Naturpark-basaren.

2.1 Møde i Naturparkrådet

Ved et møde i Naturparkrådet d 1 juni 2021 var genmærkningen af Naturparken og tilblivelsen af den nye naturparkplan det primære punkt på dagsordenen. Efter et oplæg fra sekretariatet om processen samt kravene fra Danske Naturparker var der først en workshop, hvor deltagerne i grupper diskuterede erfaringer med naturparken, samt prioriteter og forslag til de næste 5 år med naturparken. Disse forslag blev skrevet ned af grupperne. Derefter var der en fælles diskussion for alle mødets deltagere.

Kommentarer indgivet på skrift under workshoppen (gode/dårlige erfaringer, eller forslag til fremtidige aktiviteter):

- QR-info – nemt og hurtigt – lidt lange historier. Ruter afmærkes
- Ingen hegninger
- For få brugere i forhold til afstanden fra Kbh: Mere info til cyklister, turister mm.
- Formidling fra madpakkehuset, f.eks. en fast dato hver måned men med vekslende tema
- Øget samarbejde med skolerne
- Nogle faste arrangementer fx med skolernes mellemtrin, hvor de i N/T el.lign. har nogle undervisningsforløb
- Formidling i nærområdet/landsbyerne der grænser op til naturparken
- Hjemmeside skal kunne opsamle links til andre foreninger der har aktiviteter i Naturparken.
- De lokale kan have ideer til ændring af stier der kan sikre adgang men løse problemer for enkeltejere med publikum
- Man kunne i samarbejde med f.eks. Entomologisk Forening, Svampeforeningen m.fl. lave Bioblitz hvor man registrerer arter og sammenligner f.eks. de urørte områder med de almindelige områder.

Diskussion i plenum:

Efter workshoppen var der en diskussion om forskellige typer tiltag i Naturpark Mølleåen fremover. Her følger et referat:

Området ved Klevads Eng og madpakkehuset kan godt bruges mere. F.eks. kunne man prøve at have et arrangement hver måned, f.eks. hver 1 søndag i måneden el.lign. Der er brug for at dirigere biler til steder med god parkering. Det kunne f.eks. også være med skilte fra parkeringen ved Farumvej mod Maglemose og Klevads Eng.

Der er også brug for fokus på skolernes brug af området, og steder hvor skoleklasser kan tage hen. Der er mange muligheder for undervisning i natur, biologi, geologi, landskab – også for større klasser.

Diskussion om hvordan man får folk til at bruge et område. Det gælder bl.a. om at skabe en hype og opmærksomhed. Der er også meget vane i hvilke områder folk bruger og hvor de tager hen, og også hvor de finder deres information. Sørge for at skabe links og omtale mange forskellige steder.

Overnatningsmuligheder: Fokus på teltslagning og at det skal gøres mere tydeligt hvad man må og ikke må. Mulighed for samarbejde med Metalskolen og med Skjalm Hvide hotel. Også muligheder for Bed and Breakfast og deleøkonomiske muligheder.

Vandrestier: Fokus på tydelige steder hvor man kan starte og stoppe sin tur.

Der har været meget fokus på de helt små børn – også fokus på aktiviteter for de lidt større børn. Der kunne f.eks. være samarbejde med skolernes motionsdag eller andet motionsløb/orienteringsløb.

Mht Vild Mad, så er der også mulighed for samarbejde med jægerne, f.eks. stiller de gerne op med et dyr til et arrangement. Også diskussion om hunde. Mulighed for arrangementer, f.eks. kunne man invitere folk med en tur ud i skoven sammen med deres hund, eller hundetræning. Der blev også nævnt mulighed for faciliteter for hunde, f.eks. et større indhegnet område.

Naturparkens sekretariat nævnte, at naturparken ikke har mulighed for at iværksætte eller starte hundeskove eller opsætte den slags indhegning. Den nævnte type arrangementer er også noget man selv kan iværksætte, det behøver ikke ligge hos naturparken. Naturparken vil gerne understøtte arrangementer som frivillige vil afholde.

2.2 Høring af Naturparkrådet

Det første udkast til den nye naturparkplan for Naturpark Mølleåen blev udsendt til en uges høring i Naturparkrådet med frist d 23 august 2021. Følgende bemærkninger blev modtaget fra forskellige medlemmer af rådet (sideantal henviser til den daværende version af naturpark-planen):

- På side 19 afsnittet "Benyttelse og beskyttelse" er i fin sammenhæng med øvrig tekst på siden/i hovedafsnittet, men da det er meget væsentligt og noget der ligger mange på sinde, skulle afsnittet måske rykkes frem til indledningen - alternativt blive stående i den kontekst det er skrevet, men så nævne vigtigheden af balance mellem benyttelse og beskyttelse i hovedafsnit 1/Indledning evt. i sammenhæng med afsnit 2 på side 4 "Den overordnede målsætning er fortsat at styrke ...." På side 20 sidste punkt "at formidle naturoplevelser, der er egnede for kørestolsbrugere". I teksten omhandlende dette på side 19 omtales "brugere med nedsat mobilitet", hvorfor jeg synes, at det sidste punkt ikke specifikt bør være for kørestolsbrugere men "at formidle naturoplevelser der er egnede for brugere med nedsat mobilitet".
- Hvis det kan passe ind s.21 kunne Skenkelsø Mølle godt indgå som muligt startsted for besøg i Naturparken
- I kapitel 7 Friluftsliv. Der er ikke et ord om orienteringsløb, som er en væsentlig friluftaktivitet i dette område. Jeg vil gerne foreslå et afsnit på linie med ridning: Orienteringsløb: Orienteringsløb er en idræt i pagt med naturen, som ikke fordrer ressourcekrævende idrætspladser eller bygninger. Der er orienteringsløbskort over alle skovene i naturparken. Disse tegnes og vedligeholdes af den lokale orienteringsklub. Der er faste orienteringsposter i nogle af skovene, som alle frit kan benytte.

- Som afslutning på afsnittet Geologi og landskab kunne man evt. skrive: En videnskabelig gennemgang af istidslandskabet i Naturparken findes i bogen Naturpark Mølleåen.
- Under skovene side 9 vil et kort være gavnligt. Der er et kort i Naturpark Mølleåen side 169 du evt. kan bruge. Billeder siger mere end tekst.
- Nederst side 11 om åer. Indsæt: Bundså afvander sydsiden af Ganløse Egede og Oremosen og fortsætter i Værebros å.
- Side 13 mål og indsats, er der nogle steder man kan være mere specifik på mål og målepunkter. Evt. beskrive konkrete ting der er sket i den første Naturplan.
- Side 15. Det kendteste hulvejssystem findes i Ryget skov ned mod Sortemose hvor 12 hulveje mødes. Der er tekst i Turguiden.
- Side 17. Mål og indsats. Kan du ikke sætte tal på hvad der er lavet i den foregående periode, så man kan se fremskridt undervejs i den nye plan.
- Side 18. Fjord til Sund stien er vel etableret nu.
- Side 24. Mål og indsats. Det er på tide vi får lavet skiltning ved de største indgange til Naturparken.
- Referencer: Der er Naturpark Mølleåens Venners 2 bøger og den nye Turguide Oldtidsstier i Nordsjælland.

Alle bemærkninger blev taget med i en ny version af naturparkplanen. Dog er orienteringsløb sat i et afsnit sammen med motionsløb. Vedr. bemærkninger om at sætte tal fra tidligere naturparkplan sammen med de kommende indsats, så er sådan information indsat i baggrundsteksten, så indsatsene kun beskriver de fremtidige indsats.

Derudover er der fra Naturpark Mølleåens Venner fremsendt et brev vedr. ønske om bedre adgangsmuligheder i området syd for Ganløse Ore (se Bilag 1). Det kan ikke afgøres om dette kan lade sig gøre inden Naturparkplanen skal færdiggøres, men det er indskrevet i naturparkplanen at mulighederne for bedre adgang i dette område skal undersøges.

3 Naturpark-basar

Med henblik på at inddrage lokale borgere, foreninger, virksomheder m.fl. afholdt Naturpark Mølleåen d 10 august 2021 en Naturpark-basar, hvor det var muligt at komme med sine ønsker og forslag til fremtidens Naturpark. Der var 53 tilmeldte deltagere til Naturpark-basaren, som både havde været omtalt og annonceret i aviser, på sociale medier, hjemmesider, facebook-grupper, og med udsendte invitationer direkte til foreninger mv.

Naturpark-basaren blev afholdt som en blanding af oplæg, rundbordssamtale og stande (se program i Bilag 2). Som del af rundbordssamtalen blev der stillet følgende 6 spørgsmål til deltagerne:

1. Hvad har din oplevelse af været af Naturpark Mølleåen de sidste 5 år –gode/dårlige erfaringer?
2. Hvordan vil du bruge naturpark Mølleåen fremadrettet?
3. Hvad synes du der skal prioriteres – f.eks. hvilke aktiviteter, indsatser, faciliteter – i Naturpark Mølleåen i årene fremover?
4. Hvad tror du der skal til for at flere mennesker – inkl. din nabo, venner, familie – bliver mere opmærksom på Naturpark Mølleåen?
5. Hvordan kan du (eller din forening/virksomhed) være med til at udvikle og gennemføre aktiviteter i Naturparken?
6. Kunne du forestille dig at deltage i samarbejde/netværk/arrangementer i Naturpark Mølleåen (uddyb gerne med eksempler)

Derudover blev folk opfordret til løbende at komme med forslag til aktiviteter eller indsatser som deltagerne ønskede i naturparken, som blev skrevet ned eller modtaget af medlemmer af sekretariatet og styregruppen. Få deltagere er efter afholdelsen af Naturpark-basaren kommet med skriftlige eller personlige henvendelser: Disse er klippet ind i nedenstående skemaer og er angivet med "...".

Det er kun ganske få deltagere der har svaret på alle ovenstående spørgsmål, og langt de fleste har fokuseret på prioriteter og forslag til aktiviteter eller behov (dvs. Spørgsmål 3 og 4) i Naturpark Mølleåen.

Disse forslag (under Spørgsmål 3 og 4) har fyldt meget i Sekretariatets og Styregruppens videre arbejde med naturparkplanen, og har ført til flere nye aktiviteter og indsatser i naturparkplanen.

3.1 Spørgsmål 1: Hvad har din oplevelse været af Naturpark Mølleåen de sidste 5 år?

Kun 2 deltagere har besvaret dette spørgsmål:

Gode erfaringer:

Ynglende havørne
Rådyr er blevet mindre sky
Mere turisme og mere liv, flere cafeer i de små byer (*uklart om denne var ment som en erfaring, eller en prioritet for fremtiden*)

Dårlige erfaringer:

Intensivt landbrug på fredede marker.
Mountain bikes og gravel cykler er et tiltagende stort problem og cyklister med lys om natten og flere i det åbne land er et tiltagende problem
Kano og især kajak sejlads forstyrrer fuglene, især i yngletiden og i fældningsperioder
Løse hunde et stort problem for de vilde dyr.

3.2 Spørgsmål 2: Hvordan vil du bruge Naturpark Mølleåen fremover?

Kun én besvarelse: "Som hidtil – som lodsejere i naturparken færdes vi forsigtigt til lands og til vands og viser hensyn

3.3 Spørgsmål 3: Hvad synes du der skal prioriteres i Naturpark Mølleåen i årene fremover?

De forslag til prioriteter og aktiviteter der blev fremsat ved Naturpark-basaren er angivet nedenfor i to adskilte tabeller: Den ene med prioriteter, der er lidt mere overordnede retninger for parken, og dernæst en tabel med hvad der er mere konkrete forslag til aktiviteter, faciliteter o.lign.

For et bedre overblik har Sekretariatet inddelt forslagene i grupper, der falder inden for samme emne (f.eks. stier; faciliteter; natur; færdsel mv). Derefter har Styregruppen og Sekretariatet bearbejdet alle forslag, og bemærkninger er indsat i tabellen. Flere af forslagene har ført til nye indsatser i Naturparkplanen.

Prioriteter	
Forslag ved Naturpark-basar	Bemærkning fra Styregruppen og Sekretariatet
<ul style="list-style-type: none"> • Beskyttelse af fugle, dyr og planter • Forståelse for dyreliv og naturens behov også på specifikke årstider ("sæsonbetonet beskyttelse") • Beskyttelse vs. Benyttelse • Beskyttelse er implicit • Både beskyttelse og benyttelse 	<p>Vi er helt enige i prioritet af beskyttelse af naturen. At beskyttelse vægter højt fremgår tydeligt af afsnittet "Vision og målsætninger" hvor der står at naturbevarelse er højt prioriteret. Balance mellem beskyttelse og benyttelse er beskrevet detaljeret i afsnittet "Friluftsliv".</p> <p>På grund af de mange kommentarer om benyttelse og beskyttelse og for at understrege fokus på naturen, er balance mellem benyttelse og beskyttelse nu også skrevet ind i hhv Indledning, Vision & Mål og Turisme & Erhverv:</p> <p><i>Fx i Indledningen: "Der skal naturligvis sikres en balance mellem benyttelse og beskyttelse, så der er plads til forskellige brugergrupper og til at naturen fortsat kan bevares og udvikles positivt.</i></p> <p><i>Visionen: "...og parken skal gøres endnu mere attraktiv ved at synliggøre disse værdier – men selvfølgelig på en måde hvor der sikres balance mellem benyttelse og beskyttelse af naturen"</i></p> <p>Derudover er det vigtigt at understrege at al benyttelse selvfølgelig skal ske i overensstemmelse med regler og eksisterende indsatser for Natura 2000 og fredninger. Det koordineres mellem kommuner og NST.</p>
<p>"Jeg går ud fra, at sekretariatet vil huske at tilgodese naturen i Naturparken. Mindst 50 % af området er jo</p>	<p>Fokus på naturen er skrevet tydeligt ind i Naturparkplanen – se også ovenfor.</p>

<p>som et krav beskyttet natur. Det kræver penge til naturforvaltning, hvis denne natur stadig skal kunne overleve og udvikle sig positivt mod god tilstand. De folk og familier, der bare forundres og nyder naturen i stilhed og uden de store faciliteter ud over det at naturen er der, er ikke så gode til at stille op til sådanne møder. Det er til gengæld de organisationer, der ønsker at bruge området til sport og sportslignende aktiviteter. Og som kræver mange faciliteter. Derfor syner de mere. Og pengene kan hurtigt blive brugt til tidens trend-faciliteter.”</p>	<p>Vedr. de forskellige typer brugere, er der blandt NST’s skove nogle mere stille skove, hvor der ikke er større faciliteter og ej heller godkendes større arrangementer, mens der i andre skove findes både faciliteter og godkendes arrangementer. Dette ud fra en balance om, der både skal være plads til besøgende, som søger stilheden og til eksempelvis grupper, der laver friluftsliv eller sport.</p> <p>Vedr. budget, så ligger det hos de enkelte kommuner at prioritere indsatsen. Meget af naturpleje/naturbeskyttelsen er bundet op på de regler og planer der er for f.eks. Natura2000, fredninger, som er en bunden opgave hos kommuner og styrelse, og der vil ikke blive trukket penge væk fra disse indsatser pga. f.eks. øget friluftsliv. Det vil i højere grad være en opgave for naturparken at indsatsen koordineres og hænger sammen på tværs af kommunegrænser. Og særligt at benyttelsen af naturen ikke går imod naturbeskyttelsesindsatserne.</p> <p>Der er ikke tilføjet noget om budget i Naturparkplanen. Fokus på naturen og balance mellem benyttelse/beskyttelse er tydeligt indskrevet (se ovenfor).</p>
<p>”Vores henvendelse er betinget af, at vi som beboere og lodsejere i naturparken ser en stærkt øget brug af naturparken, og vi ser fra naturparkens ledelse et pres for at øge kendskab, brug og muligvis kommercialisering af parken. Vi vil opfordre til, at der i naturparkens ledelse prioriteres blød udnyttelse og begrænsning af kommercielle aktiviteter i naturparken.”</p>	<p>Der er ikke planer om ”kommercialisering” af parken, men dog et ønske om øget kendskab til parken. Kendskab til naturparken giver øget interesse for at både at beskytte og benytte. Men ved aktiviteter der øger færdsel i parken er det selvfølgelig vigtigt at udfordringer med adgang og færdsel løses gennem inddragelse af lodsejere, og der skal planlægges i forhold til naturen og evt. sårbare/følsomme arter.</p> <p>Brugere skal naturligvis udvise hensynsfuld adfærd, og kommuner og Naturstyrelse har regler for god adfærd i naturen. Vi mener at Naturparken godt kan tage initiativ til oplysning om sådanne regler.</p> <p>Der er som følge heraf indsat en indsats i afsnittet ”Friluftsliv” om bedre oplysning om regler og hensynsfuld adfærd i naturen, og om at iværksætte en oplysningskampagne om regler og færdsel.</p>
<p>Formidling omkring naturparken</p>	<p>Enig i at formidling skal prioriteres. Der er også indskrevet flere mål og indsatser for formidling.</p>

<p>Vigtigt at de lokale bliver opmærksomme, turisme kommer i anden omgang</p>	<p>Vi bemærker, at der er flere kommentarer om lokale borgere, frem for turister. Vi finder det også væsentligt, at det opleves som de lokales naturpark – men det behøver ikke være en modsætning til også at tiltrække turister.</p> <p>Fokus på de lokale fremgår nu tydeligt af Indledning og Vision. Der er også indført en indsats under afsnittet "Formidling" om formidling målrettet lokale borgere, med aktiviteter der skal sørge for at lokale nemmere "møder" naturparken i deres nærmiljø. Flere af de andre indsatser under "Formidling" vil også komme de lokale til gode. Der er fortsat fokus på turisme, indsatser er beskrevet under afsnittet "Turisme & Erhverv".</p>
<p>Planlægning mellem de 4 kommuner!</p>	<p>Uklart hvad det er for en planlægning der er tale om – f.eks. stier, skiltning, naturindsats el.lign? Styregruppen og sekretariatet finder at der er en ret god planlægning mellem kommunerne, herunder via styregruppen.</p>
<p>Budget udvidet, ellers tyndes det ud på andre</p>	<p>Det ligger suverænt hos de forskellige kommuner hvor meget de vil prioritere Naturparken i deres budget.</p>
<p>Prioritet af de små børn, gerne brede det ud i den nye periode</p>	<p>Formidling til børn og skoleklasser er indskrevet i naturparkplanen.</p>
<p>Mindre kommercielt landbrug i naturparken</p>	<p>Vi kan ikke bestemme over den private jord i naturparken – det er den enkelte lodsejers ret. Der kan pga naturparken måske være incitament til at private (inkl landbrug) omlægger til mere natur, eller bliver indgået aftaler om naturpleje mellem private og kommuner.</p> <p>Der kan f.eks. være flere mindre arealer og hjørner der muligvis kan indgå i en natur/miljøvenlig ordning der måske kræver opbakning/dialog fra/med kommunen, eller det kan være tilkobling til eksisterende folde mv.</p> <p>En sådan indsats om mere natur, og aftaler med private jordejere, indgår i indsats 2 under afsnittet "Natur".</p>
<p>Husk fokus på de lokale organisationer (kommentar fra DDS)</p>	<p>Naturparken søger allerede at have en bred dialog med mange organisationer. Uklart om der menes noget specifikt.</p>

Konkrete forslag	
Forslag ved Naturpark-basar	Bemærkning fra Styregruppen og Sekretariatet
<p>Afgrænsning af parken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udvidelse af Naturparken til Roskilde Fjord • Bred parken ud mod øst til Øresund - søge samarbejde eller formel udvidelse. • Udvidelse af naturparken, evt pilotområde: Hele Mølleåens forløb inkl Furesø; Sperrestrup Skov; Storesølyngen; Skenkelsø; Sillebro Ådal • Udvide arealet – hvorfor er lyngby ikke med? • Sperrestrup skov og Storesølyngen, fx i form af pilotområder i tillæg til det nuværende 	<p>Udvidelse er foreslået af flere deltagere. Dette vil være en længere proces hos relevante kommuner, dernæst proces i Naturparkråd mm.</p> <p>Der er nu indskrevet følgende indsats under afsnittet Natur": <i>"undersøge muligheden for at dele af naturparken kan få status som naturnationalpark samt muligheden for at ændre afgrænsningen af naturparken"</i></p>
<p>Adgang og færdsel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klar adskillelse af brugergrupper • Adskilte stier for cyklister-vandrere-ryttere • Ingen kanoer og mountain bikes og kajaker • For store børnegrupper kan heste være et større problem end fx mountain bikes mv. Særskilte hestestier. (kommentar fra DDS • "Vi mener at gældende regler for færdsel i parken er dækkende; men vi må konstatere at der ikke er nogen mulighed for at sikre at reglerne følges. For eksempel er sandsynligheden for at blive stoppet 	<p>Vedr. adskillelse af brugergrupper – der kan ikke være en fysisk adskillelse af alle brugergrupper i hele Naturparken. Lokale udfordringer ifm. bestemte brugere på bestemte lokaliteter skal løses gennem dialog og inddragelse og evt ændring af ruter - og evt bedre skiltning og oplysning, Det gælder også mountain bikes, som der er kommet flere kommentarer om. Vedr. heste er der dog indskrevet et tiltag om stier ved Ganløse, med et lille ekstra spor langs udvalgte veje/stier, så det mindsker konflikter med andre brugere og giver bedre adgangsmuligheder for ryttere.</p> <p>Det er kun ganske få steder at kanoer og kajak er tilladt i Naturparken.</p> <p>Generelt vedr. færdsel: Adgang i naturparken følger de almindelige adgangsregler i naturbeskyttelsesloven og adgangs bekendtgørelsen. Heri er bl.a. fastsat, at man ikke må udvise støjende adfærd, benytte stærkt lys, samt at man skal rette sig efter ejerens anvisninger og skilte. Der skal ikke ansættes parkbetjente eller lign.</p>

<p>med en løs hund, eller når man cykler på fredede diger og gravhøje, ikke eksisterende.”</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>”Adgang:</u> Vi vil henstille til, at der lægges vægt på de stille oplevelser i naturen. Begræns motionering i naturen, især ved løb og cykling – den kan foregå i dertil afsatte områder eller på dertil indrettede baner, men ikke i naturen. Undgå forstyrrelser af dyr og fugle: Begræns organiserede sportsaktiviteter. <p>Byg fuglekiggerskjul, hvor publikum, på afstand, uset kan iagttage dyr og fugle. Ingen kajaksejlds, kanosejlds eller SUP i vandfuglenes yngletid og i deres fældningsperioder. Her henviser vi til ”Bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen” (BEK nr 852 af 27/06/2016 §28 afsnit 6).</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>”Begræns lysforurening:</u> Lys i landskabet, der spolerer oplevelsen af nattemørket, skal undgås. Lys på bygninger, der spolerer oplevelsen af nattemørket, skal undgås. Lys på motionister skræmmer dyr og fugle og generer mennesker – og forbuddet mod stærkt lys, i BEK nr 852 af 27/06/2016 § 28, afsnit 10, skal håndhæves. Opsæt skiltning, der fortæller reglerne for færdsel i overensstemmelse med lovgivningen. • <u>Støj:</u> Det eksisterende forbud mod høj musik og anden støj i naturen (BEK nr 852 af 27/06/2016 § 28 afsnit 9) skal håndhæves. 	<p>Men en oplysningskampagne om regler og hensynsfuld adfærd kan være gavnligt, også med henblik på alle de nye brugere efter corona.</p> <p>Som følge heraf er der i afsnittet Formidling nu tilføjet: <i>” at iværksætte en lokal oplysnings- kampagne, der fokuserer på reglerne for at færdes i naturen, hensynsfuld adfærd og hvordan man beskytter dyrelivet”</i></p> <p>Vedr. sport og motion, så kommer vi ikke til at arbejde mod motion i naturen. Men en oplysningskampagne ville også være målrettet motionisterne.</p> <p>Vedr. fugle: Der er fugletårn ved Farum Sø. Der kunne evt være potentiale for det i Allerød/Frederikssund ved siden af Buresø. Men det kunne evt også være upopulært pga indkig i private haver. Ved anlæggelse af f.eks. cykel/mountainbikestier er det vigtigt at påvirkning af ynglende rovfugle bliver ordentlig vurderet.</p> <p>Vedr. lys, vi kan ikke forbyde lys på bygninger. Cykellysstyrke reguleres i færdselsloven, men man kan komme med en anbefaling. Se kommentar ovenfor om at iværksætte en oplysningskampagne.</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • <u>"Opsyn er nødvendigt:</u> Parkbetjente er nødvendige for at tilse, at loven overholdes. Disse personer skal have myndighed til at udskrive bøder. I dag er lodsejere de facto efterladt som parkbetjente på egne matrikler. Det forhold skal Naturparken søge at imødegå." • Tilgængelighed/handicap/ p-plads/offentlig transport 	<p>Vedr. tilgængelighed for handicappede mv, så indebærer dette ønske om vi skal oplyse om, hvor der er adgang for handicappede (kørestol), gangbesværede m.m., så de også kan komme ud og opleve naturspots. Dette indgår indgår som en specifik indsats i naturparkplanen.</p>
<p>Stier</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikke flere stier • <u>"Stisystem:</u> Vi mener, at det nuværende stisystem i meget høj grad dækker ethvert behov for adgang til naturen, og det er afgørende for at de naturområder, der er i parken, ikke eksponeres yderligere ved nye stisystemer. • Hvor kan spejdere sendes ud og gå selv, via stier og afmærkning (kommentar fra DDS) • Det kan være problem at man ikke kan gå flere end 6 personer samlet i stilleskov. Behov for at kunne gå flere spejdere i f.eks. Ganløse Ore når de f.eks. skal ud på landevej – lave transportkorridorer. (kommentar fra DDS) 	<p>Flere giver udtryk for at der ikke er behov for flere stier. Der er til gengæld flere kommentarer om markering og ruteangivelse (se nedenfor i afsnittet "Skiltning og kort").</p> <p>Vi er enige i, at der ikke er behov for nye stiforløb, men at opgradere eksisterende, fx Mølleåstien Farum-Ølstykke. Det er også nødvendigt at se på markering og skiltning af stien – særligt forlængelsen fra Buresø til Ølstykke, som ikke er med i amtets oprindelige forløb. Der skal laves nye skilte hertil og det vil kræve ekstern finansiering!</p> <p>Skiltning og ruter kan hjælpe med at få folk derhen hvor det generer lokale beboere mindst, jvf kommentarer om færdsel ovenfor.</p> <p>Mhp. kommentarer om store grupper og færdsel, så er der i NSTs skove ingen øvre grænse for antal i en "stilleskov". Dette er en misforståelse. Stilleskov betyder at skoven friholdes for organiserede aktiviteter. I adgangs bekendtgørelsen er fastsat, at spejderaktiviteter med under 50 deltagere ikke kræver ejerens tilladelse.</p>

Faciliteter i parken

- Gerne flere bålhytter, hvor naturen ikke presses for meget
- Shelters/bålsteder – enten må man finde brænde i skoven selv, alternativt skal der være brænde til stede
- Mangel på overnatningsmuligheder
- Shelterpladser, f.eks. til grupper af 10-12 (kommentar fra DDS)
- Bedre faciliteter for større grupper i specifikke zoner, så større grupper bliver i zonerne.
- Spejdere på tur - hvor kan der være grupper på 30-40 personer til overnatning. (kommentar fra DDS)
- Koordinering af alle spejderhytter – brug? Der er mange spejderhytter i naturparken, som bruges meget lidt.
- Se på muligheder for større shelter teltpladser ved Buresø, mere adgang til søen
- Flydende shelters
- Tilgængelighed ifm fx roture - hvor kan man gå i land og bruge faciliteter (kommentar fra DDS)

Vi mener at der er en del bålpladser spredt godt ud over naturparken (evt kan der mangle flere bålpladser der kan bookes?). Men NST er som udgangspunkt positive, hvis nogen (fx en spejdergruppe, forening, skole el. andet) er interesserede i en facilitet/bålhytte, hvis der kan findes et egnet sted. Brænde finder man selv/medbringer.

Vedr. de større grupper: Der gives udtryk for at der er behov for faciliteter til større grupper, og også at der skal være "zoner" hvor man prøver at holde de store grupper. Faciliteter til store grupper kunne også understøtte brugen af området til skoleklasser og børnehaver, men så giver det også mening at man nøje overvejer hvor de skal ligge mhp at beskytte naturen.

Det skrives ind i planen:

At arbejde på muligheden for at etablere lejrplads/opholdssted for større grupper (f.eks. spejdergrupper, skoleklasser el.lign), dette gerne i samarbejde med de interesserede grupper. Spejdere opfordres til at lave til at lave netværk for spejderhytter og –lejre i naturparken.

Vedr. Buresø, så er den privatejet og der skal nok ikke forventes mere adgang til søen end der er i dag. Vedr. kommentar om flydende shelters, så er dette tvivlsomt, idet der er skrappe regler for alle søerne mhp at beskytte dyreliv. Buresø er som sagt privatejet, og ved NST's søer er fugle og dyreliv i højsædet frem for overnattende friluftsliv.

Vedr. kommentarer om kanotur – gjaldt Lyngby sø og Bagsværd sø, hvor spejderne tager på rotur, ikke relevant for NPMAA.

<ul style="list-style-type: none"> • Brug for toiletter, vandpostvandhane, fortøjningspæle (for spejdere på kanotur. Kommentar fra DDS) • Glamping - gårdejere • Anderledes overnatning – fx i skoven • Obs på campingpladserne! • Kan vi lave samarbejde med flyvestation om overnatning 	<p>Vedr. anden overnatning, så er camping naturligvis også vigtige overnatningsmuligheder, og campingpladser inddrages i forbindelse med indsatserne under Turisme & Erhverv. Fsva. glamping og gårdejere, så må det være på eget initiativ.</p> <p>Uklart hvad der præcist menes vedr. samarbejdet med flyvestationen</p>
<p>Skiltning og kort</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kort: Hvad kan jeg opleve tæt herpå/cykelruter/vandreture/naturperler i eget område. Fx med UP (?) i Møllehøj. Lignende kommentar fra Sørís – kort der kan guide til oplevelser, vandreruter mv • Tydelig og ensartet skiltning af centrale forløb/ruter • For flere lokale beboere: flere fysiske simple skilte, flere mærker rundt på en rute (svært at finde QR koder) • Lave traditionelt turistkort over NPMAA og længere ud, i samarbejde med lokale virksomheder og interessenter • Ønske om store kort over Mølleåen, fx større end A3 • "Mølleå-minoen" 	<p>Der er mange kommentarer om bedre afmærkning af udvalgte ruter, og et par simple skilte. Vi er enig i, at der kan være behov for et produkt der bedre kan guide besøgende. Der ligger flere ruter på npmaa.dk og udinaturen.dk. Der kan f.eks. vælges få ruter af forskellig længde der markeres bedre, f.eks. i form af gule/røde/blå prikker, samt ganske få enkle skilte derude med f.eks. oversigtskort. . Dette kunne så også indgå i et kort/folder (som også viser gårdbutikker, kultursteder mv) som virksomheder m.fl. kunne bruge.</p> <p>Den nuværende indsats i Friluftsliv om mærkning af ruter kunne laves om til "<i>udvalgte vandreruter skal markeres bedre, samt indgå på relevante digitale og fysiske kort, med henblik på at guide og inspirere områdets besøgende</i>".</p> <p>En fremhævning af Mølleåstien fremgår allerede af Naturparkplanen</p> <p>Forslag fra Sørís vedr. skilt lyder oplagt, men skal undersøges om det kan lade sig gøre.</p> <p>Sidstnævnte om knudepunkter/knudesystemer, så er dette en god ide, men er en større indsats. Der kigges i første omgang på multistier og løsninger for heste/ryttere, og samtidig vil der blive kigget helt lokalt hvis der opstår problemer med adgang, sikker færdsel mv. med sikker færdsel og adgang mv.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Forslag fra Sørís: Et skilt ved skrænten nær Slagslunde, der kan pege op mod dem og ned mod skoven, der kan fortælle om oplevelser lige i området. • Knudepunktsystem = hvor cykelvenlige veje krydser hinanden kan kombineres med interessefelter fx gårdbutikker, sovepladser mv 	
<p>Skoler og børnehaver</p> <ul style="list-style-type: none"> • Invitere skoleklasser ud på ture i skoven, evt med opgaver • Børnekort – hvad finder du i skoven, evt elektronisk • Skoler på tur • Skoler/spejder: Naturformidling 	<p>Vedr. skoleklasser: Det vil være begrænset hvor meget sekretariatet/naturvejlederen selv kan tage klasser med ud. Skoleaktiviteter skal gerne være på skolens eget initiativ, selvfølgelig baseret på kendskab, faciliteter mv.</p> <p>Der er indsat en beskrivelse i Naturparkplanen vedr. nogle få ture; understøtte skolernes egne ture derud, samt netværk med andre naturvejledere. Dette finder vi er dækkende.</p> <p>Der kunne evt. være behov for flere faciliteter (madpakkehuset ved Klevads er eksempel på en nuværende brugbar facilitet) hvor der er borde og bænke, overdække el.lign, hvor klasser/børn kan være. Se kommentar i ovenstående afsnit "Faciliteter"</p> <p>Vedr. børnekort : Der ligger allerede meget på hjemmesiden, men der kan sagtens arbejdes mere på det. Dette er nu nævnt mere specifikt under Formidling,</p>
<p>Formidling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lidt flere naturattraktioner, f.eks. nogle skovtrolde • Vidensdeling og formidling af naturoplevelser • Gerne flere rundture • "Det største problem er formidling og dermed kendskab til Naturparken. Mange af de mennesker som bor tæt ved Naturparken kender 	<p>Uklart hvad der menes med den første.</p> <p>Vedr. rundture og guidede ture, så er dette indskrevet i naturparkplanen: Hhv gennem Naturparkens offentlige arrangementer (som også kan være vandringer) samt at naturparken understøtter/videreformidler private initiativer om rundture</p> <p>Vedr. formidling til lokale beboere, så indgår det på forskellig vis i Naturparkplanen (f.eks. i form af skiltning og kort, offentlige arrangementer). Der er dog indført et mål i Naturparkplanen der hedder " At formidle Naturpark lokalt og målrettet lokale borgere".</p>

<p>ikke det fulde omfang og det synes jeg er et stort problem, som de enkelte kommuner og Naturpark rådet bør adressere i en større kampagne til borgerne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hold en dag med foreninger, private, borgere, gæster mm og samle gode ideer ind • Natur. Kulturhistorie. Det vilde. • Gastro-cykeltur • Adventureture/-steder 	<p>Det kan både være information til nye borgere, og så skal vi sørge for at man møder Naturparken flere steder i det lokale miljø. F.eks. ved at få vores foldere m.v. mere ud på biblioteker og forsamlingshuse mv.</p> <p>Man kunne godt "holde en dag". Men så skulle det falde sammen med f.eks. at synliggøre naturparken overfor lokale borgere (se ovenfor) Arrangementer kunne være madmaked, torvedag, Naturparkfestival el.lig. Dette vil også falde godt i tråd med indsatserne indenfor Turisme & Erhverv.</p> <p>Vedr. de to sidstnævnte – sekretariatet kommer ikke selv til at afholde men kan evt. understøtte/promovere sådanne aktiviteter.</p>
<p>Natur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Endnu mere græsning for at udvikle lysåben natur. • Udvide naturarealer på frivillig basis, f.eks. landbrugsarealer omdannes til enge. VME-indsats • Overveje skovrejsning på flere arealer, dvs skove i forskellige aldre. 	<p>De to første fremgår allerede meget specifikt af naturparkplanen.</p> <p>Vedr. skovrejsning, så er der ingen oplagte steder til skovrejsning pga. landskabet – og det er også en sag for lodsejer og kommuneplan. Der er dog skovrejsning lige vest for naturparken, i Frederikssund. Ifm Bastrup Nord er så godt som al ny tilplantning ifm. fredningsforslag fremover ikke muligt, for netop at bevare det åbne landskab i området nord for Bastrup sø og over mod Buresø.</p>
<p>Trafik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Enten cykelstier langs landevejen eller 2-1 vej • Bedre infrastruktur for besøgende uden bil • Inden for naturparken "vinkestop" for busserne ELLER flere busstop, f.eks. ved Gedevasebro. 	<p>Vedr. trafik så er dette en sag for kommunerne, hvor trafik og veje skal prioriteres økonomisk og politisk. Trafikregler eller omlægninger kommer derfor ikke til at fremgå af naturparkplanen, men vi kan videregive det til vejmyndigheden i kommunerne, hvis der kommer forslag.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Trafiksikkerhed: Check kryds rekreativ stier + landeveje, f.eks. Christianshøjvej/Orehøjvej (kan forlænge 40 kvm (?) i Furesø op til Ganløse Ore) • Trafiksikkerhed ved Christianshøjvej ved rideskolen (videreføre begrænsninger fra andre kommuners adgangsveje) • Gangstier fra eksisterende landevejs busstop indenfor eller i kanten af naturparken til naturatier i naturparken mangler nogle steder f.eks. fra Slangerupvej og ned i Naturparkområdet. Meget skidt at gå her et par steder. • Cykelsti på Nymøllevej (Slangerupvej-Kalkværksvej) kunne måske være et behov (ved det ikke, er ikke trafikekspert) 	<p>Vi noterer os de konkrete forslag, men de kommer ikke til fremgå af naturparkplanen.</p>
<p>Markedsføring</p> <ul style="list-style-type: none"> • Markedsføring som destination man rejser efter • Lave traditionelt turistkort over NPMAA og længere ud, i samarbejde med lokale virksomheder og interessenter 	<p>Indgår allerede i naturparkplanen, se under Turisme & Erhverv</p> <p>God ide. Se også ovenfor. Vi foreslår at lave et kort, med forslag til f.eks. få vandreruter, og hvor f.eks. kulturoplevelser, gårdbutikker mv også indføres.</p>
<p>Diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktiv brug af søerne • Kort/ruter/storytelling • Cykelstier 	<p>Uklart hvad der præcist er tænkt med disse forslag.</p>

3.4 Spørgsmål 4: Hvad skal der til for at flere mennesker bliver opmærksom på naturparken?

Hvad tror du der skal for at flere mennesker bliver opmærksom på Naturpark Mølleåen	
Forslag fra borger	Bemærkning fra Styregruppen og Sekretariatet
<ul style="list-style-type: none"> • Det mener vi ikke naturen eller borgerne har behov for – kun hvis det at være opmærksom betyder at vise hensyn og beskytte. 	<ul style="list-style-type: none"> • Der er, jvf ovenstående, mange ønsker vedr. færdsel og aktivitet i naturen. Beskyttelse får høj prioritet, og vi har indført flere direkte kommentarer i Indledning og Vision om balance mellem benyttelse og beskyttelse, se også ovenfor. Vi tager derudover direkte hensyn til beskyttelsesformål i f.eks. N2000 udpegningerne mv hvis der laves nye tiltag. Der samarbejdes også (f.eks. mellem kommuner og NST) om f.eks. midlertidig afspærring af grævlingebo, ørneredder mv. og man er klar til at ændre/færdsel i disse.
<ul style="list-style-type: none"> • Skiltning a la nationalparker • Tydelig markering af naturpark grænser ved landevejene • Lave skilte ved indgangene til naturparken om at her starter den 	<ul style="list-style-type: none"> • Skiltning langs veje er pt ikke tilladt, på samme måde som det er for nationalparker. Men der er nu skrevet en indsats ind under formidling om skiltning ved indgange (men at det er afhængig af lovgivning). Der skal også stå at der (indtil da) arbejdes på nogle (få) skilte/oversigtskort inde i naturparken hvor der står Naturpark Mølleåen
<ul style="list-style-type: none"> • Kommunale hjemmesider 	God pointe. Det vil blive skrevet mere tydeligt ind at Naturparken skal fremgå og henvises til på alle kommuners hjemmesider
<ul style="list-style-type: none"> • Booking et sted. 	Uklart hvad der menes hermed

3.5 Spørgsmål 5 & 6: Hvordan kan du være med til at udvikle og gennemføre aktiviteter?

Kun én enkelt besvarelse: "Vi påvirker allerede via medlemskab af foreningerne NPMVFuresø By og Land, Farum Lokalhistorisk Forening

4 Bilag 1: Henvendelse fra NPMV

Til Naturparkrådet, Naturpark Mølleåen

Att. Naturvejleder Mette Blæsbjerg

22. august 2021

Vedr. Naturparkplan 2022-2026

Naturpark Mølleåens Venner (NPMV) kan i store træk tilslutte sig den fremsendte Naturparkplan, men finder dog, at den på udvalgte områder bør konkretiseres yderligere. Nedenfor vil vi pege på en konkret indsats inden for området Friluftsliv, som har høj prioritet for foreningen.

Mens stisystemet i Naturparken generelt er meget tilfredsstillende, gælder det ikke i Oremosen syd for Ganløse Ore. Den øst-vestgående Orehøjvej fra Christianshøjvej til Skydebanevej langs sydsiden af skoven er spærret for al gennemgang ved Orehøjgård (Orehøjvej 23). Gående og cyklende er henvist til en sti i skoven mellem Orehøjvej 8 og den gamle skydebane. Adgangen til skoven er imidlertid begge steder ualmindelig stejl, til tider vanskeligt passabel og helt uegnet for gangbesværede. Inde i skoven er stiforløbet udlagt til ridning og derfor heller ikke uproblematisk. Endvidere er der fra skoven ingen udsigt til den fredede Oremose, hvilket netop er en stor attraktion for passage gennem Orehøjvej. Egedal Kommune har i 2012 givet tilladelse til lukningen. Vi håber, at den nye status for området som Naturpark kan motivere kommunen til at genoverveje den for friluftslivet meget uheldige beslutning.

Et andet stort problem er den manglende passagemulighed mellem Skydebanevej og Mosevej. Langs den nordlige del af mosen mangler der en fortsættelse af Orehøjvej frem til Mosevej hen langs den nordlige bred af store sø i moseområdet. I den sydlige del af Oremosen kan man passere ad Almager Bakke, men herfra er der ingen mulighed for at fortsætte videre til Mosevej over Bundså. Det har der tidligere i 1950'erne og 60'erne været en bro, men broen blev af ukendte årsager på et tidspunkt fjernet.

Oremosen er et kerneområde i den sydlige Mølleåfredning, det bør derfor være muligt for bevæge sig rundt i området i lighed med selve Mølleådalen. Vi håber derfor, at disse mangler vil blive afhjulpet i planperioden 2022-2026.

Med venlig hilsen

Hans Hjordt Hansen

Formand, NPMV

5 Bilag 2: Program for Naturpark-basar

Naturpark-basar

D. 10 august kl 16 – 18.30, Egedal Rådhus - Byrådsalen

Program

Kl 16.00 - 16.30: *Naturpark Mølleåen – fra fortid til fremtid*

- Velkomst, v. Bo Vesth, Formand for Naturparkrådet for Naturpark Mølleåen
- "Ny naturparkplan – hvad er processen", v. Mette Blæsbjerg, Naturpark Mølleåens Sekretariat
- "50 år med Naturparken", v. Hans Hjordt Hansen, Naturpark Mølleåens Venner

Kl 16.30 – 16.45: *Pause – besøg standene og tag en snak*

Kl 16.45 - 17.15: *Smag, bevægelse og friluftsliv i Naturparken*

- "Oplev Søris – se, duft og smag fødevarer i Naturparken", v. Jan Algreen, Søris Økologi.
- "På cykel i naturparken: Cykelturisme og naturoplevelser", v. Birger Kjærbye, MTB Tours
- "Børn, natur og friluftsliv omkring Mølleåen", v. Julie Theander, DDS Stenlænderne

Kl 17.15 - 17.45: *Vær med til at forme fremtidens Naturpark*

- Rundbordssamtale og dialog ved bordene, samt fælles opsamling

Kl 17.45 - 17.50: *Afrunding v. Bo Vesth, Formand for Naturparkrådet*

Kl 17.50 - 18.30: *Mulighed for at blive og snakke ved standene*

Du kan blandt Naturpark-basarens stande møde personer fra:

Naturpark Mølleåens Venner
Søris Økologi
MTB Tours
Friluftsrådet Storkøbenhavn Nord

Naturpark Mølleåens Sekretariat
Naturstyrelsen
Naturpark Mølleåens Styregruppe
Naturparkrådet

Nyt fra formandskabet

Resume: Ifølge bestyrelsens forretningsorden og Notat om Friluftsrådets ledelse skal bestyrelsen informeres om afgørelser truffet af formandskabet. Formandskabet er ansvarlig for en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af bestyrelsens arbejde og dens møder, er som hovedregel ikke besluttende, men varetager en særlig rolle i forhold til opgaver af drifts- og udviklingsmæssig karakter, som ligger ud over direktørens almindelige ledelseskompetence og har en særlig rolle i forhold til håndtering af politiske sager, hvor der skal ageres hurtigt.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Niels-Christian Levin Hansen, Annesofie Bjerre, Jacob Jensen, Winni Grosbøll og Torbjørn Eriksen, 3. december 2021.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen tiltræder beslutninger truffet af formandskabet og tager orienteringen om øvrige emner drøftet i formandskabet til efterretning.

Sagsfremstilling

Der er afholdt møde i formandskabet den 1. december 2021 med følgende dagsordenspunkter:

1. Opsamling fra sidste bestyrelsesmøde:
  - a. Økonomisk politik, herunder drøftelse af størrelse af egenkapital
  - b. Ønske om en drøftelse af en principiel ratio for personaleudgifter
  - c. Ønske om mere detaljeret budgetopfølgning
2. Generalforsamling, anbefalinger fra udvalget.
3. Evaluering af lokalbestyrelsesseminar.
4. Bestyrelsens selvevaluering.
5. Landbrugsreform med friluftsjøne.
6. Dagsorden bestyrelsesmødet 13. december 2021,

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Nyt fra direktionen

Resume: Fratrædelse og ansættelse af medarbejdere, samt nyt om ejendommen Scandiagade 13, 2450 København SV.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Bestyrelsen orienteres løbende i forbindelse med bestyrelsesmøderne.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll og Torbjørn Eriksen, 3. december 2021.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenpunkt.

Indstilling

Bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Sagsfremstilling

- **Uganda:** Der orienteres på mødet om sidste nyt i forhold til den igangsatte revision hos samarbejdspartneren i CECOD.
- **Trivselsundersøgelse er gennemført i september 2021:** Samarbejdsgruppen har drøftet undersøgelsen, og den har været behandlet på et medarbejdermøde 28. oktober 2021. Grundlæggende viser undersøgelsen, at Friluftsrådet er en arbejdsplads, hvor folk er glade for at være. Der er et godt kollegaskab og tilfredshed i arbejdet. Fra opsamlingen går det igen, at der er et ønske om mere tilstedeværelsestid fra ledelsen, mere tid til direkte personaleledelse og mere anerkendelse og feedback generelt i hele huset.
- **Arbejdspladsvurdering 2021:** Der er i december 2021 igangsat undersøgelse af det fysiske arbejdsmiljø, Arbejdspladsvurdering.
- **Sekretariat lukket i perioden 24. december 2021 – 2. januar 2022.**
- **Personale:**
  - **Signe Scharf** er 15. november 2021 som kommunikationskonsulent i en tidsbegrænset stilling frem til 31. december 2021
  - **Simone Staudt Vollmond, politisk konsulent** har opsagt sin stilling til fratrædelse med udgangen af december 2021.
  - **Ida Svejgaard Smed, politisk konsulent** stopper i Friluftsrådet ved udgangen af december 2021. Ida var oprindeligt ansat i en tidsbegrænset stilling, som blev forlænget i forbindelse med Simone Staudt Vollmonds barsel.

- **Kristian Jager Nykrog, politisk konsulent** returnerer fra barsel 17. januar 2022
- **Louise Grindsted, kommunikationskonsulent** returnerer fra barsel 1. februar 2022.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning